



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Ex Tractatu De Religione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

reus licitè potest uti illis instrumentis, ergo & alius licitè ea subministrat; sicut si licite quis pisce-
tur in alieno lacu, licitè ei ad hoc ministro mea-
retia, ita contra *Sotum*, *Valent. Nav.* tenent
Cajet. Salon. Medin. Vasq. Less. c. 31 dub. 6.
Sanch. sup. dub. 10. Tamb. l. 9. c. 2. §. 2. n.
12. ubi dicit, etiam licere reum juvare ad ipsam
carceris fractionem. 1. Quia licitè ad hoc reo
exhibeo mea instrumenta, cur non meam ope-
ram? 2. Reus me licitè adhibet socium in effrin-
gendo; cui enim licet finis, etiam licent media
necessaria; ergo & ego eum licitè adjuvo; sicut
si extremè indigens licitè aliena surripere possit
per se, possum & ego pro ipso tanquam instru-
mentum, idque quò ad proximè conjunctos, qui
sunt eadem persona cum reo, facilè admitto cum
Dicast. de aliis cum communi Nego. quia si
cuilibet liceret effringere carcerem periret omnis
carceris securitas, cum facilè uni reo, non autem
quibusvis aliis invigilari & resisti possit,

Ex Tractatu de Religione.

C A S U S LXIII.

De Statu Religioso, ejus essentia & proprietatibus,

Quirinus Theologus interrogatur: 1. An vò-
vens castitatem, obedientiam, &c. in manu
Confessarii sit verus Religiosus 2. An ad Novi-
tium admitti possit impubes, infamis, debitis ob-
strictus, &c. 3. An annus Novitiatus debeat esse
integer de momento ad momentum. 4. An inter-
rum-

rumpatur, si Novitius diu extra moretur, vel vestem sacularem animo abeundi spontè, aut jussu Superioris ad breve tempus reassumat. 5. An completo Novitiatu dimissus & reassumptus indigeat novo Novitiatu. 6. Quid si transeat ad aliud Monasterium, vel post transitum redeat. 7. Quid si Professio sit nulla defectu ætatis vel ob non expletum annum probationis. 8. An Novitius justè vel injustè ejectus & iteratò receptus debeat Novitiatum de novo inchoare. 9. An exire possit, qui vovit perseverare. 10. An Novitius licite ejici, & donata ab ipso saltem ad compensationem victus retineri possint. 11. An valeat Professio ante annum decimum sextum vel facta ex metu reverentiali aut absque consensu omnium Conventualium, & an mortuo Prelato Conventus Professiones recipere possit. 12. Quid si femina profiteatur in Monasterio virorum vel hermaphroditus aut fortè non baptizatus, vel non manifestans defectum occultum. 13. Qui sint effectus Professionis. 14. Qualiter intra quinquennium Professio invalida reclamari possit, & an credatur juranti. 15. An ignorans invaliditatem audiatur post quinquennium, & an interim gaudeat Ordinis privilegiis & in Superiorem promoveri possit. 16. Quid si invaliditatem probare nequeat. 17. An Professio invalida revalidari possit sine nova Superiorum acceptatione. 18. An & qualiter Professo transire liceat ad aliam Religionem?

Religio quandoque accipitur pro virtute, quâ Deo debitus cultus exhibetur, de hac & vitiis eidem oppositis agemus paulò post; pro nunc tractabimus de Religione, in quantum significat Statum Religiosum. Et quidem pro Resolutione Casus.

QUÆR. I. Quid sit Status Religiosus?

R. Est

R. Est vita communis, quâ fideles per emissio- 1.
 nem trium votorum in Ordine ab Ecclesia appro-
 bato tendunt ad perfectionem Christianam, est
 communis & certa: tria autem vota consistunt in
 obedientia, quâ propria voluntas, in pauper-
 tate, quâ jus & omne dominium rerum tempora-
 lium, & in castitate, quâ omnis delectatio ve-
 nerea abdicatur; ideóque tria ad substantiam Re-
 ligionis requiruntur: 1. Dicta tria vota. Tradi-
 tio sui facta irrevocabiliter saltem ex parte voven-
 tis; quod addo, quia Societas Jesu est vera Re-
 ligio, ut patet ex Bulla Greg. XIII. *Ascendente*
Domino, aliorumque Pontificum, & tamen ex
 parte Societatis acceptatio est revocabilis quoad
 illos, qui emiserunt vota simplicia. 3. Debet fie-
 ri traditio in Ordine à Sum. Pontifice approbato,
 unde omnes ii, qui in manus Confessarii, vel a-
 liter extra Religionem approbatam tria vota e-
 mittunt, non sunt proprie Religiosi, *Suar. Laym.*
Hiac. Donatus rerum Regul. to. 4. tr. 1. q. 4. Et
 quamvis omnes Religiones in substantia conve-
 niant, distinctas tamen & præcipuè quatuor
 habent regulas, videlicet S. Basilii, S. Augustini,
 S. Benedicti, S. Francisci, excipe Carthusianos,
 Societatem Jesu, & Minimorum institutos à sancto
 Francisco de Paula, qui speciales habent regulas
 ab Ecclesia approbatas, *v. Reiff. l. 3. decret. t. 31.*
à num. 23. ubi omnes Ordines eorumque initia
 recenset.

QUÆR. II. Quinam ad Religionem recipi
 possint?

R. Ut aliquis ad Novitiatum recipi possit, re- 2.
 quiruntur seqq. 1. Aetas pubertatis, id est, in
 fœmella annus duodecimus, in masculo decimus
 quartus completus, *c. 18. de Regul.* quia tunc
 prius

prius adest discretio sufficiens ad experienda onera Religionis, *Pyrrh. l. 3. t. 31. num. 26.* ita ut, quamvis habitus citius assumi possit, non tamen valeat ad annum probationis computari. In nostro S. Ordine Præmonstratensi in Clerico ad Novitium licitè recipiendo requiritur annus decimus sextus, in converso vigesimus.

2. Requiritur, ut sit liber à servitute, ut certum est ex Bullis Sixti V. & Clementis VIII.

3. Ut non sit infamis, *arg. c. 1. caus. 19. q. 1.* unde arcendi sunt lictores, carnifices, histriones, mimi.

4. Prohibentur recipi debitis & ratiociniis obstructi, *c. 1. dist. 53.* intellige, si in sæculo manentes intra breve tempus satisfacere possunt, *v. Cas. 47. q. 1.*

5. Corpore vitiati, ut cæci, muti, surdi, deformiter claudi, gibbosi, hermaphroditi, morbo caduco vel gallico affecti, *Pelliz. t. 2. c. 4. Donat. to. 7. t. 3. q. 23. § 26.* cum enim ex *tit. de corpore vitiatis* hi arceri debeant à Statu Clericali seculari, multò magis à Statu Religioso, utpote perfectiore.

6. Recipi prohibentur criminosi, fures, latrones, homicidæ, & de similibus criminibus suspecti.

7. Recipi non potest Episcopus sine Papæ licentia, *c. 2. de translat. Episc. c. nisi 10. de renunt.*

8. Nec filius, cujus parentes sunt in gravi vel extrema necessitate, & ab ipso in sæculo manente absque periculo animæ propriæ juvari possunt, *Donat. q. 2.* quia propter opus consilii non est relinquendum opus præceptum. Si parentes filii ope non indigeant, iis etiam invitis recipi potest, *c. cum virum 12. de Regul. 9. An.*

9. Antequam Novitius recipiatur, diligens in-
 quisitio facienda est super ejus vita, moribus, ha-
 bilitate, & quo spiritu, mente & zelo Religio-
 nem elegerit, Bulla Clem. VIII. *cum ad Regula-*
rem. An verò Religionem ingredi & per conse-
 quens admitti possit, qui vi, fraude vel spe ma-
 trimonii virginem defloravit, dixi *Cas. 43. n.*
num. 10.

QUÆR. III. Quid circa Novitiatum?

1. *Sequentia:* 1. Requiritur annus integer à 3.
 susceptione habitûs, ita ut Professio antea facta sit
 invalida, *Trid. sess. 25. c. 11.* & quidem hoc
 tempus computandum est à momento ad momē-
 tum, ita ut, si vel una hora defit, Professio sit
 invalida, *Azor Sanch. Dian. Grassius, Sannig. de*
reg. c. 4. num. 3. La Croix l. 4. num. 13. Ratio est,
 quia *Trid.* requirit annum integrum, sed si defit
 hora, non est integer: ergo. Idque nunc cer-
 tum esse per definitionem S. Congregat. ex *Bar-*
bos. & Fagn. docet Reiffenst. n. 97.

2. Novitiatu debet esse continuus, si fuerit 4.
 interruptus, debet de novo inchoari, *Miranda,*
Pirrh. num. 40. Krimer num. 2680. & teste *Fagn.*
 omnes: tunc autem censetur Novitiatu inter-
 rumpi, si Novitius vel spontè, vel dimissione à
 Superiore obtentâ locum & animum Religionis
 dimiserit, etiam sitantùm ad unam vel alteram
 horam, *Sylves. Sanch. Nav Krimer l. c.* & ita
 declaravit S. Congreg. apud *Fagn. in c. insinuante*
num. 36. quia Tridentinum ad valorem Novi-
 tiatûs requirit annum continuum, sed si vel una
 hora per interruptionem Novitiatûs cesset, non
 est annus continuus: ergo. Si Novitius cum li- 5.
 centia Superiorum sanitatis vel negotiorum cau-
 sâ, etiam per aliquot menses moretur extra Mo-
 na-

nasterium vel ægrotet, non interrumpitur Novitatus, sed nec tunc si Superior Novitium indutum veste sæculari cras volebat dimittere, sed mox mutatâ mente vestes Ordinis reddat, aut si Novitius ex intentione abeundi clam dimittat habitum, sed Monasterio nondum relicto iterum reinduat, non indigebit novo Novitiatu, quia interruptio non censetur completa, nisi accedat Superiorum dimissio vel Monasterii egressio.

6. 3. An verò post completum Novitium dimissus & reassumptus indigeat novo Novitiatu, disputant AA. si mores Novitii non videantur notabiliter immutati, neque Religio sit interim reformata ad majorem rigorem, probabilius iudico Novitium non esse necessariò renovandum, *Pelliz. Sanct. Lezana, Pyrrh. Krimer num. 2694.* quia Tridentinum plus non requirit, quàm annum integrum probationis, nec ullâ lege præscribitur, ut Novitatus & professio fiant tempore continuo. Si Novitius ex inconstantia Religionem deseruit, expedit eum de novo probari, si non per annum, saltem ad aliquot tempus.
7. 4. Si Religiosus ad diversam Religionem vel ad aliud ejusdem Ordinis Monasterium, quod est reformata & strictioris observantiæ, transeat, indiget novo Novitiatu, quia novi Monasterii vel Ordinis asperitates nondum probavit, nec Ordo vel Monasterium ipsius mores. Econtrâ si à posteriore Ordine, ad quem legitimè transit, redeat ad priorem, non tenetur in illo repetere Novitium, quia jam probavit asperitates prioris Ordinis & hic illius mores; *Pelliz. in man. t. 2. c. 1. q. 13. num. 20.*
5. Si præmisso integro Novitiatu ex defectu ætatis vel alterius requisiti Professio est invalida, non

non

non indiget novo Novitiatu, quia per integrum annum probatum fuit, adeoque expletâ ætate vel sublato per dispensationem impedimento satis est, si ratificetur Professio invalidè edita; imò nec tunc, quando Professio est nulla, quia emissâ est ante expletum probationis annum, necessarium est totum annum repetere, sed sufficit, si suppleatur tempus, quod deerat, & Professio ex post renovetur vel ratificetur, quia Novitiatu per Professionem non fuit interruptus, *Sanch. l. 7. de matr. d. 37. à n. 45.*

6. Novitius justè ejectus, si reassumatur, debet novum Novitiatum subire, quia judicatus est ineptus ad Ordinem; per consequens Novitiatu ejus non fuit validus, secùs si injustè ejectus & per appellationem ad superiorem fuerit restitutus; nam per accessum ad Superiorem Novitiatu non interruptitur, *Pelliz. q. 26. n. 43.*

7. Novitius, si bonâ fide judicet religionem sibi non expedire, liberè ad sæculum regredi potest, etiamsi voverit eam intrare vel in ea perseverare, *Sotus l. 7. q. 2. a. 1. ad 3. Pyrrh. nu. 67.* Ratio est, quia *Trid. sess. 25. de Reg. c. 15.* declarat, ipsam professionem seu votum solenne permanendi emissum ante expletum probationis annum nullam habere vim & obligationem; ergò multò minùs obligationem pariet & libertatem regrediendi impedièt votum simplex perseverandi. Si voverit ingredi certum Ordinem, & non recipiatur in uno Monasterio, tenetur operam dare, ut recipiatur in altero, & si admittus sine gravi causa egrediatur, peccat mortaliter, & denudò pro susceptione instare tenetur. Si autem principaliter intendit se obligare ad hanc religionem vel ad hunc locum propter specialem com-
pla-

placenciam hujus religionis vel loci, non tene-
tur ad aliam religionem intrare, si eum illi recipere
nolunt *S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 3. ad 2. Pontas V. Votum. Cas. 30.*

10. 8. Novitium injustè ejicientes peccant morta-
liter cum obligatione recipiendi, ut dixi *Cas. 42. q. 1.* & ejectus appellare potest ad Superiorem,
qui eum restituere debet, *Dee Luca, Pignat. Do-
natus to. 2. t. 5. q. 10.* Ratio est, quòd legiti-
mè susceptus acquisierit jus ad rem seu profes-
sionem.

9. Novitio ejecto vel exeunti omnia, quæ se-
cum tulit, & quæ parentes vel consanguinei ex
ejus bonis (intellige in tanta quantitate, quæ
liberum ejus regressum impedire possint) Mo-
nasterio donarunt, à *Trident. sess. 25. c. 16.*
sub anathemate reddi jubentur; non tamen i-
pse habitus, sed ejus pretium, quo æstimatur
tempore discessus, ei reddi debet, *Barbos. Pel-
liz. c. 6. num. 28.* Nec potest aliquid exigi pro
victu vel amictu, nisi ita habeat consuetudo, vel
de solutione pactum intercesserit, *Lug. de just. s. 9. à num. 61. La Croix num. 54. Eng. l. 3. t. 31. num. 5.* quia redditus Monasterii non tantum
ad alendos professos sed & Novitios ordinati
sunt, & Novitii Monasterio exhibent sua officia:
ergo dignum est, ut à Monasterio alantur: &
quamvis super victu vel vestitu pactum sit, non
poterit tamen Novitius ab egressu impediri, nisi
que dum solvat; & si tunc non habeat vel sol-
vere recuset, debet eum postea convenire & Mo-
nasterium sibi imputare, quòd talem susceperit,
Sanch. Pelliz. num. 11. Pyrrh. num. 65. Si
Novitius moriatur in Novitiatu, vel antequam
sit validè professus, & dos jam soluta sit Mo-
naste-

nafterio, restitui debet hæredibus unà cum fructibus, & ita decisum esse refert *Barbosa de por. Episcopi alleg. 101. num. 40.* intellige, nisi Novitius, in quantum sui juris erat, ante mortem aliter disposuerit.

QUÆR. III. Quid sit professio & quæ ejus requisita?

R. Professio Religiosa est legitima emissio votorum solennium in Religione approbata; ad ejus valorem requiruntur sequentia: 11.

1. Annus ætatis decimus-sextus completus, *Trid. sess. 25. de Reg. c. 15.* In Ordine nostro Præmonstratensi prohibetur professio fieri ante annum decimum-octavum completum, valet tamen citius facta, quia lex hæc est solum prohibens, non irritans.

2. Prærequiritur annus integer probationis, ut dictum est sup. in probabili periculo mortis valet professio ante expletum Novitiatum quoad indulgentias & gratias spirituales, non autem quoad reliquos effectus, ideóque Novitio reconvalescente reiteranda est, ut ex ipsa Bulla Pii V. qui illud privilegium concessit Monialibus S. Dominici, probant *Rodrig. Reiffensi. n. 183.*

3. Requiritur, ut professio sit libera à metu gravi & injusto, *Trid. l. c.* Metus gravis reputatur intentatio mortis, mutilationis, inedia, carceris, gravium verberum, stupri, amissio patrimonii vel bonorum. Ita omnes teste *Sanch. l. 4. de mat. d. 4.* Metus reverentialis non censetur gravis, nisi jungatur cum importunis precibus, minis, aut cum timore gravis & diuturnæ indignationis parentum; in dubio ad arbitrium judicis recurrendum est. Ita plurimi

X x

apud

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

apud *Sanch. disp. 6. Donat. Pyrrh. l. c.* Qui puellam invitam cogunt Monasterium ingredi, vel volentem ingredi sine causa impediunt, non tantum peccant mortaliter, sed & excommunicantur à *Trid. c. 18.*

4. Ad valorem professionis requiritur, ut acceptetur à Superiore Ordinis cum consensu Conventus, *Rodrig. Laym. Pelliz. t. 3. c. 3. q. 7.* quia professio est contractus onerosus & reciprocus, *Et quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, R. 29. jur. in 6.* Non tamen requiritur, ut singuli consentiant, sed sufficit, si consentiat major pars; imò ex consuetudine fieri potest, ut potestas recipiendi ad solum Superiorem spectet, & tunc eo mortuo nequit Conventus Novitios ad professionem recipere; tunc si ad Conventum & Superiorem simul spectet, *c. fin. de Regul. trans. in 6. Reiffensb. à num. 168.*

12. 5. Requiritur debitus sexus, unde invalidè profitetur mulier in Monasterio virorum vel e contrà, item hermaphroditus, in quo prævalet sexus oppositus vel in quo uterque sexus est æqualis, quia Superiores vel non possunt, vel non consentunt talem professionem velle admittere, *Sanch. de mat. l. 7. d. 106.*

6. Invalida est professio non baptizati, quia non est membrum Ecclesiæ, ergo nec Religionis. Si Baptismus sit dubius, debet quidem baptizari, standum tamen videtur pro valore professionis, quæ est in possessione, *Menoch. l. 6. præsumpt. 4.*

7. Si professurus interrogetur super defectu vel crimine, illudque non manifestet, & Superior non intendat eum incorporare cum tali defectu,

fectu, professio est nulla; si superior simpliciter consentiat, non recordatus forte talis defectus, professio est valida, etiamsi consensurus non fuisset cognito defectu, nisi sit speciale statutum huiusmodi professionem irritans; profitens cum defectu occulto nocivo Religioni gravem facit ei injuriam.

QUÆR. IV. Qui sint effectus professionis Religiosæ? 1130

¶ Sequentes: 1. Obligatio perpetua ad tria vota substantialia & manendi in Religione, quod vinculum mutuo Religionis & prof. si consensu tolli non potest; imò nec Papa facere potest, ut quis manens Religiosus non obligetur tribus istis votis, quia hæc vota sunt de essentia statûs Religiosi; potest tamen Papa ex causa boni communis dispensare in his votis & facere de monacho non monachum, *Gloss inc. 6. de stat. monach. S. ibid. Abbas num. 21. Cajet. Nav. Laym. & innumeri apud Sanch. de mat. l. 8. d. 8. num. 4. Mendo diff. 12. num. 37. & Papam sic sæpius dispensasse constat ex historiis apud Baron. ad annum Christi 1041. Ratio est: Papa potest dispensare in votis simplicibus, ut admittunt omnes, ergo & in solennibus, cum solennitas sit inventum Ecclesiæ, c. un. devotis in 6. Vid. *Cas. 107. q. 3.**

2. Remissio omnis culpæ & pœnæ, ita ut à SS. PP. Baptismo æquiparetur, quod *Laym. hic c. 10. num. 1. Pelliz. c. 4 num. 12.* etiam ad renovationem votorum extendunt.

3. Professio commutat vel extinguit omnia vota simplicia prius emissæ, c. *scriptura de voto*, ubi dicitur: *Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religio-*

nis observantiam commutare. V. dicenda *Casu* 71.

4. Aufert irregularitatem ex natalibus proveniente in ordine ad suscipiendos S. Ordines, non autem ad prælaturas, *c. 1. de filiis presbyt.* Neque tollit irregularitates ex aliis culpis vel defectibus ortas.

5. Inhabilitat ad matrimonium subsequens, & dissolvit matrimonium ratum, ut dicam *Cas.* 107.9.3.

QUÆR. V. Quid circa revalidationem vel reclamationem Professionis?

14. R. 1. Si Professio ex defectu ætatis, liberi consensûs vel aliter est invalida, Religiosus non tenetur eam revalidare, sed *Trid. sess. 25. c. 19.* concedit ei quinquennium à die Professionis, quo contra eam reclamare valeat; *Et tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit, deduxerit, coram Superiore suo, & Ordinario. Quòd si autem habitum spontè (hoc est temerè & sine causa) dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur, interim verò nullo privilegio sui Ordinis juvetur.* Ad probandam autem invaliditatem Professionis non sufficit nuda assertio, etsi juramento firmata, *Sanch. l. 7. de mat. d. 37. num. 14. Cajët. 2. 2. q. 88. a. 1.* quia contra jurantem stat præsumptio juris & de jure, contra quam præsumptionem nulla admittitur probatio, nisi evidens.

15. 2. Post quinquennium non amplius auditur, nisi doceat se invaliditatem ignorasse, vel à reclamatione vi, metu aut fraude fuisse impeditum, quia impedito non currit tempus, ita pro-

probabiliter *Suar. Rodrig. Nav. l. 3. conf. 23. num. 3. Castropalae dis. 2. pun. 7. num. 5.* Ad intentum tamen Trid. verius est, etiam ignorantem post quinquennium non audiri, cum Trid. expressè dicat: *Quinquennium currat à die Professionis tantum*; ergo non à die habitæ notitiæ, & pro hoc declarationes Cardinalium afferunt *Eagnan. Donatus to. 2. t. 12. q. 13. Pignat. to. 3. conf. 37.* Hoc tamen non obstante iidem cum *Sanch. Barbos. Reiffenst. num. 204. Schmaltz g. num. 202.* docent ab ignorante invaliditatem, vel aliter impedito post quinquennium impetrari posse restitutionem in integrum sed non nisi à Papa & cum magna difficultate, interim ex quo se ab Ordine expedire non potest, gaudet omnibus Ordinis, privilegiis & potest absolvi ut alii Religiosi, quia præsumitur esse talis, donec contrarium per sententiam declaretur, possitque ad Ordines & Superioratum promoveri, nisi expressè reclamaret & diceret se ratificare non velle, *Sanch. La Croix num. 29.*

3. Si quis in foro externo nullitatem probare non possit, in foro tamen conscientie certus sit, professionem esse nullam, eandemque nunquam expressè vel tacitè ratificaverit, non obligatur Religione, sed potest discedere, dummodo absque gravi scandalo vel majori incommodo fieri possit, *Nav. consil. 89. Pyrrh. num. 148. Donat. q. 21.* Ratio est, quod ad Professionem essentialiter requiratur consensus profitentis, quem lex humana supplere non potest, & Trid. præcipiens post quinquennium non audiri Professum fundatur in præsumptione ratificationis; si ergo Professio expost nonnunquam ratificata fuit,

manet nulla, nec obstat, quòd ignorans invaliditatem, professionem forsan renovaverit sive expressè, sive tacitè exercendo officia veri professi, dando votum in Capitulo, assumendo S. Ordines, &c. quia ignorantis nullus est consensus, sicut incogniti nullas voluntas, *Nav. cons. 5. § 39. num. 4. Pelliz. c. 5. num. 57.* nisi expressè apud se statuatur, quòd velit modò Professionem ratificare, etsi ab initio fuisset invalida, *Pelliz. Pyrrh. l. c.*

17. 4. Si Professio sit nulla ex defectu solius consensûs in profitente, tunc revalidari & ratificari potest in secreto coram Deo, nec opus est Superioribus de hoc quicquam dicere; idem probabiliter etiam tenet de Professione invalida ex defectu ætatis vel alterius necessariò requisiti, quia Superiores jam consenserunt in Professionem, & consensum non revocârunt, vel saltem sufficit, quòd Papa, qui est supremus Ordinum omnium Generalis, consentiat, juxta *c. significatum de reg. § trans. § c. 1. eod. in 6. Barbosa. Nav. l. c. Sanch. La Croix l. 4. n. 31. Reiffenst. à num. 219.* ubi id probat ex Trid. & declaratione Cardin. edita 29. Martii 1598. quæ solùm requirit tacitam, vel expressam ratificationem professi, nullam autem mentionem facit novæ acceptationis ex parte Superiorum.

QUÆR. VI. An professus ad alium Ordinem transire possit?

18. R. Id de jure fieri posse, si adsint sequentia:
1. Ut non fiat ex temeritate, levitate, ira, odio erga Prælatum, sed zelo majoris boni vel perfectionis consequendæ; si præcesserunt rixæ, aut transitum minatus est, præsumitur finis non bonus,

bonus, *Sanch. l. 6. mor. c. 17. 2.* Transitus regulariter fieri debet ad Ordinem strictiorem & austeriorem, si non ex regula, saltem ex moderna observantia talem, *Rodrig. to. 3. q. 52. a. 4. Reiffenst. num. 264. 3.* Transitus fieri non debet cum gravi damno vel infamia primæ religionis, quia commune bonum privato præferri debet, *Pyrrh. num. 160. 4.* Requiritur licentia, quam causâ & fine transitus examinatis dare potest immediatus Superior localis, vel Abbas, *Sylves. Azor Sanch. l. c. nec requiritur consilium vel consensus conventus in transitum ad strictiorem, secus si ad æqualem, Pyrrh. num. 65.* quia in transitu ad strictiorem Religiosus utitur suo jure, & in melius commutatur, quod non fit in transitu ad æqualem. Dixi, de jure communi; nam hodie dum pleræque Religiones privilegium habent, vi cujus Religiosi prohibentur transire ad Ordinem etiam strictiorem sine expressa licentia Papæ, teste *Donat. to. 1. t. 5. q. 45.* & illa licentia non conceditur, nisi doceatur, quod Religio strictior parata sit eum suscipere; & antequam suscipiatur debet transiens exhibere litteras dimissorias sui Superioris & licentiam Papæ. Hujusmodi transitus non expedire neque utiles esse docent plerique cum *D.*

Th. 2. 2. q. 189. a. 8. &
probat experientia.



CASUS

CASUS LXIV.

De obligatione Religiosorum. De
clausura. De ejectis, fugitivis,
apostatis aut habitum
deponentibus.

Regula monialis precepta Superiorum, eò quòd
putet esse nimis dura vel inutilia, non obser-
vat. 1. Reformationem admittere renuit. 2. Sta-
tuta sub peccato non obligantia negligit Superiori-
bus in hoc conniventibus. 3. In Novitiatu suos
invisit cum licentia solius Abbatisse. 4. Professa
petit licentiam ab Episcopo vel Superiore Regulari.
5. Clausuram admittere non vult, quia eam non
est professa. 6. Exit pretextu morbi, aut ad
assistendum matri infirmæ, vel allegat causam fal-
sam, vel cessante causâ non redit. 7. Puellas
& pueros. 8. Sartores, sutores ad clausuram
admittit, Confessarius & Superior ex variis cau-
sis clausuram intrant, v. g. ad suscipiendam in-
vestitionem vel professionem, ad vilitationem, ad
presidendum electioni. 9. Hi se excusant per con-
suetudinem. 10. Monialis per licentiam ab ab-
batissa vel Confessario concessam. 11. Vel ex hoc
quòd clausura tantùm leviter sit violata. 12. Ad
clausuram virorum cum aliis admittitur. 13. Et
quia Superiores de ea dimittenda deliberant. 14.
Ipsa sub pretextu adeundi Superiores fugit. 15. Et
ad latitandum vel liberius peccandum habitum di-
mittit vel alium superinduit. 16. Resolutio con-
stabit ex sequentibus.

QUÆR. I.

QUÆR. I. Ad quid obligetur Religiosus vi. I.
suae professionis?

R. 1. Obligatur ad tria vota substantialia
paupertatem, castitatem, obedientiam; pau-
pertas vetat omne proprium, ut fuse dixi *Cas.*
27. Castitas omnem delectationem veneream
in- & externam; obedientia obligat ad omne il-
lud, quod Superior justè præcipit; præcipit au-
tem justè omnia ea, quæ in Regulis & Statutis
sui Ordinis continentur, vel ad eorum voto-
rumque meliorem observantiam conducunt,
dummodo non sint exorbitantia & ab instituto
Ordinis planè aliena; sic quamvis continua car-
nis abstinencia, vestium grossities, disciplina-
aliæque corporis macerationes tutiorem fortè
reddant castitatem, propterea tamen non pos-
sunt continuò præcipi, sed solum ad tempus
& moderatè aut in pœnam vel tunc, quando
alia media ad domandam carnem non suppetunt.
Superior nunquam censetur velle obligare sub-
culpa, nisi ex verbis vel modo præcipiendi id
colligi possit, ut si dicat: Præcipio in virtute S.
Obedientiæ, in nomine JESU Christi, quantum
possum, &c. tunc in materia gravi non obedire
erit mortale, secùs tantum veniale, *Sanch. l. 6.
mor. c. 4. num. 70.* In dubio, an præceptum sit
justum, utile vel honestum, præsumptio stat pro
Superiore, utpote cujus potestas præceptiva est
in possessione, idque exigit bonum commune;
& dato, quòd Superior erret, tamen subditus
obediendo non carebit suo merito. Sed quid si
Superiores velint reformationem inducere, vel ^{2a}
regulam ad primævum rigorem revocare, an
subditi teneantur obedire maximè ii, qui pro-
fessi sunt ante ejus reformationem? R. 1. Si

primævus rigor est mitigatus ex privilegio Apostolico, decreto Ordinis vel ex rationabili consuetudine remittente v. g. vigiliis nocturnas continua cilicia, abstinentiam perpetuam à carnibus, &c. tunc ii, qui ejusmodi rigorem professi non sunt, non tenentur eum admittere, quia ex consensu Superiorum vel ex rationabili consuetudine est abrogatus. R. 2. Si relaxatio inducta est ex negligentia Superiorum, tendatque in destructionem disciplinæ, scandala aut votorum substantialium violationem, tenentur omnes etiam ante reformationem professi eam admittere, quia ejusmodi consuetudo utpote irrationabilis non jus, sed corruptelam induxit; at tamen novus ille rigor non debet esse nimius & multum à moderna observantia alienus: quia perfectio hominis religiosi non consistit in summo rigore & vitæ austeritate, quam multi sine corporis & animæ ac etiam desperationis periculo ferre non possent, sed in perfectione amoris Dei, ad quem etiam in Ordine mitigatione sufficientia remedia esse queunt, & antecedenter professi hunc rigorem in Novitiatu non sunt experti, neque præsumi possunt ad illum in professione se obligare voluisse, *Eng. l. 1. decret. t. 2. num. 124. Fagn. in c. recolentes de Stat. Monach. à num. 5. Zoës. l. 3. t. 35. num. 9. Pyrrh. ibid. num. 14. Schmalzgrub. ibid. num. 78.* ubi dicit ad inducendum novum rigorem requiri consensum majoris partis Capituli.

3. R. 2. Altera obligatio Religiosi est ad servandas Ordinis sui constitutiones & regulas, quæ, si sint præceptivæ, obligant juxta qualitatem materiæ graviter vel leviter, si purum con-

con-

contineant monitum, vel sint purè directivæ, per se loquendo non est peccatum eis contravenire. Dico: per se loquendo; nam per accidens ordinariè erit veniale ex affectu tepiditatis, acediae, otiositatis vel etiam mortale, si adsit contemptus Regulæ vel Superioris, *D. Th. 2. 2. q. 186. a. 10.* Imò communis est sententia, quòd mortaliter peccet, qui nullum habet perfectionis studium, aut ex consuetudine vel levitate quaslibet regulas vel statuta de se non obligantia infringit, quia ordinariè adest contemptus virtualis, grave damnum disciplinæ vel scandalum, quia alii ejus exemplo ad idem faciendum pertrahuntur, vel facit se Ordini & Superioribus onerosum aut Ordine indignum, *Suar. Laym. l. 4. t. 5. c. 9 num. 9.* Ratio à priori est, quia omnis Religiosus tenetur sub mortali tendere ad perfectionem seu finem suæ vocationis, idque per media à suo Ordine præscripta; atqui si illa media plerùmque ex levitate vel consuetudine negligat, verè non tendit ad perfectionem, imò facit se ineptum ad perfectionem sui Ordinis consequendam: sic quamvis nullum sit peccatum die festo dormire, si tamen per dormitionem me voluntariè faciam ineptum ad audiendam Missam, pecco mortaliter: ergo quamvis Regulæ de se non obligent sub peccato, si tamen per familiarem earum prævaricationem siam ineptus ad finem vocationis, aut inferam grave damnum disciplinæ vel scandalum communitati, pecco mortaliter: quod à potiori locum habet, si negligentur ea, quæ ad finem perfectionis religiosæ magis sunt necessaria, v. g. meditatio, examen conscientiæ, occupatio temporis, lectio spiritualis, aut si quis vanis
otio-

otiosusque rebus animum occupando se ad ejusmodi exercitia, vel alias Ordinis functiones continuo, reddat ineptum. Vid. etiam, quæ dixi *Cas. 1. c. n. 5. & seqq.*

Maxima quoque hic est obligatio Superiorum, qui connivendo etiam in levioribus facile peccare possunt mortaliter, ubi subditi forsan non peccant nisi venialiter, ut, si ex timore vel respectu humano, ex desidia, aut quia in iisdem & ipsi culpabiles sunt, non corrigunt eos, qui v. g. silentium liberiùs frangunt, otio torpent, segniùs ad Ecclesiam accurrunt, curiositatibus vacant, potum vel cibum extra horarium sectantur &c. hæc enim & similia, si frequenter & impune fiant, & non cum effectu & conatu debito præpediantur, paulatim totam disciplinam regularem convellunt, aut saltem notabile damnum non solum pro præsentis sed & pro futuro inferunt, ubi vero est grave damnum, est & gravis culpa in eo, qui illud ex officio impedire debebat *Dian. de dub. reg. R. 38. Pelliz. Lezan Sanch. in dec. l. 1. c. 6. n. 19.*

QUÆR. II. Quid circa clausuram monialium?

4^a R. Tenenda esse sequentia: 1. Clausuram severissimè præcipit Pius V. Bonif. VIII. *Trid. sess. 25. de reg. c. 5.* Greg. XIII. Paulus V. quorum decreta innovavit Alex VIII. præcipitque sub pœna nullitatis, ne imposternum ad habitum Regularem admittantur Novitiæ, vel jam in probationis anno existentium professiones excipiantur, nisi monasterium, in quo vestiri vel profiteri cupiunt, amplexum sit & ad amissum observet clausuram juxta normam, quam superius relatæ Pontifices præscripserunt. Et quamvis hæc de-

de-

Decreta in diœcesi Colonienti 30. Aprilis 1690. de mandato Archi-Episcopi Josephi Clem. publicata sint, nondum tamen planè ad praxin forsàn ob monasteriorum paupertatem deduci potuerunt. In iisdem decretis statuitur, ut monialis (intelliget professa, nam Novitiæ in odiosis & pœnalibus non veniunt nomine monialium) sine licentia in scriptis obtenta clausuram egrediens, item Superior sine iusta causa licentiam concedens & omnes, qui eam sic egressam recipiunt vel comitantur, incurrant excommunicationem majorem Papæ reservatam ipso facto sine ulteriore declaratione; Superior insuper fit inhabilis ad omnes dignitates & officia; posse tamen ab hac excommunicatione, si occulta sit, absolvere Episcopum, docet *Delbene de imm. c. 19. dub. 22. num. 1.* quia *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* concedit Episcopo omnes casus occultos, imò possunt Religiosi privilegiati toties quoties absolvere ab hac excommunicatione etiam publica, quia habent privilegium absolvendi ab omnibus Papæ extra Bullam Cœnæ reservatis, *Leur. l. 3. tit. 35. q. 918.*

2. Licentiam egrediendi dare potest solus Episcopus non tantùm monialibus subditis, sed etiam exemptis, ut in terminis habet Constitutio Pii V. circa *Pastoralis* apud *Reiffensf. l. 3. t. 35. num. 37.* & *ibid. Pyrrh. num. 37. Leur. q. 916. Barbos. de potes. Episc. alleg. 101. a. num. 5.* ubi docet, moniales etiam exemptas quòad clausuram subesse Episcopo, ab eoque visitari, ad clausuram cogi, & Superiores sine interventu Episcopi exitum concedentes tanquam clausuræ violatores ab Episcopo pu-

puniri posse, prout declaravit S. Congregatio apud *Hiac. Donatum to. 1. t. 3. q. 1.* quod quidem de jure verum est, sed non ex toto in praxi receptum; videmus enim passim Regulares exemptos monialibus sibi subjectis licentiam egrediendi concedere Episcopo non requisito.

6. 3. Episcopus autoritate Apostolicâ potest monialibus etiam exemptis strictam clausuram præcipere, etiamsi eam expresse non sint professæ, quia id est conforme primæ earum regulæ & necessarium ad votorum observantiam, idcircoque indirectè includitur in Professione, quam emiserunt. *D. Th. Quodl. 10. a. 10. Delbene dub. 3. §. 1. Leur. q. 913. La Croix l. 4. num. 68.* quare Superiores à professoris vel etiam investiendis meritò exigunt, ut se in scriptis obligent ad acceptandam clausuram, reformationem, strictiorem Regularum observantiam, &c. *Less. in auct. V. Religiosus.*
7. 4. Causa exitûs debet esse gravissima, ut flagrans incendium, pestis, epidemia, lepra vel similis morbus contagiosus, aut alia causa æquè gravis vel gravior, ut inundatio, incursus hostium præsertim hæreticorum vel infidelium, imò sufficere, quòd monialis laboret gravi morbo, à quo in Monasterio curari non possit, docent *Suar. Lav. Pyrrh. num. 34. & ibid. Schmalzgrub. l. 3. c. 35. Reiffenst. num. 32. Donatus to. 4. q. 2. Leur. q. 915.* quia defendere se contra morbum est juris naturalis, & leges humanæ non obligant cum periculo vitæ, unde sæpè videbis à doctis & piis Episcopis monialibus balnea permitti. Causa invisendi amicos, vel assistendi matri infirmæ non subsistit, nisi

nisi forte in raro casu excuset consuetudo legitime introducta, & ad decem saltem annos continuata. Licentia dolo, metu vel per falsam causam obtenta irrita est, & monialem non excusat. Imò *Schmalzgr. num. 108. Leurr. q. 917. num. 2.* cum aliis docent, monialem prædictas pœnas incurrere, si legitime egressa cessante egressus causâ extra moretur.

8.

5. Idem Trid. sub eadem excommunicatione (non quidem per Trid. sed ex stilo curiæ reservatâ, teste *Schmalzgr. num. 126.*) prohibet, ne ad clausuram monialium sine licentia in scriptis obtenta ulla persona ad alliciendum, vel ad carnaliter peccandum apta sive mas, sive femina admittatur. Attamen puellas educationis causâ ab anno septimo ad vigesimum quintum cum consensu Superiorum ad locum à dormitorio monialium separatum admitti posse, declaravit S. Congreg. apud Quarantum in *Summa Bullarii. V. Monasteria monialium.* Qualiter conjugatæ, viduæ & ancillæ sæculares admitti possint, vid. apud *Sanch. sup. Barbos. num. 61.* praxis & consuetudo hîc maximè sunt attendenda.

6. Causa ingressus debet esse gravis & necessaria, ut si organum, horologium, ædificium sint reparanda; si agræ vena est secanda, si vestis à sartore est metienda, quod alii dicunt in ostio clausuræ fieri debere; sutor ex antiquis calceis mensuram sumere potest. Confessarius regularis licitè ingreditur, & pro majori decencia cum socio, quoties monialis agræ etiam ex mera devotione confiteri vel communicare petit ut declaravit S. Congreg. apud *Delbene d. 41. num. 15.* Imò Confessarium diebus saltem Festis & Dominicis in infirmaria mulierum ex concessione

sione

sione Leon. X. celebrare posse, ut ægra Missam audiat, docent *Barb. num. 4. Rodrig. te. 1. q. 47. a. 4. Miranda de Sanctim. q. 2. a. 18.* ubi probat hoc privilegium nullibi esse revocatum.

De cætero nec ipse Episcopus aut Superiores clausuram ingredi possunt, præterquam in casibus necessariis, qualis censetur causa visitationis, *Sanch. num. 54. Barb. num. 45.* ita tamen, ut sint comitati duobus vel tribus sociis Religiosis. Inter causas autem justas non reputatur vestire Novitias vel suscipere Professiones, idque decisum esse à S. Congreg. docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 44. num. 151.* similiter non licet ingredi ex causa præsidendi electioni. *Trid. c. 7.*

IO. 7. Certum est consuetudinem saltem decem annis continuatam contra clausuram quoad e- & ingressum prævalere posse, cum sit jure humano introducta, *Reiffenst. num. 66.* & experientiâ constat, quòd multis in locis, inquit Sylvius p. 1. *V. Clausura Cas. V. voveatur & servetur à monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur cum omnirigore, quæ est in Italia, sed modificata juxta personarum, locorum & temporum necessitates.* Nec opus videtur tanto rigore, ubi non sunt tanta seductionum pericula; si vero clausura adeo laxaretur, ut castitas non esset satis tuta, & vergeret in destructionem Religiosæ disciplinæ, consuetudo fieret irrationabilis & per Superiores omnino tollenda, idque tremendis verbis Episcopis mandat *Trid. c. 5.*

II. 8. Licentiam ingrediendi clausuram monialium Episcopo subjectarum dat Episcopus, ad Monasteria exempta dat superior regularis, *Barb. num. 40. Reiffenst. num. 57.* ubi pro hoc adducit de-
cla-

clarationem Cardin. & qui potest aliis dare licentiam ex eadem causa etiam sibi dare potest. Abbatissa hanc licentiam dare non potest, nisi in repentina necessitate Medico, Confessario, chirurgo, opifici, &c. tum ex consuetudine, tum extacito Episcopi consensu, DD. cit.

9. Finitâ causâ statim redeundum est, exiguam trahere moram urbanitatis vel etiam curiositatis gratiâ vel nullum, vel tantum veniale peccatum est, datur enim hic parvitas materiæ, sicut & si quis tantum unum alterumve pedem clausuræ inferat & statim recedat, *Sanct. Rodriq. l.c. La Croix n. 84. Resseus. n. 65.* 12.

QUÆR. III. Quid circa clausuram virorum?

R. Seqq. 1. Pius V. Greg. XIII. severè prohibuerunt, ne ullæ mulieres, quæ peccato cooperari possunt, ad clausuram virorum admittantur, exceptis Reginis, Ducissis & Fundatricibus earumque pedisequis, *Rodriq. Pelliz. Laym. c. 12. num. 5. La Croix num. 87.* testatur etiam Comitissas in Germania admitti, & clausurâ semel apertâ non tantum pedisequas, sed & quasvis alias. 13.

2. Ingredientes ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, uti & Religiosi admittentes, qui insuper incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum & inhabilitatem ad ea, *Delbene d. 79.* In processionibus, vigiliis, Missis, concionibus, &c. si ita consuetudo habeat, quævis mulieres cum populo clausuram intrare possunt, dummodo arceantur ab officinis internis.

3. *Rodriq sup. Engel Schmalzgr. Laym. sup. Pyrrh.*

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

Pyrrh. num. 45. docent prohibitionem Pii V. tantum comprehendere mulieres ingredientiæ sub prætextu privilegii Apostolici. *Econtrà Nav. Pekiz. Donat. Suar. to. 4. de Rel. t. 8. l. 1. c. 7. num. 9. Reiffenstul num. 73.* probabilius docent, omnes mulieres etiam sine prætextu privilegii intrantes vel eas admittentes peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem; ita enim habet Declaratio Pii V. inserta Bullario Cherub. *Declaramus fuisse & esse mentem & intentionem nostram, quòd prædictæ litteræ non solum comprehendant mulieres habere prætendentes facultatem & indulta ingrediendi monasteria, sed etiam mulieres quascunque alias in genere & in specie.* Nec obstat, quòd hæc Declaratio hîc fortè non sit promulgata, nam declarationes non sunt necessariò promulgandæ, quia non afferunt novam legem, sed explicant antiquam, quæ jam promulgata est. Melius dicit *Laym. num. 4.* illam declarationem in Germania non esse in tanto rigore receptam, & consuetudinem rationabilem contra clausuram prævalere posse dixi suprâ.

QUÆR. IV. Quid circa Religiosos, ejectos, fugitivos, apostatas & habitum dimittentes?

14. R. I. Quamvis olim ob varias causas profusus expelli potuerit, hodie tamen nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis, hoc est, super delicto gravi, publico & scandaloso ter monitus & punitus, ac unius anni spatio in carcere in jejuniis & pœnitentiâ probatus; demùm ab ipso Generali tantum de consilio & consensu sæc. Patrum... in Capitulo generali eligendorum plenè probatis causis expulsionis condemnatus fuerit, uti declaravit

ravit

ravit S. Congregatio jussu Urbani VIII. edita 21. Septembris 1628. Ejectus tenetur non tantum ad vota substantialia, jejunia, abstinentias & alia Ordinis Statuta, sed & tenetur se corrigere, ut iterum ad Ordinem admitti possit, *Sanch. l. 6. mor. c. 9. num. 25. Donat. to. 1. t. 8. q. 52. Pyrrhing à num. 169.* De cætero benè notat Landmeter, hodieum vix aliam ejectionem locum habere, quàm quæ fit perpetui carceris damnatione, & ita declaravit S. Congreg. 19. Junii 1573.

R. 2. Religiosus sine licentia deserens Monasterium animo ad tempus vagandi, sed iterum redeundi, vocatur fugitivus; si fugiat animo nunquam redeundi sive cum, sive absque habitu, est apostata, *Sanch. c. 8. num. 4. Pyrrh. num. 187. Donat. t. 6. q. 2. Reiffenst. à nu. 244.* Et quamvis de jure communi fugitivus vel apostata excommunicationem non incurrant, nisi habitum dimiserint, *Sanch. num. 11. Donat. q. 6.* attamen in plerisque Ordinibus, & in specie in S. Ordine nostro Præmonstrat. Dist. 3. c. 9. num. 1. apostata etiam non dimisso habitu habetur ut excommunicatus, à qua pœna num. 19. eximitur fugitivus; inter fugitivos reputantur, qui à Conventibus recedunt etiam prætextu Superiores adeundi, nisi obtentâ ab iisdem in scriptis licentiâ, aut docere possint se injustè vexatos licentiam petiisse & non impetrasse, *Trid. sess. 25. c. 4. de Reg. Sixtus V. in Const. ad Romanum.*

R. III. Omnes Religiosi non fugitivi, qui habitum temerè dimittunt, ut celent statum & liberiùs vagentur, peccant mortaliter & incurrunt excommunicationem latam à Paulo &

Pio IV. Dico, qui temerè dimittunt, ut ce-
lent statum & liberiùs vagentur; nam qui ha-
bitum dimittunt in ludo vel recreatione, ut sint
velociores, ut nantent vel etiam fornicationis
gratiâ, dummodo primariò non intendant cela-
re statum suum, sed fornicari, pœnam hanc
non incurrunt. Idem à potiori tenet, si quis
ex iusta causa, v. g. ad evitandum damnum,
scandalum, vel infamiam habitum dimittat; sine
causa ad horam dimittere videtur tantùm venia-
le ob parvitatem materiæ. Portare habitum Re-
gularem absconditum sub aliis vestibus ita, ut
dignosci non possit, probabiliùs continetur sub
dicta prohibitione, & est per se peccatum mor-
tale; probabile tamen est non incurri censuram,
quia verba pœnalia strictè interpretanda sunt de
propriè habitum dimittente, *Sayr. Suar. Castrop.*
t. 16. d. 4. p. 6.

C A S U S L X V .

De Religione, prout est virtus, &
de vitiis eidem oppositis &
in specie de superstit. divi-
nat. magia, &c.

S Aburtia à Parocho Jansenista, 1. jubetur San-
ctos non invocare, S. Crucem & imagines non
adorare, 2. Sed ipsa nimium devota reliquias sui
Confessarii osculo, jejunio, oratione & Missæ Sa-
crificio honorat, 3. 4. 5. 6. Ceremonias varias
veteris Testamenti observat. 7. Agyptios con-
sultat, ex seminis, astris, manuum lineamentis
varia prædicat, mensa, in qua tredecim sunt, non
vult

vult accumbere. 8. 9. 10. Aquâ benedictâ ,
 crucibus , aliterve morbos sanat , canes mutos
 reddit , credit se à dolore dentium immunem , si in
 Paschate à carnibus abstineat. 11. Infirma adhi-
 bet medicinas de superstitione suspectas. 12. Me-
 dicum de magia suspectum consulit. 13. Et petit ab
 eo tolli maleficium , si quod sit. 14. Rebus à saga
 vel demone acceptis utitur. 15. A Deo per mira-
 culum petit instrui & solâ internâ peccatorum con-
 fessione salvari. 16. Ex joco , ira aut mala
 consuetudine in Deum , Sanctos , parentes & be-
 stias convitia evomit , verbis S. Scripturae abuti-
 tur. 17. Demonem in obsesso adjurat , petit ut ex-
 eat in sagam vel ejus vaccam , & multa ab eo in-
 terrogat. 18. Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid circa virtutem Religio-
 nis?

Et Seqq. 1. Religio est virtus supernaturalis,
 ordinans creaturam rationalem ad cultum DEO
 debitum; hic autem cultus principè consistit in
 actibus in- & externis fidei, spei, charitatis, ora-
 tionis, adorationis, in usu Sacramentorum, in
 observatione juramentorum, votorum, in je-
 junio, in cultu Sanctorum, &c de quibus suis
 locis vel actum est, vel agetur.

2. Adoratio est actus sive in sive externus, quo
 per nostram submissionem profiteamur alterius ex-
 cellentiam; estque triplex, latria, dulia & a-
 doratio politica; latria est cultus soli DEO debi-
 tus ob infinitam ejus excellentiam; dulia est cul-
 tus debitus excellentiæ creatæ supernaturali, si
 hæc excellentia est extraordinaria, veluti mater-
 nitas B. M. V. & sanctitas creata humanitatis
 Christi, cultus hic debitus vocatur hyperdulia;
 adoratio politica est cultus ob excellentiam ali-

Y y 3 . quam

quam creatam naturalem, qualis exhibetur Principi, Regi aliisque Superioribus.

2. 3. certum est contra hæreticos, B. V. & Sanctos eorumque reliquias, modò de iis authenticè constet, & imagines honorandas esse cultu duliæ, cum hac tamen distinctione, quòd Christus, B. V. & Sancti honorentur cultu absoluto, hoc est, propter excellentiam illis propriam, imagines verò & reliquiæ colantur cultu respectivo in ordine ad excellentiam, quæ inest non ipsis, sed Christo, B. V. vel Sanctis; sic cruces, clavi aliæque Christi Domini reliquiæ adorantur cultu latriæ respectivo propter Divinitatem non sibi, sed Christo intrinsecam, quam ipsa quodammodo repræsentant.

3. QUÆR. II Quæ sint vitia Religioni opposita?

Re Seq. *Superstitio, sacrilegium, blasphemia, simonia, perjurium, uxorum neglectus, &c.* De duobus primis agemus in præsentia, de reliquis in Casu seq. Itaque

1. *Superstitio* est indebitus veri vel falsi Numinis cultus, quando scilicet vel creaturæ exhibetur cultus soli DEO debitus, ut fit in idololatria, magia, divinatione, vana observantia, maleficio, &c. de quibus mox singulatim; vel DEO exhibetur cultus falsus, profanus, ut si DEUM colas per ritus Calvinisticos, Mahumetanos vel similes, in hic semper peccas mortaliter, quia factò profiteris DEUM approbare falsas sectas; idem est, si DEUM velis colere per actum malum, v. g. ebrietatem, fornicationem, mendacium, aut exponendo vel colendo scienter falsas reliquias, promulgando falsa miracula, &c. *Suar. Nav. Sanch. l. 2. mor. c. 37 à num. 7. hoc enim*

enim

enim est æquivalenter dicere, DEUM ejusmodi peccata amare, approbare, &c. quæ est gravis in DEUM irreverentia; DEUM verò colere per actum profanum, superfluum, ut si in Missa addas cæremonias vel orationes ab Ecclesia non præscriptas, ob levitatem materiæ poteris tantum peccare venialiter, *Cajet. 2. 2. q. 95. a. 1. Less. l. 2. c. 34. dub. 1.*

2. *Idololatria* est, cultum seu honorem soli DEO debitum tribuere falso Numini, estque peccatum de se gravissimum.

3. Ex pacto expresso vel tacito à dæmone expectare vel petere effectus miros, propriè vocatur *Magia*.

4. Ex simili pacto petere vel expectare à dæmone revelationem secreti, v. g. thesauri absconditi, futuri mariti, &c. dicitur *Divinatio*.

5. Per media improporcionata, & per consequens ope im-vel explicitâ diaboli procurare fanitates, benevolentias, amores, divitias, &c. dicitur *Vana observantia*.

6. *Maleficium* est vis & potestas nocendi aliis ex pacto expresso vel tacito cum dæmone; pactum expressum est, quando cum dæmone convenis, vel eum invocas pro habendo tali effectu: *Pactum* 4. *implicitum* (quod serviat pro regula generali) est, quando adhibes media inutilia, que scis neque ex vi sua naturali, neque ex Dei vel Ecclesie institutione, habere virtutem causandi talem effectum, idè-que implicitè ejusmodi effectum expectas à diabolo, ut si quis per peregrina signa vel verba, per figuras inutiles, per falsitates, v. g. per febrim Christi curet morbos, &c. omnis effectus, sive sit divinatio, observatio vel maleficium, qui fit ex tacito vel expresso ejusmodi pacto, semper est

peccatum mortale, nisi excuset ignorantia vel inadvertentia, *Cajet. a. 1. Suar. Less. dnb. 8. Sanch. c. 38 Spor. t. 2. c. 9.* Patant quidem plures apud *Sanch. à num. 20. Castropalao hic punct. 3. num. 6.* tantum peccari venialiter, si quis ex joco utatur mediis vanis & improprietatis, non quidem credens, sed tantum volens experiri, an talis effectus sequatur, sed oppositum est tenendum, Ratio est, quia cum scias media illa esse improprietata, vis tentare & experiri, an non forte dæmon se immisceat, adeoque tentas cum dæmone habere societatem, eumque invocas sub conditione, ut si pactus sit; talem effectum producat, quod videtur esse mortaliter malum etiam si fiat ex joco, *Castrop. l. c. La Croix t. 3. p. 1. num. 11.* nec obstat, quod quis forte protestetur, se nullam velle habere communicationem cum dæmone, nam hæc protestatio est facto contraria, & ideò frivola.

7. *Sacrilegium* est, quo persona sacra, res sacra aut locus sacer dehonatur, quod variis modis fieri potest, de quo suis locis.

8. *Blasphemia* est convitium, seu verbum contumeliosum contra Deum, res sacras, aut Sanctos vel alias creaturas, in quantum referuntur ad Deum, eorumque inhonoratio in Deum redundat, hinc convitia in Sanctos, in res sacras, v. g. in Sacramenta, in Crucem aut Passionem Domini, in imagines, in Reliquias Christi & Sanctorum, semper est blasphemia, quia sancta semper apprehenduntur referri in Deum, tanquam eorum Authorem, non item aliæ creaturæ, ideòque, qui maledicit patri, peccat quidem contra præceptum quartum de honorandis parentibus, non tamen est blasphemus; omnis contumelia

melia in Deum & Sanctos etiam ex joco prolata
semper est mortale, utpote gravis in Deum inre-
verentia, putat tamen Tamb. cum aliis, non es-
se mortale, si quis ex joco leve quid diceret de
Sanctis, quâ homines sunt, v. g. Crispinum fu-
isse sutorem, &c. reliqua dabit resolutio Casus.
Ad quem

6.
R. 1. Sanctos, & sanctas reliquias colendas ef-
se constat. ex q. 4. cultu tamen publico non licet
colere, nisi illos Sanctos, qui canonisatione,
beatificatione vel communi Ecclesiæ approba-
tione sunt tales; cultus publicus autem vocatur,
qui fit nomine Ecclesiæ, ab eaque est institutus,
ut Sacrificium Missæ, exstructio Altaris etiam
privati in Sancti honorem, nomen Sancti ponere
in Litanis etiam privatis, aut de eo Collectam in
Missæ, ejus imaginem in Ecclesiis vel altaribus ex-
ponere, &c. defunctum tamen, quem confide-
ratis miraculis, vitæ sanctitate aliisque indiciis
prudenter judicas sanctum, quamvis ab Ecclesia
pro tali nondum sit declaratus, potes honorare
cultu privato, v. g. pedes & reliquias ejus deo-
sculari, imaginem ejus domi habere, preces ad
eum fundere, jejunium & votum ei nuncupare,
&c. quia hæc non fiunt nomine Ecclesiæ, nec pro
publico cultu reputantur, *Bonac. Sanch. In dec.*
c. 43. num. 3. Reiffenst. l. 3. decret. t. 45. à
num. 18. ubi desuper refert Constitut. Urban.
VIII.

7.
2. Peccat Saburtia exercendo cæremonias Ve-
teris Testamenti præsertim eas, quæ repræsen-
tant Christum adhuc venturum, utpote esus A-
gni Paschalis, circumcisio, &c. tales enim cære-
monix nunc sunt abolitæ, vanæ, falsæ & su-
perstitiosæ.

3. Saburtia futura prædicendo, quandoque peccat, quandoque non peccat, si prædicat ex signis omninò improportionatis, quæ nec ex se, nec ex constitutione Dei aut Ecclesiæ cum effectu prænunciato connexionem habent, est manifesta superstitio, quia tunc talis effectus non potest credi futurus à Deo, quia hic ejusmodi divinationes gravissimè prohibet; neque ab angelis aut beatis, quia hi nequeunt agere contra DEI præceptum: neque ex naturali virtute signorum, ut supponitur, ergo ex ope dæmonis, ut patet ex regula data q. 3. Hinc ex astris, ex vultûs, frontis, manuum aut corporum lineamentis, ex sortibus, ex sternutatione, ex somniis, ex volatu vel garritu avium, &c. prædicere effectus liberos à voluntate dependentes, casus fortuitos, divitias, honores, furta, homicidia vel similia, semper est superstitiosum, quia nullam connexionem cum signis habent, *S. Th. 2. 2. q. 95. a. 5.* & si seriò cum firma fide fiat, est mortale; sicut & mortale est consulere ejusmodi divinatores, astrologos, Ægyptios, vulgo Ziginos, si nimirum fiat animo credendi & se ex hoc dirigendi; secùs si fiat ex curiositate, joci vel risûs causâ; secluso tamen semper scandalo, quod addo, quia si prudenter judices, hos divinatores non ex joco aut scientia naturali agere, sed ex superstitione aut pacto diabolico, nequaquam consulere licet, hoc enim esset inducere ad peccatum. Dixi: *ex signis improportionatis*: nam si signa habeant naturalem connexionem saltem probabilem cum effectu futuro vel occulto, eum prædicere, non erit illicitum; sic ex motu, situ, cursu, conjunctione vel oppositione astrorum divinare eclipses, ventos, pluvias, tempestates, sterilitatem,

tem,

tem, malum non est, item temperamentum hominis sub tali astrorum constitutione concepti vel nati, ejus naturale ingenium, inclinationem in bonum vel malum, quia certum est, quod astra inclinent; similiter ex physiognomia, hoc est, ex corporis humani temperamento, vultu, manuum corporisque lineamentis, aut etiam ex somniis animi inclinationes humorumque temperies aliâque similia rectè judicantur; experientia enim constat, quod sanguinei læta somnient, cogitent & ament; melancholici econtrà tristia, mortes, infirmitates; phlegmatici gravia, lapsus, submersiones; item qui in somnis impuris resistunt cogitationibus, meritiò casti habentur; qui verò facilem præbent assensum in somno, periculum est, ut & vigilantes consentiant, & similia innumera. Verùm tamen, si ejusmodi divinatores effectus contingentes, morbos, tempestates, hominis propensiones, &c. majori certitudine affirmant, quàm ex astris somniis, aliisque signis consequi possunt, non committunt peccatum superstitiosæ divinationis, sed temeritatis vel mendacii, *Suar. Laym. Sanch. l. 2. in dec. c. 38. num. 29.* Quid si quis mihi superstitiosè divinet, quòd, ubi sunt tredecim in mensa, unus ex illis isto anno sit moriturus; aut quòd hæc navis sit submergenda, an propterea navim vel mensam declinare possim; item ex manuum lineis prædicit quis, me futurum Cardinalem, an ex ea spe licitè tendo Romam? *R. Cum Nav. Cajet. Tamb. Sanch. Sporer l. c.* ex illa spe vel timore aliqua agere vel omittere sine firma credulitate effectus futuri non erit mortale, etsi sit stulta & meritiò ridenda temeritas, si tamen sæpiùs vel ordinariè juxta ejus-

10.

eiusmodi prædictiones (idem est de somniis futurorum contingentium) te dirigeres, signum esset magnæ credulitatis, adeoque peccatum mortale.

- II. 4. Saburtia per cruces, aquam benedictam Evangelium S. Joannis, oratiunculas & similia morbos sanans, committit superstiosam observantiam; nam quamvis hæc de se bona sint, si tamen fiant cum certa credulitate futuri effectus, quem Deus non promisit, fiunt superstiosa; & universaliter quotiescunque adhibentur ad effectum qualemcunque media impertinentia, vana, falsa, aut, si bona & sancta sint, habent tamen admixtas circumstantias vanas vel inutiles ad talem effectum, aut denique si totum sanctum & bonum sit; si tamen in iis constituatur certa fiducia ad consequendum eiusmodi effectum, à Deo non promissum, certum est, esse superstitionem cum implicita saltem invocatione aut pacto cum demone, quod ex genere suo est peccatum mortale, DD. cit. Hinc superstitio est ad reddendos canes mutos uti textibus S. Script. uti ovis Crucifixo oblati, floribus ex Altari vel Monstrantia desumptis, aquâ cerâ, sale aut aliis rebus ab Ecclesia benedictis ad sanandos homines vel pecora, cum certa fiducia consequendæ sanitatis vel alterius effectus, quia eiusmodi certa vis neque ex se, neque ex Dei aut institutione Ecclesiæ illis inest, consequenter ille effectus censetur aliunde peti, scilicet à demone, qui etiam non vocatus se libenter ingerit, ut sub specie sanctitatis homines facilius decipiat. Dixi cum certa fiducia expectando effectum infallibiliter, quasi ex opere operato; nam per humilem deprecationem conjunctam cum applicatione alicujus rei ab Ecclesia permixtæ, v. g. aquæ vel

vel

vel falis benedicti, expectare aliquem bonum effectum, v. g. sanitatem pecorum, utique malum non est, nisi adhibeantur cæremoniæ vel circumstantiæ vanæ & superstitiosæ, ut quod aqua debeat esse benedicta die Palmarum à Sacerdote, qui vocatur Joannes, in paramentis violaceis, &c. Ex dictis sequitur, similiter superstitiosum esse, per integrum annum quotidie orare preces S. Brigittæ, quamvis de se sanctissimas, cum certa credulitate, quod orantes morte æternâ nunquam sint damnandi, prout in quibusdam libellis falsò adscribitur, id fuisse S. huic viduæ revelatum; per hanc enim inanem fiduciam homines retrahuntur à Sacramentis, & orationi vim tribuunt infallibilem à Deo non promissam; idem est de aliis orationibus, jejniis, si iis effectus aliquis infallibilis contra febres, dolores dentium, ictus gladii &c. tribuatur.

5. Quando est prudens dubium, an hæc vel illa res habeat vim naturalem ad hunc vel illum effectum, licitè præsumi potest, quod sic; cum enim miræ sint causarum naturalium virtutes, præsertim herbarum, lapidum, &c. quæ etiam doctissimos sæpè latent, non est ratio sufficiens effectum tribuendi diabolo ex hoc, quod illa virtus nobis incognita vel dubia sit; hinc saltem in necessitate licitum erit uti ejusmodi re dubiâ in ordine ad sanitatem vel alium effectum necessarium; modò id non fiat cum infallibili fiducia, adsitque protestatio de non volendo effectum casu, quo aliter quàm ope dæmonis haberi non posset, *Valent. Sanch. c. 40. Castrop. pun. 10. Sporer La Croix l. c.* Ratio est, quod per protestationem illam tollatur omne commercium cum dæmone, & aliunde ex causa naturali effe-

12.

effectus sperari potest: ex hac ratione *Sporer* cum multis damnare non audet usum virgæ avellanæ divinatoriæ in quantum per ejus inclinationem deteguntur metalla subterranea auri & argenti, nec damnare ausim ego, etsi in oppositum multas rationes adducat *La Croix num. 35*. Dimittere anulum in vasculum vel vitrum ex fune pendentem inter pollicem & indicem ad indicandas horas diei vel noctis, jam communiter pro superstitione habetur; si certum est, rem à causa naturali esse posse, dubitetur autem, an sit à Deo vel diabolo, præsumitur esse à diabolo, quia constat se Deum rebus vanis non immiscere, DD. cit.

13.

6. In necessitate ad curandum, v. g. gravem morbum ab alio non curabilem, licite consuli potest de magia suspectus, modò prudenter credatur, non arte magicâ, sed scientiâ naturali curaturus; si de hoc dubites, vel etiâ omninò credas, eum usurum medio supersticioso, adhuc te ejus operâ uti posse affirmant *Sanch. Less. Suar. Sporer cum Castrop. pun. 12.* tum quia in dubio nemo præsumitur malus, tum quia ex gravi causa petitur aliquid, quod licite & sine peccato præstari potest; potest enim, ut supponitur, curare medio naturali, & patet à pari in petitione mutui ab usurario; sed melius contradicunt *Cajet. Wiggers apud La Croix num. 44.* quia hoc esset petere vel admittere beneficium à dæmone, & cum eo habere commercium, vel saltem se hujus periculo scienter exponere, quod non tenet de accipiente mutuum ab usurario; in dubio, an magus vel saga habeat medium naturale curandi vel tollendi maleficium, examinandi erunt super medio adhibendo, si modum
curan-

curandi edicere nolint, præsumendum est de medio magico vel superstitioso, adeoque tunc eorum opera nullatenus est adhibenda, quia intrinsicè malum est petere commercium dæmonis, ejusque beneficio velle sanari.

7. Si maleficus maleficia posita sine novo maleficio tollere possit, ad hoc tenetur ac cogi potest & debet; secus si opus sit novo maleficio, quale censetur esse, si morbus vel febris ab homine transferatur in canem, cattum, vel alium hominem, aut si pro recuperando butyro vel lactè magicè subtracto, lac coquatur ad ignem, dolore tamdiu in sagam translato, usque dum maleficiùm tollat; aut si speculum magicum inspiciatur, ad dignoscendum furem, adulterum, &c. Licitè autem maleficia tolluntur, removendo signa magica, sive per magum ipsum, sive per quemvis alium, v. g. dæmon homines vel animalia intoxicavit ad positionem ollæ plenæ intextis capillis, ossibus, murium, serpentum, &c. quilibet ejusmodi signum auferre potest, imò ex charitate tenetur, si commodè possit: Item licitè removetur conditio, sine qua non persistit aut perdurat maleficiùm. v. g. solet diabolus cum mago vel saga pacisci, inficiam, quem tu incantaveris, insufflaveris, tetigeris, &c. nisi mox ipse se cruce signet, aquâ lavet, repercutiat, aut eo die pultem comedat, licitum erit tunc se cruce signare, repercutere, lavare, pultem comedere, quia hoc non est ponere signum magicum, sed impedire per medium de se non malum: hâc ratione judices jubent magos exui, radi, lavari, ne ad tormenta insensibites, aut planè muti redantur, *Sanch. Swar. Sayr. Sporer l.c.*

8. Qui impetravit per magiam vel superstitio- 15.
nem

nem aliquid à dæmone , si illa res de se sit bona , v. g. sanitas , scientia , pecunia , (intellige non adulterina vel furto à dæmone ablata) licitè iis , uti potest ; quamvis enim gravissimè peccaverit ea ope dæmonis impetrando , tamen rei impetratæ usus de se malus non est , *Delrio, Victoria, Sanch. c. 41.*

16. 9. Religioni pariter opponitur *tentatio* Dei , quæ definitur , quòd sit dictum vel factum , quo quis vult experiri , an Deus habeat hanc vel illam perfectionem , an sit omnipotens , omniscius , misericors , &c. Alia est Dei *tentatio formalis* , quâ quis dubitans de aliqua Dei perfectione , eandem vult experiri , ut si quis nolit dolere aut confiteri peccata , volens videre , an Deus non sit salvaturus absque his ; hæc *tentatio* Dei formalis semper est peccatum mortale , opponiturque fidei , quatenus de perfectione Dei dubitat ; spei , quatenus præsumit ; Religioni specialiter , quatenus irreverenter explorare vult aliquod Dei attributum. Vid. dicta *Cas. 15. num. 10.* Alia est *tentatio* Dei interpretativa , cum quis , etsi actu non dubitet de perfectione aliqua Divina , nec expressè intendat de Deo sumere experimentum , tamen aliquid agit , quod ex se refertur ad sumendum de Deo experimentum , ut si quis in lethali morbo respuat omnem medicinam commode parabilem , speretque à Deo miraculosè sanari , aut si ex spe auxilii extraordinarii se temerè conjiciat in periculum , v. g. in aquas , in conflictum , è quibus liberari non possit nisi à solo Deo , *S. Th. q. 97. a. 8. Et ibi Cajet. Valent. Less. c. 45. dub. 1.* fit tamen læpè venialis , non tantùm ex imperfectione actûs , ob indeliberationem , simplicitatem , ignorantiam , sed etiam

etiam ex levitate materiæ, ut si quis in levi morbo respuat medicinam, confidens à Deo sanitatem consequi ex generali providentia nullo petito miraculo, *Tolet. Sayr. Less. Sanch. Sporer l. c.* Nec semper malum est petere miraculum, sed aliquando est actus spei & fiduciæ, si nempe id necessitas propriæ vel alienæ salutis exigat, ut si quis oret miraculosè instrui in fide, eò quòd aliam instructionem habere non possit.

10. Maledicta seu imprecationes (de quibus *V. Cas. 16. num. 16.*) in homines, jumenta, aut alias creaturas absque speciali ordine vel relatione ad Deum non sunt propriè blasphemix; maledicta in Sanctos, Sacramenta vel res sacras indubiè sunt blasphemix, & quidem probabiliter ejusdem speciei cum blasphemis in Deum, *Cajet. Bannes, Arrag. Bonacina, Sanch. c. 31. num. 31.* Blasphemia tamen sæpè habet adjunctas alias malitiæ species, ut si fiat ex odio Dei vel proximi, ex desperatione, ex errore vel voluntario dubio in fide, quæ omnia specialiter in Confessione exprimenda sunt; & quidem blasphemia hæretica cum errore in fide est reservata in Bulla Cœnæ; qui ex consuetudine blasphema verba proferre solent, quamvis id non faciant cum plena advertentia ad malitiam, tamen sub mortali tenentur consuetudinem corrigere, vel non erunt absolvendi, quia ejusmodi verba sunt Deo valde injuriosa & scandalosa, *Less. l. 2. de just. c. 45. dub. 5. n. 30.*

11. Abuti verbis S. Scripturæ ad res turpes vel profanas cum contemptu, semper est mortale peccatum contra reverentiam rebus sacris debitam, uti ad res honestas vel profanas facetias, si

Z z

absit

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

absit contemptus, neque tam sæpè fiat, ut censetur esse contemptus, est tantùm veniale, *Tamb. Gobat, La Croix n. 250.*

18. 12. Circa adjurationem dæmonis tenenda sunt seqq. 1. Si fiat in ordine ad habendum ejus auxilium vel familiaritatem, per se patet, esse magicam; si autem adjuratio, Græcè exorcismus, fiat in ordine ad dæmonem in nomine veri Dei expellendum, est licita; quòadmodum requiritur, ut fiat imperativè, v. g. *exi, mando, ut facias, &c.* si fiat deprecativè v. g. *rogo, ut facias, fac mihi hanc gratiam, nisi ignorantia exculet, erit mortale, quia deprecatio præ se fert humilitatem, submissionem aut amicitiam, quæ ad dæmonem habere mortale est, S. Th. 2. 2. q. 90. a 2. Sibi Cajet. Less. c. 42. dub. 13. à n. 70.*

2. Adjurans licitè interrogat ea, quæ ad dæmonis ejectionem sunt necessaria; longos, curiosos & inutiles sermones cum eo miscere est mortale, unam alteramve indifferentem questionem facere ob parvitatē materiæ veniale, reputant *Sylves. Cajet. Less. l. c. Sanch. in dec. l. 2. c. 42. num. 25. Tamb. l. 3. c. 8. §. 2. cont. Castropalao. Dices 1. Loqui deprecativè cum dæmone est mortale, sed interrogare curiosa vel semel, est deprecativè loqui: ergo. 2. Est communicare cum dæmone, ejusque operâ uti ad scienda incognita. 3. Quidquid facit dæmon, facit ex gravissimo Dei & hominum odio: ergo sine justa causa non possum eum interrogare; si enim facio, ut de novo aliquid dicat ex Dei & hominum odio. R. Ad 1. N. Min. Interrogare simpliciter est tantùm exponere suum desiderium sciendi, non autem humiliter deprecari, potèstque fieri imperativè: *Mando, ut dicas.* Ad 2. Illa.*

com-

communicatio est tantum mortalis, ex qua prudenter praesumor, velle habere amicitiam & societatem cum daemone, quod ex una vel altera quaestione judicari non potest. Ad 3. Daemon semper est in habituali & actuali odio Dei, quod per interrogationem curiosam non augeo vel renovo.

3. Exorcista concedere non potest, ut daemon in alium hominem, etiam indeterminatum exeat, quia quilibet habet jus, ut ab hoc hoste non infideatur; aliud est de bestia, quae diabolo concedi posset, si non esset alius (quod raro contingit) eum expellendi modus; cum enim obsessus sit quasi in extremo malo, alter rationabiliter invitus esse non potest, ut bestiam suam pro proximi salute corporis forsitan & animae impendam.

4. Parochus est obligatus ex justitia, & in ejus defectu alii Sacerdotes ex charitate, obsessum exorcizare, si sit spes diabolum expellendi.

5. Laicus solemniter exorcizans non peccat saltem mortaliter, si sit homo intelligens & pius, nec adsit Clericus, qui velit & possit, absitque scandalum, quod abesse credo, si dicat adstantibus, id in tali casu ex charitate proximi esse licitum. Ratio est, quia laicus licite facit officium Acolythi in serviendo Missae solenni: ergo & officium Exorcistae, item in necessitate licite baptizat; accedit, quod omnis homo baptizatus, praesertim existens in statu gratiae, habeat specialem vim in daemones,

DD. cit.

* * *

Z z z

CA.

CASUS LXVI.

De Simonia.

Tillmon Clericus dubitat, an simonia ejusque pœnis sit obnoxius: 1. Quia fidei promittit temporale pro spirituali. 2. Commutavit spirituale pro spirituali. 3. Emit sacellum destructum calicem consecratum, quem pro pretio elocat. 4. Dedit aliquid gratis, sed eâ intentione, aut ex gratitudine reddatur spirituale. 5. Emit S. reliquias, Officium Sacriste, &c. 6. Servit Episcopo ex spe beneficii, frequentat chororum propter presentias. 7. Resignat beneficium Cafo confidens, quod hic iterum sibi vel amico sit resignaturus. 8. Superdote Novitiorum & convivis paciscitur, nepotem in studiis alit eâ conditione, ut Religiosus fiat. 9. Theologiam & Catechesin erga pretium tradit, Magisterium & Cathedram emit. 10. Sacramenta, etsi sit satis dives, non nisi erga pecuniam administrat, & pro majore labore plus exigit. 11. Pueros muneribus ad Religionem, & Superiores ad eorum admissionem allicit. 12. Aliquid exigit pro dispensatione, ejus omissione vel executione. 13. Pro dimissorialibus, pro approbatione, pro sententia in causa Ecclesiastica. 14. Pro obtinenda Romæ gratia vel justitia, pro habita visitatione. 15. Pro sepultura. 16. Pro jure Patronatus & decimarum. 17. Pro jure ad fructus beneficii, item pro eo, ut duo Religiosi sibi invicem dent vota ad Prioratum vel Provincialatum. 18. In resignatione sibi privatim pensiones reservat vel redimit. 19. Aliquid dat pro recommendatione, pro faciliiori aditu ad collatorem, vel ut sibi statim significen-

tur beneficia vacantia. Nuntium ab alio directum
 auro corrumpit, ut in via subsistat, usque dum i-
 pse beneficium impetraverit. 20. Dat Cajo benefi-
 cium, ut se & nepotem ex eo alat, ejus debita sol-
 vat. 21. Mutuum à collatore suscipit, ut timore
 amittendi debiti beneficium conferat. 22. Ab
 Episcopo beneficium acceptat cum pacto instruendi
 ejus consanguineum. 23. Cajo non vult conferre
 beneficium, nisi rogetur à Titio, quem sibi vult
 habere obligatum. 24. Promittit Titio mille
 Missas, vel reparare Ecclesiam, aut dare votum
 ad Pastorum, ut sibi det votum ad Decanatum.
 25. Dat temporale, ut alteri sit motivum conse-
 rendi spirituale. 26. Dat bona sua Ecclesie eo
 pacto, ut frater recipiatur in Canonicum. 27. Cer-
 tat cum collatore quòd sibi beneficium non sit colla-
 turus. 28. Dicit Cajo: Do vel dabo tibi benefi-
 cium, qui respondet: Accepto, & do in gratiarum
 actionem mille aureos; vel: Da beneficium, ero
 gratus. 29. Postquam alius patrono heretico pecu-
 niam pro beneficio obtulit, ipse plus offert. 30.
 Frater suo emit titulum Ordinationis in mensa Ab-
 batis, & capaxior dat pecuniam, ut se non sistat
 concursui. 31. In his excusat se per consuetudi-
 nem, vel saltem dubitat, an simoniam admiserit.
 32. Dat pecuniam vel beneficium Cajo, ut à li-
 te sibi super beneficio intentata desistat, vel sibi de-
 bitum solvat. 33. Dat aliquid pro confirmatio-
 ne vel possessione. 34. Vel ut apud confirman-
 tem non denigretur, aut denigratio facta removea-
 tur. 35. Putat se non obligari ante sententiam
 restituere beneficium simoniacum aut ejus fructus,
 tum quia simonia est tantum Ecclesiastica vel
 confidentialis, tum quia non est completa, aut est
 ficta vel mentalis, aut beneficium dimittere non

potest sine infamia, vel gravi damno. 36. Quia simonia commissa est à tertio, & ipse tantum solvit munus à tertio promissum. 37. Tandem à simonia petit absolvi per Episcopum vel Religiosum Mendicantem. 38. Fructus & munera accepta restituit Ecclesie, pauperibus vel danti. Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit simonia?

1. R. Est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum, *S. Th.* 2. 2. q. 100. a. 1. Si detur aut commutetur spirituale erga aliud spirituale non est simonia, nisi id fiat in materia beneficiorum, vel alia ab Ecclesia specialiter prohibita, tunc enim vocatur simonia juris Ecclesiastici, de qua in seq. si ematur aut vendatur spirituale erga temporale aut econtrà est simonia juris divini, cujus malitia consistit in hoc, quod res spiritualis aestimetur tanquam aliquid æquabile vel commutabile cum re temporali, quæ est magna in Deum & res sacras irreverentia: si quis fictè sine animo se obligandi vel implendi promittat temporale dare pro spirituali, vel contra, propriè non committit simoniam, nequidem mentalem, cum nihil det, neque intendat dare vel commutare temporale pro spirituali, hinc nec pœnas incurrit, *Cajet. Sotus, Pyrrob. l. 5. t. 3. num. 9. & ibid. Wiestner num. 18.* peccat tamen mortaliter; est enim gravis irreverentia ita abuti rebus sacris mentiendo, & inducendo ad crimen simoniæ, quod credit alterum committere; de cætero ad simoniam tria requiruntur.

1. *Materia spiritualis*, hoc est, ex se aut ex institutione Divina vel Ecclesiæ ad finem supernaturalem ordinata, ut gratia, Sacramenta, sacra

cræ reliquiæ, S. cæremoniæ, orationes privatæ & publicæ, omnis actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut dispensatio in votis, juramentis aut impedimentis Ecclesiasticis, absolutio à peccatis & censuris, collatio indulgentiarum, officii, beneficii vel dignitatis Ecclesiasticæ, item omnia his annexa, ut jus Patronatûs, jus decimandi, jus ad redditus beneficii, denique omnia vasa & paramenta sacra, quæ talia res ab Ecclesia benedictæ, &c.

2. *Requiritur pretium temporale*, sive pecunia, sive quodcunque aliud per modum pretii æquiparatum rei sacræ; unde extra materiam beneficiorum non est simonia, dare rem spirituales pro spirituali, Reliquias pro Reliquiis, Calicem pro Ciborio, Missas pro eleëmolyinis vel orationibus. *Gonzales, Chockier, Laym. Leuren. l. 3. q. 90.* quia nulla est irreverentia, si una res spiritualis commutetur cum alia, vel constituatur quasi pretium alterius; imò potest excessus valoris materialis unius compensari per pecuniam, ut cum calix mutatur cum calice, Ecclesia cum Ecclesia, *c. ad quæstiones de rerum perm. Hannol. de just. t. 6. t. 2. num. 518.* Dixi: *Extra materiam beneficiorum*; nam omnis contractus circa beneficia, iisque annexa innitus sine autoritate Superiorum est simonia, saltem juris Ecclesiastici, velut permutare beneficia autoritate propriâ, aut in iis constituere pensiones, ut latius dicam *q. 10.* Neque est simonia, dare rem temporalem pro spirituali materialiter tantum, ut pecuniam pro calice consecrato, pro Agnis Dei pro vestibus saceris, oleo & pane benedicto, Ecclesiis, Sacellis, loco sepulturæ, &c. modò carius non

vendantur ratione consecrationis, quam præcisè valet materia, quia tunc non venditur ipsa consecratio, sed materia sola, aurum, fundus, &c. De Ecclesia quidem dicitur *c. querelam, de sim.* quod nec emi, nec redimi possit: sed *d. c.* loquitur de venditione Ecclesiæ Regularis sine consensu Capituli, & ea constitutio contrariâ praxi abrogata est: notandum etiam, quòd prædicta ad usus sacros integra vendi possint: ut vendantur ad usus profanos, debent priùs confringi, ut amittant consecrationem, imò ligna & lapides Ecclesiæ etiam destructæ sine licentia Superiorum vendi prohibentur, *Sylvest. V. Simonia q. 12. Valent. Soto, Nav. c. 23. num. 108.* neque potest vestis, calix vel alia res sacra erga pretium elocari, quia hoc esset vendere usum rei sacre, *Suar. l. 4. de sim. c. 14. Engel. l. 5. t. 3. num. 18.*

- 4 3. Ad simoniam requiritur, ut detur aliquid expa^{cto} im vel explicito; nam ex mera liberalitate vel gratitudine aliquid dare vel recipere non est simonia; pactum explicitum est, in quod partes expressè consentiunt, v. g. do beneficium, ut des pecuniam, ut remittas debitum, ut des mutuò, ut concedas usum domûs, &c. & hoc vocatur *munus à manu*. Vel: Da beneficium, ut mihi servias, causam meam evincas, & vocatur *munus ab obsequio*. Vel: Procurabo beneficium, si me laudes, recommends, & dicitur *munus à lingua*. Pactum implicitum est, cum partes quidem expressè non conveniunt, ex circumstantiis tamen satis intelligitur, quòd dans spirituale velit obligare ad retribuendum temporale vel econtrà; ut si dicas: Da beneficium, ero tibi gratus, subintelligendo, per temporale, ut hodie dum ple-
- rum=

rumque subintelligitur; nam si non retribuas, communiter haberi ingratum. Quod si nullum pactum interveniat, adhuc poterit esse simonia mentalis, puta, si detur temporale, ut sit finis vel motivum conferendi spirituale, vel detur spirituale eâ intentione, ut alter obligetur dare temporale non ex justitia, sed ex gratitudine aut benevolentia; tunc enim, etsi signatè tantum aliquid intendatur vel petatur ex gratitudine, virtualiter tamen intenditur ut pretium; gratitudo enim non obligat ad aliquid determinatè, minus ad aliquid temporale; nam gratitudini satisficit, si pro benefactore oretur, Missa legatur, eleemosyna detur, &c. Hinc Inn. XI benè damnavit Prop. 45. *Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali aut econtra.* Item 46. *Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale, imò etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris estimetur, quam res spiritualis.* Vid. dicend. n. 25.

QUÆR. II. Quotuplex sit simonia?

R. Simonia dividitur Primò in eam, quæ est 5. juris divini, & eam, quæ est juris humani seu Ecclesiastici. *Simonia juris Divini* est, quæ propter intrinsecam malitiam à Deo prohibetur, ut cum venditur, vel erga temporale quomodocunque commutatur res propriè spiritualis, ut Sacramenta, S. Reliquiæ, Officia spiritualia &c. Gravissima enim est irreverentia, si res spiritualis tam vilis habeatur, ut instar mercium vel rerum temporalium pretio venalis exponatur vel com-

mutetur , nec in hoc datur parvitas materiæ ;
Nav. Suar. Sanob. l. 1. in dec. c. 4. num. 1.
Wiestner l. 6. Reiffenst. l. 5. t. 3. num. 12.
Simonia juris humani dicitur , quæ ab Ecclesia ex
motivo Religionis prohibetur , ut cùm benefici-
um permutatur vel resignatur pro beneficio , de
quo infra q. 10. aut venditur vel commutatur
res non propriè spiritualis , sed spirituali annexa
vel ad eam ordinata , velut officium Sacriatæ ,
œconomi , thesaurarii , Advocati Ecclesiæ , or-
ganædi &c. c. si quis Episcopus c. 1. q. 1. c. sal-
vator c. 1. q. 3. intellige , si exerceri soleant
per Clericos , secus si per Laicos , Sylvos. Suar.
c. 25. n. 3. Pyrrh. n. 121.

6. *Secundo* dividitur simonia in mentalem , con-
 ventionalem , realem , & confitentialem. *Men-*
talis non consistit in nudo proposito , sed in actu-
 ali collatione rei spiritualis cum voluntate vel
 intentione obligandi , aut saltem movendi acci-
 pientem ad retribuendum aliquod temporale , vel
 contra , quamvis id exterius non significetur ,
 neque conventio im- vel explicita interve-
 niat , sed sola spes aut voluntas aliquod tempora-
 le pro spirituali tanquam ex debito recipiendi , ut
 si Prælati beneficium conferat Clerico , ut ideo
 obligetur vel moveatur ad ei serviendum , aut
 Clericus serviat Episcopo eâ intentione , ut ei lo-
 co mercedis debitæ conferat beneficium , *Valent.*
Castropalaopun. 2. n. 3. Wiestner n. 7. Dixi no-
 tauter *tanquam ex debito recipiendi* , si enim ali-
 quid temporale speratur merè gratuito & li-
 beraliter dandum ; non erit simonia , nisi illud
 temporale principaliter intendatur , nam iterum
 generaliter tenet simoniam mentalem admitti ,
 quocumque spirituale principaliter datur vel
 inten-

intenditur propter temporale, aut contrà: ut si quis Missam legat, Sacramenta ministret, concionetur, chorum frequentet propter distributiones vel stipendium temporale, in eo sistendo maximè autem; si temporale intendatur velut pretium æquivalens rei spirituali, *D. Th. quodl. 8. a. II. Cardenas 2. cris. d. 27. c. 5. a. 2.* & patet ex dictis *num. 5.* Certum est, hanc simoniam mentalem esse peccatum, quia in animo æquiparat & commutat spirituale cum temporali, *Gonzales, Suar. Leuren. l. 5. q. 71.* & patet ex prop. 45. & 46. damnatis sup. *Simonia conventionalis* est externa conventio seu pactum im-vel explicitum dandi vel recipiendi aliquid spirituale pro temporali, conventionem tamen nondum impletâ ex utraque parte; est gravius peccatum, quàm purè mentalis. *Simonia realis* vocatur, quæ est ex utraque parte completa, ita ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte, & alter beneficium. *Simonia confidentialis* est, si quis sine expressâ Papæ licentia alicui procuret beneficium, conferendo, eligendo, præsentando, instituendo, confirmando, resignando, dando in commendam cum certa confidentia, id est, cum pacto vel quasi pacto, ut is, cui procuratur, illud ipsi vel alteri resignet, aut pensiones solvat, *Engel, num. 32. La Croix l. 3. p. 1. num. 63.* potèstque esse realis vel purè mentalis, ut per se patet.

QUÆR. III. An simonia sit, pro ingressu vel receptione in Religionem accipere vel exigere temporale? 8.

R. I. Est simonia juris Divini pro ipsa receptione ad Novitiatum vel Professionem temporale recipere tanquam pretium, quia sicut Status Religio-

ligiosus, sic & receptio ad illum est aliquid spirituale, *S. Th. q. 110. a. 3. Et ibi Sylvius, Suar. l. 4. c. 17. a. num. 4.* Idem est, si Monasterium alicui personæ det quid temporale, eo pacto, ut Monasterium ingrediatur, quia hoc est pretio emere vel conducere alterius ministerium spirituale, *Pyrrh. num. 61.* Si quis aliquem alat in studiis vel solvat ejus debita eâ conditione, ut monasterium ingrediatur, vel, si nolit, expensas refundat; item si judex reum absolvat à pœna sub onere, ut convertatur ad fidem, ut fiat monachus &c. non est simonia; *Suar. Palao pun. 9.* Ratio est, quia hic nil offertur ut pretium religionis aut fidei; nec imponitur absoluta obligatio, sed solùm juveni vel reo datur optio, ut, si velit tali beneficio frui, præstet illud spirituale.

2. Quod attinet ad abusus, qui fiunt circa apparatus & sumptus conviviorum in susceptione, professione & primitiis Regularium, & dona quæ cum exactione, pacto im-vel explicito pro vestiaria, infirmaria, bibliotheca &c. absque vera necessitate exiguntur, ea consuetudo velut corruptela reprobatur *extrav. I. de sim. neque adest titulus ea exigendi, ideoque ea exigere ad minus est simonia juris Ecclesiastici Nav. Suar. Pyrrh. num. 60.* excipe, nisi veniant in partem dotis aut hæreditatis, tunc enim tenenda sunt, quæ jam dicentur.

3. Licitum est in Monasteriis non satis fundatis non tantùm acceptare spontè oblata, sed etiam aliquid exigere in dotem vel sustentationem personæ assumendæ, *S. Th. l. c. Et ibi Cajet. Sylvius, Sylvest. March. Engel. num. 21. & plurimi apud Schmalzg. hic num. 194.* quia susten-

sten-

tentatio non est aliquid spirituale; & sicut pro Sacramento matrimonii nihil licet exigere, bene autem pro onere sustentandi conjugem, ita & hic, nec obstat *c. quoniam de sim.* ubi tanquam simoniacum prohibetur etiam sub prætextu paupertatis aliquid temporale exigere; nam loquitur tantum de prætextu falsæ paupertatis, quando Monasterium verè inops non est.

4. Si Monasterium sit satis dotatum, ita ut ex redditibus præhabitis recipiendos commodè alere possit, est simonia pro onere sustentandi vel titulo dotis temporale exigere, claret *ex c. non satis, c. veniens, c. dilectus de simon.* omnes cum *D. Th. in 4. dist. 5. q. 3. ad 3.* Præcipua difficultas est, an sit simonia solius juris Ecclesiastici, contra quam consuetudo prævalere possit, vel Juris Divini, ut docet *Roiffenstul à num. 170. cum March. Rodrig.* Idque probari potest 1. *ex d. c. quoniam & extrav. 1. de sim.* ubi contraria consuetudo dicitur corruptela. 2. Quia Monasteria opulenta nihil possunt exigere titulo necessaria sustentationis, nec est alius titulus: ergo exigunt temporale pro ipsa admissione, *Sylvius a. 3. concl. 5.* idque meritò præsumitur, si assumptus nullum aliud talentum Religioni utile adferat præter pecuniam, *Steph. 17. 4. d. 11. num. 40.* 3. In collatione beneficii aliquid exigere pro jure ad fructus, est simonia juris Divini, quamdiu hoc jus est connexum cum officio spirituali ut dicam *inf. num. 17.* Sed jus ad plenam sustentationem in monasteriis satis fundatis est connexum cum statu Religioso non minus, quam cum beneficio: ergo. 4. Ab eo, qui legitime est electus, non potest aliquid peti pro confirmatione, quia jus ad eam habet, sed Religiosus
etiam

etiam jus habet ad sustentationem: ergo 5. Talis exactio in Monasteriis opulentiſſis eſt ſcandalofa, & retrahit à religione: ergo conſuetudo contraria repugnat juri naturali & Divino. E contra hanc ſimoniam eſſe tantum juris Eccleſiaſtici, ideoque conſuetudinem contrariam, quæ in Germania paſſim invaluit, præſertim pro Monialibus, damnandam non eſſe, docent *Sylveſ. Sotus l. 5. q. 6. a. 2. Arrag. q. 100 a. 3. Suar. c. 17. num. 3. Sporer num. 38. Pyrrh. num. 59. Schmalzg. num. 196.* Rationem dant 1. quia talis conſuetudo ſcitur & toleratur ab Eccleſia, imò quoad moniales quaſcunque divites hanc conſuetudinem ſpeciali indulto firmatam eſſe ab Innoc. VIII. teſtatur *Tamb. de jur. Abbatiffar. d. 5. q. 2. § 3. 2.* Non datur temporale pro ipſa receptione, ſed in ſuſtentationem recipiendi, & augmentum perſonarum ac cultus Divini. 3. Ad portanda onera matrimonii carnalis poteſt maritus quantumcunque dives petere ab uxore dotem: ergo & Monasterium à Religioſo. 4. Monasterium poſt profeſſionem ſuccedit loco filii, & jam tum habet ſpem ſic ſuccedendi: atqui illa ſpes eſt pretio æſtimabilis: ergo ejus intuitu aliquid exigi poteſt. Utraque ſententia eſt probabilis, ſed quidquid de hoc ſit; etiamſi monaſteria forſan nihil poſſint à novitiandis exigere titulo ſuſtentationis, poſſunt tamen tam viri, quam fœminæ quorumvis monaſteriorum etiam divitum cum parentibus paciſci & exigere certam pecuniæ quantitatem vel aliud temporale eâ conditione, ut perſona ad religionem ſuſcepta eamque profeſſa, eâ portione contenta renunciet juri hæreditatis vel alterius cujuſcunque juſtæ prætenſionis.

tionis. *Schmier. hic c. 1. num 115. Reiffenst. num. 182. Schmalzg. num. 198.* Ratio est, quia in tali casu exigitur solum temporale pro temporali nempe certa quantitas pecuniae pro jure hereditatis, quod monasterio post professionem competit nisi ab ante aliter fuerit dispositum, neque Religio tenetur jus illud remittere gratis; ergo pro hujus remissione licitissime, ut loquitur *Schmalzg. l. c.* aliquod temporale exigere poterit. Sed quid si in assumendis Novitiis magis respiciatur ad pinguem hereditatem, amplam dotem vel favores humanos, quam ad merita personae, ita ut obinde digniores, Sed pauperes saepe praetereantur, nunquid tunc contrahitur labes simoniae? &. Et si superior, si pauperem multo digniorem praetereat, ob acceptiorem personarum possit peccare graviter, nisi monasterium forte sit egenum, & opulentior etiam sit dignus, tamen non videtur committi simonia, eo quod divitiae non sint nec esse debeant motivum seu finis principalis susceptionis, sed solum causa impulsiva, quae voluntatem aliunde satis motam magis impellit, & ampla dos vel hereditas non expectatur ut pretium susceptionis, sed titulo successionis, quae debetur monasterio loco filii post professionem; fateor tamen id esse periculosum & valde indecorum ac fini Ordinis repugnans praesertim in Monasteriis bene dotatis accedit, quod in praxi difficile sit judicare, an divitiae sint causa impulsiva solum, an vero motiva.

QUAER. IV. An sit simonia, exigere aliquid pro doctioe vel magisterio?

R. 1. Certum est, pretium accipi posse pro actu docendi scientias profanas, Mathelin, Philo-

lolo-

lofophiam, Jurisprudenciam; imò & Theologiam tam moralem, quàm speculativam, quia harum finis est, instruere intellectum ad cognoscendas naturaliter veritates Theologicas; Theologia verò mystica seu Alcesis, Catechesis, Concio, instructio in fide pro pretio fieri non possunt, quia ex fine suo ordinantur ad excitandos affectus supernaturales, ideòque sunt intrinsecè invendibilia, *S. Th. q. 100. a. 3. ad 2. & ibi Cajet. Suar. c. 18. num. 2. 2.* Pretium accipi potest pro cathedra vel licentia docendi, pro gradu Magisterii vel Doctoratus, pro resolutione casus conscientiae, &c. *S. Th. l. c. & ibi Arrag. Suar. l. c. Leur. q. 83.* quia nihil datur pro spirituali, sed pro re vel labore naturali.

QUÆR. V. An aliquid dari vel exigi possit pro Sacramentorum administratione?

10. R. 1. Pro ipso Sacramento dare pretium, est simonia juris Divini, quod etiam tenet de Sacramento matrimonii, etsi includat contractum civilem, quia est verum Sacramentum; potest tamen exigi dos & quidem eò major, quò major est contrahentium inæqualitas, quia sic nihil petitur pro ipso Sacramento, *S. Th. Pyrrh. num. 12. Illung t. 5. num. 309. Wiestner num. 36.* Item potest aliquid dari pro redimenda vexa, si in necessitate Sacramentum injustè negetur, aut tyrannus injustè detineat Eucharistiam, Si Reliquias, &c. quia id non datur ut pretium Sacramenti vel rei sacrae, sed ut à peccato desistat.

2. Certum est, pro administratione Sacramentorum; pro Officio Divino, Litanis, precibus, sepultura, assistentia matrimonii, &c.
tem-

temporale exigi posse, non ut pretium, sed in stipendium sustentationis ministrorum; nam dignus est operarius mercede suâ, Matt. 10. Et qui servit Altari, equum est, ut vivat de Altari, 1. Cor. 9. v. 13. Nec obstat, quòd Minister fortè sit dives, vel aliunde sustentationem habeat; nam hoc per accidens est, & debetur sustentatio etiam ex hac actione spirituali: non tamen fas est Parocho ob negatum injustè stipendium negare Sacramenta, sed oportet, ut aliâ viâ jus suum prosequatur, c. 4. 36. § 42. de sim. Engell. 5. t. 3. n. 14. Reiffenst. n. 200.

3. Ratione majoris laboris plus exigi potest, non quidem ut pretium, si labor actioni spirituali sit intrinsecus, sed in sustentationem; qui enim plus laborat, majori sustentatione dignus est, idque à priori tenet de labore extrinseco, ut si debeas concionari, dicere Missam statis horis, in loco dissito, cum cantu, &c. & hæc beneficio tuo annexa non fuerint, nunquam tamen plus exigi poterit, quàm lex vel consuetudo permittat, Gutierrez, Valent. Sot. Suar. c. 21. n. 15.

QUÆR. VI. Utrùm sit simonia, aliquid dare vel exigere pro actu virtutis?

R. 1. Affirmativè, si exigatur temporale ut pretium, secùs, si permittente lege vel consuetudine detur ut stipendium sustentationis.

2. Potest dari spirituale ex spe & intentione consequendi temporale, dummodo temporale non sit finis principalis, vel econtra; sic enim habet consuetudo, ut detur Religiosis aliisque pauperibus eleëmofyna, spe ab iis obtinendi orationes; & Religiosi offerunt secularibus

A a a

ribus

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

ribus suas preces & sacrificia, spe consequendi temporalia; pueris dantur munera, ut alliciantur ad Confessionem, Communionem, Ss. Ordines, Statum Religiosum, &c. Hæreticis promittitur matrimonium sub onere, ut convertantur, malefico vita, si fiat Catholicus; neque est simonia Superioribus vel aliis absque omni pacto offerre munuscula, ut faciliter admittitur in Religionem, quia id nullo jure prohibitum est, & ejusmodi munuscula non dantur ut pretium rei spiritualis, sed ut incitamentum ad bonum, & ipse Deus promittit bona temporalia iis, qui ejus præcepta servant, non ut pretium, sed ut præmium boni operis, *Reiffenst. n. 89. Castropalao p. 11. n. 2. La Croix n. 189.* si verò dentur cum pacto vel obligatione, erit simonia, *Suar. c. 16. n. 16. Less. c. 15. dub. 12.* imò in materia beneficiorum est simonia, etiamsi absque omni pacto detur ex solo motivo vel fine obtinendi spirituale pro temporali, vel contrà, ut magis explicabitur *num. 25.* an in lusu liceat exponere Missam, Rosarium vel aliud spirituale erga pecuniam, dixi *Cas. 59. n. 15.*

QUÆR. VII. An aliquid dari possit pro potestate spirituali vel ejus usu, vel non usu?

12. *q. 1.* Dare pretium pro potestate spirituali, v.g. excommunicandi, absolvendi, dispensandi, eligendi, præsentandi, aut etiam pro ipso actu absolutionis, dispensationis, electionis, confirmationis, institutionis, installationis, immissionis in beneficium, &c. item pro omissione horum actuum, est simonia, quia hæc omnia sunt quid spirituale vel spirituali annexum, & ordinantur ad salutem animarum.

2. Si indignus absolvatur propter temporale, simo-

simonia committitur; nam esto, non vendatur tunc verè absolutio, quæ nulla est, venditur tamen usus vel potiùs abusus potestatis spiritualis. *Suar. c. 19. n. 2. Leur. q. 77.* qui etiam dicunt esse simoniam, si Confessarius pœnitentem obliget ad dandas sibi eleëmofynas, quod plerumque saltem scandalosum est.

3. In dispensationibus solet aliquid exigi, non in pretium, sed in mulctam vel in sustentationem dispensantis aut ejus Officialium, attamen Ordinarii aliq̄ue Officialès exequentes dispensationem à Sede Apost. concessam non possunt pro examinatione testium vel alio labore pecuniam accipere, nequidem in sustentationem, cum id ipsum in litteris commissionis sub excommunicatione reservata & nullitate dispensationis specialiter interdicti soleat. *Nav. Castro-palao p. 12. n. 12. Reiffenst. num. 217.* neque hâc excusare consuetudinem ex variis declarationibus S. Congreg. docet *Garc. de benef. p. 8. c. 1. num. 108.* Notario tamen pro examine testium & sumenda informatione super veritate narratorum in supplica permittitur quarta pars ducati. DD. cit.

4. Simonia est dare vel accipere pretium pro consecratione templi, calicis, campanæ, quia hæ actiones sunt spirituales, posse tamen ab Episcopo quid exigi in agnitionem Superioritatis, docet *Pyrrhing n. 34.* quid ni pro expensis itineris, si ita habeat consuetudo?

5. Pro collatione Ordinum vel primæ Tonsuræ, pro dimissorialibus, testimonialibus citra simoniam nihil dari aut ab Episcopo vel ejus ministris etiam spontè oblatum acceptari potest, nullâ consuetudine etiam immemoriali

obstante, *Trid. sess. 21. c. 1. de ref.* permittitur soli Notario decima pars aurei, si salarium non habeat, vel ita permittat consuetudo, uti in his partibus, in quibus *Trid.* secundum illum rigorem non esse receptum testatur experientia & *La Croix n. 167.*

6. Similiter tanquam simoniaca prohibetur omnis datio vel acceptio munerum, etiam sponte sive ante sive post oblatorum intuitu examinis ad Parochiam, ab hac simonia dantes & acceptantes absolvi nequeunt, nisi dimissis beneficiis, quae quomodocunque etiam ante obtinebant, & ad alia imposterum inhabiles reddantur. *Trid. sess. 24. c. 18. de ref.*

7. Est simonia, si Judex in causa Ecclesiastica accipiat pretium pro sententia, quia est actus jurisdictionis spiritualis; si tamen indigeat assessorie, pro eo stipendium sustentationis exigere potest. *Pyrrh. à n. 40. Engel. n. 20.*

8. Bonif. VIII. Greg. XIII. & Alex. VII. in Bulla 19. data 2. Maji Anno 1656. sub excommunicatione & nullitate gratiae obtentae prohibent omnes donationes, promissiones etiam apud mediatos intercessores vel promotores factas pro obtinenda pro se vel alio justitia vel gratia apud S. Sedem, permittunt tamen mercedem convenientem pro labore illis, quibus non incumbit expeditio justitiae vel gratiae.

14. 9. *Trid. sess. 24. c. 3. re ref.* praecipit visitatoribus Ecclesiasticis sub poena dupli, ne ultra procuraciones canonicas, hoc est, victum pro se & suo moderato comitatu necessarium quidquam etiam gratuito oblatum à visitatis per se vel suos acceptent, consuetudine quacunque etiam immemoriali non obstante, unde inferunt

runt *Barb. Pyrrh. l. 3. t. 39. n. 70. Engel. ibid. n. 16. Reiff. n. 56.* visitatores non posse exigere expensas factas in eundo vel redeundo, in conducendo aut emendo equos, minùs æstimare equos mortuos, vestes detritas, &c. quia vi Trid. solus victus debetur, & quidem tantùm ad dies, quibus fit visitatio. Notandum hìc præcipuè, quòd constitutio *Tridentini* solùm loquatur de Episcopis, non verò de Regularibus, & meritò, quia Episcopi sunt visitatores ordinarii in sua Diocesi & plerumque ad id abundè dotati, quod non tenet de Regularibus, & sæpè Prælato Monasterii pauperis committitur visitatio Monasterii opulenti longiùs diffiti, quod adire non potest sine magnis expensis, quas si monasterium suum ferre deberet, meritò abstereretur; ideòque videtur satis esse, si visitatores regulares hoc passu servent statuta & consuetudines sui Ordinis, unde etiam passim videmus à viris etiam doctis & timoratis præter victum pro se & suis etiam exigere expensas necessarias itineris, ne visitatio iis præter laborem insuper damnum causet, absterreatque à functione tam salutari, neque aliquid petitur pro ipsa visitatione, quod esset simoniacum, sed pro expensis aut labore, quod de se malum non est, cum nemo suis militet stipendiis. De visitatoribus à summo Pont. delegatis similiter docent plerique Canonistæ cum *Schmalzg. l. 3. t. 39. n. 100.* quòd iis debeantur mercedes equorum conductorum & honestum viaticum, ut ab uno loco ad alterum commodè transire possint.

QUÆR. VIII. An vendi possit sepultura?

R. I. Jus sepulturæ in loco sacro absque 15. simonia vendi non potest. *C. quarta & seqq. de*

sim. potest tamen vendi locus vel fundus, sicut vendi potest calix consecratus, quantum valet ejus materia; quia sic non venditur benedictio, nec propriè jus sepulturæ, sed illud materiale, ad quod alia sequuntur. *S. Th. Suar. l. c.*

2. Etiam pro actu sepulturæ pretium exigere est simoniacum, exigi tamen potest, quod vel gratis offertur, vel in sustentationem ministrorum aut fabricam Ecclesiæ dari consuevit. Et hâc ratione excusantur, qui plus ab iis petunt, qui honoratori loco inhumantur, æquum enim videtur, ut tales plus contribuant non in pretium, sed sustentationem ministrorum vel fabricam Ecclesiæ, si ita consuetudo habeat. *Arrag. Sylves. Plat. Laym. n. 36. Pyrrh. nu. 40. Schmaltzg. nu. 221.* qualiter res benedictæ, ut Agnus Dei, vestes, Ecclesiæ, calices, &c. vendi possint, dixi q. 1.

QUÆR. IX. An vendi possit jus Patronatûs, decimarum vel fructus beneficii?

16. R. 1. Vendere Jus Patronatûs seorsim est simonia, at potest vendi fundus vel prædium, cui Jus Patronatûs annexum est, modò obiinde non augeatur pretium; est autem suspicio ideo augeri pretium & simoniam committi, si in contractu de eo fiat expressa mentio: in dubio præsumitur, quòd mentio fiat non ratione venditionis, sed ut emptor sciat jura rei venditæ annexa. *Castropalao pun. 14. n. 5. Engel. n. 25. Pyrrh. n. 75.*

2. Neque vendi potest jus directum decimandi, quia est spirituale vel spirituali antecedenti annexum; potest tamen jus decimandi in uno loco permutari cum jure decimandi in alio; certum etiam est ipsos fructus decimarum

rum

ram frumenta, vina, &c. vendi posse, cum nihil sint spirituale, nec de se spirituali annexum; imò ipsum jus utile decimandi, si auctoritate Papæ vel ex consuetudine separatum sit à jure directo, quod semper manet penes Ecclesiam, poterit laicis competere, vendi & emi. *Engel. n. 22.*

3. Fructus beneficii vendi & locari possunt etiam ad longum tempus; prohibetur quidem *extrav. ambitiose*, ne locentur ultra triennium, sed nullibi ferè id est receptum, teste *Nav. Cajet. Tolet. apud Castropalao p. 13. n. 5.*

QUÆR. X. Qualiter committatur simonia circa beneficia Ecclesiastica?

R. 1. Certum est, beneficium absque simonia vendi, seu pro eo pecuniam accipi non posse, & quamvis plerique Canonistæ cum Julio Claro, Garcia, &c. dicant, id esse simoniam solius juris Ecclesiastici; Theologi tamen communiter docent, esse simoniam jure Divino prohibitam. *S. Th. sup. a. 4. in Corp. Suar. Castropalao p. 3. Pyrrh. n. 75. La Croix n. 118.* Nam quamvis beneficium includat duo, Officium scilicet spirituale & jus ad fructus seu emolumenta temporalia; tamen hoc secundum jus fundatur in primo tanquam in primario, eique est annexum & accessorium; quamdiu ergo à suo principali per Papam (cui soli hoc competit) separatum non est, vendi non potest, quin hoc ipso censeatur vendi ipsum principale seu Officium spirituale; nec obstat, quòd vendi possit calix consecratus quoad materiam, aut fundus, cui annexum est Jus Patronatus; nam in his spirituale per accidens connexum est temporali tanquam præsup-

posito, ideoque temporale secundum suum valorem aestimari & vendi poterit absque hoc, quod censetur vendi spirituale; at jus percipiendi fructus est beneficium fundatur in Officio spirituali, tanquam in praesupposito & principali, intuitu cuius fructus debentur; ideoque dum venditur jus ad fructus, censetur & principale vendi, ratione cuius fructus debentur; quae autem habeant rationem beneficii, & per consequens sint materia simoniae Ecclesiasticae, dicam *Cas. 76.* Probabile est, Officia Regularium, ut Prioratus, Rectoratus, Provincialatus, &c. hic non venire nomine beneficiorum, ideoque non esse simoniam sic pacisci: *Elige me in Principem, & eligam te in Provinciale, Barb. Mendo d. 1. nu. 311. Sanch. conf. 1. 2. c. 3. d. 44.* quia materia poenalis & odiosa tantum extendenda est ad beneficia rigorose talia: certum tamen est, haec officia esse spiritualia, ideoque, si pro iis detur temporale, erit simonia juris Divini; idem est, si temporale detur pro Vicaria vel Commenda ad tempus, Capellania laica, Coadjutoria, &c. nam quamvis haec non sint strictè beneficia, ideoque sine simonia propria auctoritate permutari, resignari &c. possint, non tamen vendi; quia continent Officium spirituale, pro quo temporale accipere est simonia juris naturalis & Divini.

18. 2. Resignare, permutare beneficia auctoritate propria, aut in resignatione cum auctoritate facta privato pacto constituere pensionem, inaequalitatem fructuum pecuniâ vel aliter compensare, pensionem constitutam redimere saltem de stylo Curiae, alterum ad portandas omnes expensas obligare vel aliud onus extrinsecum

cum resignationi adjungere, &c. est simonia juris Ecclesiastici, quod prohibet omne pactum privatum circa beneficia. *Rebuff. Leuren. q. 99.* non tamen est illicitum aut simoniacum ante consensum Prælati partes tractare inter se de permutatione vel constituenda pensione, aut etiam se obligare sub conditione futuri consensûs, quia ejusmodi tractatio vel obligatio non est perfecta permutatio. *Less. Paris. Garc. Chockier de perm. p. 3. c. 7. Suar. c. 31. n. 7.*

3. Dare pecuniam, ut quis tibi rogando, 19. scribendo, recommendando beneficium impetret, non est simonia; si detur pro labore, damno aut onere gratitudinis, quod recommendans in se suscipit, modò munus non excedat æstimationem laboris & damni. *S. Th. l. c. S. Bonav. in 4. dist. 35. Soto l. 9. q. 7. a. 3. Suar. c. 53. n. 17. Platel. n. 888. Steph. d. 11. à n. 38. Mendo à n. 298.* ubi cum aliis dicit, non esse simoniam, si pecunia detur pro habendo faciliiori aditu ad collatorem, vel ut assumatur ad obsequia Episcopi, sicque ejus benevolentiam lucretur ad accipiendum gratis ab ipso beneficium, quia hoc est tantum remotè sibi per pecuniam ad beneficium viam sternere; idem tener, si famulo Episcopi des pecuniam, ut tibi statim significantur beneficia vacantia. *Viva opusc. 3. q. 9. a. 5.* sed quid si nuntium à Petro ad collatorem directum auro corrumpas, ut tandiu in via subsistat, usque dum tu præverneris & beneficium impetraveris, an es simoniacus? Affirmat *Pontas hîc Casu 1.* sed oppositum etiam videtur probabile, quia peccas quidem graviter per dolum & injuriam, quam Petro facis, sternisque tibi viam per aurum ad be-

beneficium, sed solum remotè & indirectè; & collator tibi conferi beneficium omninò liberè citra omne pactum, ut suppono.

20. 4. Non est simonia alteri dare beneficium, ut se honestè sustentare possit, quia sustentatio beneficiato debetur, & est finis secundarius beneficii, ergo à collatore licitè intenditur; secus si detur eâ conditione, ut collatorem velejus amicum sustentet aut juvet in solvendis debitis, hoc enim est onus beneficio extrinsecum.

21. 5. Si mutuum suscipias à collatore, ut ille te cogatur eligere vel conferre beneficium, ne alioquin ob tuam impotentiam debitum recipere non possit, es simoniacus, quia timore injusto damni temporalis emis votum, alter tamen sic dando votum non peccat, quia id facit ad redimendam injustam vexam. *Less. Laym. Pyrrh. n. 193.* Si bonâ fide mutuum accepisti, & alter timore perdendi creditum te spontè eligat, nec tu nec alter est simoniacus, quia beneficium dat liberè & sine pacto, ut moveat te ad faciendum id, ad quod ex justitia teneris. Sed quid ad hunc Casum? Cajus mercator prorogat Titio Decano mille aureos eâ conditione, ut post sex annos reddat capitale cum interesse, aut, si malit, ejus loco det beneficia sibi interim vacantia uni ex filiis Caji, an hoc pactum est simoniacum? Pro negativa facit, quòd non sit simonia alere adolescentem in studiis eâ conditione, ut vel Religiosus fiat, vel expensas solvat, ut dictum est n. 8. quia non imponitur ei absoluta obligatio, sed liberum relinquitur vel expensasolvere, vel religionem ingredi, idem videtur dicendum hîc: nihilominus dico hoc pactum esse simoniacum: & Ratio est, quòd ju-
ra

ra in beneficialibus quævis pacta etiam conditionata prohibeant; & sicut is simoniam committit, qui eo pacto servit Episcopo, ut vel solvat salarium vel loco salarii beneficium, ita & hic. Ordinariè etiam adest simonia mentalis, sunt enim ita animo comparati, ut intendant temporale commutare erga spirituale, modò pars altera velit; & plerumq; id principaliter intenditur, & altera conditio solùm velut pallium adjicitur.

6. Qui acceptat beneficium cum pacto in-²²struendi juventutem, vel quia instruxit, si beneficium sit loco pretii vel mercedis debitæ, dans & acceptans est simoniacus, secùs si accipiet beneficium, cui onus docendi autoritate Superioris est adjunctum, colligitur ex *Trid. sess. s. c. s. sess. 23. c. 18.*

7. Est simonia, si quis Cajo nolit conferre²³ beneficium, nisi rogetur à Titio, quem vult sibi habere obligatum, quia erga beneficium emit obligationem Titii; si tamen id fieret absque pacto, non esset simonia, *Laym. Pyrrh. num. 138.*

8. Si quis se obliget ad dandum mille in usus²⁴ pauperum, vel ad legendum mille Missas eâ conditione, ut alter det vel procuret beneficium, est simonia; idem tenet, si sic paciscantur: Da mihi votum, & ego dabo tibi vel tuo consanguineo votum, quia Ecclesia circa beneficia prohibuit omnes pactiones sine consensu Superiorum, etiamsi spirituale detur pro spirituali, v. g. fructus eleëmofynarum aut Missarum pro beneficio, vel votum pro voto; idem videtur dicendum, si quis, ut obtineat beneficium, promittat aliquid dare ad fabricam vel
repa-

reparationem Ecclesiæ, ut expressè habetur *c. ex multis* 1. q. 3. non tamen erit simonia, si illa obligatio sit beneficio annexa; quia tunc vitalis pacti nullum onus novum imponitur, sicut, si eâ conditione detur beneficium, ut persolvat horas Canonicas, legat Missas à Fundatore impositas, &c.

25. 9. Dare temporale, v. g. obsequium, pecuniam, mutuum eâ intentione, ut alter ex eo tanquam ex fine seu motivo moveatur ad dandum beneficium vel votum, aut econtra, est simonia saltem juris Ecclesiastici, patet ex Propos. damnatis *sup. n. 4.* quamvis oppositum antehac docuerint DD. gravissimi. Ratio est, quod si temporale sit motivum dandi spirituale, vel contra, tunc temporale se habet ut pretium virtuale; cum enim non detur alio motivo vel titulo, datur reipsâ pro beneficio: ergo committitur simonia, quam etiam admittit, qui recipit temporale, & propter hoc movetur ad dandum beneficium; & sicut Judex, qui ideò fert sententiam iniquam, quia accepit munera, dicitur vendere justitiam, ita ille, qui propter munera confert beneficium, dicitur vendere beneficium, quamvis nullum aliud pactum interveniat; si tamen munus temporale sit exigui momenti, non præsumitur simonia, quia tunc retribuens spirituale non censetur ad hoc fuisse motus à munere, nec alter per munus censetur movere voluisse, *Cardenas, La Croix n. 73.* si verò etiam antecederet detur temporale, non ut alter pro temporali reddat spirituale; hoc enim esset velle, ut temporale fiat motivum conferendi spirituale, quod damnatum est; sed tantum eâ intentione, ut conciliet sibi ejus amicitiam,

tiam,

tiam, benevolentiam vel gratitudinem, ex qua expectatur collatio beneficii vel aliquid aliud, non est simonia, quia tunc motivum conferendi beneficium non est illud temporale, sed amicitia vel gratitudo, cujus occasionem dedit temporale, *Platel. Pyrrh. n. 125. La Croix l. c.* & si juxta *D. Th. q. 78. a. 2. ad 3.* non est ulura dare mutuum ad generandam in mutuantem obligationem gratitudinis & intendendo, ut ex illa rependat aliquid, quod ipsi placuerit, ita & hinc non erit simonia, dare temporale eâ intentione vel spe, ut reddatur spirituale vel quid aliud ex mera gratitudine aut benevolentia; valde tamen periculosum erit tunc aliquid dare, quando agitur de conferendo beneficio; facile enim ejusmodi munus fiet motivum collationis, adeoque pretium virtuale & emptio implicita rei spiritualis, tuncque in foro externo præsumi intentionem simoniacam testatur *Pyrrh. l. c. Engel. n. 7.*

10. Dare bona sua Ecclesiæ cum im-vel ex- 26.
plicito pacto, ut assumatur in Canonicum, est simonia juris Divini, secus si quis simpliciter roget, ut assumatur, vel bona sua det ex mera liberalitate & devotione, etsi Ecclesia exopt ipsi, vel ejus liberis in gratiarum actionem conferat Canonicatum, *c. tua nos 34. de sim.*

11. Qui certat cum collatore vel eo, qui 27.
beneficium procurare potest, quod beneficium non sit impetraturus, simoniam committit; quia spe lucri virtualiter emit beneficii collationem vel procurationem; cum enim in illorum potestate sit beneficium conferre vel procurare, ideoque sponsonem lucrari, ejusmodi sponso est palliata emptio & simonia; Nec obstat, quod

in

in lusu licitè exponam Missam erga pecuniam, nam hoc dato disparitas est, quòd ex concessione Ecclesiæ pro Missa debeat stipendium sustentationis, non autem pro collatione vel procuratione beneficii.

28. 12. Si Cajus liberaliter dicat: do tibi beneficium, & tu respondeas: accepto, & do in gratiarum actionem mille aureos, non est simonia, nisi des ut pretium æquivalens beneficio. Si autem Cajus dicat: dabo tibi beneficium, & tu dicas: dabo tibi mille, ac in animo ita sis constitutus, (uti ordinariè fit) ut reverà non sis daturus, nisi alter det beneficium, es simoniacus, quia reverà pacisceris, & promittis virtualiter te daturum mille sub conditione, si alter permanserit in voluntate dandi beneficium, quod patet esse simoniam; aliud est, si ob visam in te benevolentiam gratis promittas dare mille, sive Cajus expost det, sive non det beneficium; hoc autem rarò continget, si dicas: confer mihi beneficium, ero tibi gratus, si sincerè procedas, nolens te vel alterum ad quidquam obligare, non es simoniacus speculative loquendo; in praxi tamen rarò aberit simonia, tum quia hæc verba hodiedum significant determinatè promitti compensationem temporalem; gratitudo autem ad nihil determinatè obligat, ideòque adest implicitum pactum de dando temporali, & dans plerumque movetur spe temporalis compensationis, quam si non faciat, dicitur ingratus.

29. 13. An patrono hæretico pro impetrando beneficio pecunia licitè dari possit, non convenit inter DD. in praxi pro majori conscientiae securitate petenda est collatio à Papa, uti & licen-

cen-

centia transigendi cum patrono hæretico (super fructibus, quod à potiori tenet in Germania, ubi ex tolerantia Ecclesiæ Hæretici tolerati verè retinent jus patronatûs: ergo si ab ipso Hæretico immediatè pro pecunia accipias beneficium, committis simoniam Juris Divini; Papa autem ab ipso jus pro illa vice tollere, & tibi conferre, insuperque dispensare potest, ut cum eo agas super fructibus; si tamen patronus hæreticus vellet beneficium conferre Hæretico vel Catholico indigno, non est simonia dare pecuniam, ut tibi vel alteri digno indeterminatè conferatur; tunc enim non intendis tibi emere beneficium, sed Ecclesiam, quæ jus habet, ut beneficia conferantur dignis, liberare ab injusta vexa; postquam verò unus dignus pecuniam obtulit pro vexa injusta, alius plus offerre non potest, quia vexa Ecclesiæ jam redempta est per primum; ergo secundus non habet titulum, quo à simonia excusetur.

14. Emere titulum ordinationis jam constitutum, v. g. onus aliquot Missarum, cui respondet stipendium honestæ sustentationis, utique simonia est, quia titulus jam constitutus est quid spirituale, per consequens emitur spirituale pro temporali; si titulus nondum est constitutus, v. g. emis ex alterius prædio censum annum centum imperialium, aut emis mensam apud Prælatum vel Nobilem, super quo censu vel mensa postea petis ordinari, non est simonia: Ratio est, quòd ille census vel jus mensæ, antequam ab Episcopo in titulum ordinationis assumantur, sint quid merè temporale nulli spirituali adhuc annexum.

15. Si conferendus est pastoratus per concursum 31.

sum

sum & Titius sciens aliis quidem se esse capacio-
rem; solum verò Pompejum sibi ob majorem
capacitatem timeat esse præferendum, ideóque
ei certam pecuniam offerat, ut non compareat,
sicque Titius beneficium impetret, est simonia-
cus; quia erga pecuniam emit jus, quod habebat
Pompejus se sistendi in concursu, & spem exin-
de consequendi beneficium, quæ spes erat quid
spirituale. *Pontas hic cas. 1.*

16. Quamvis nulla consuetudo excusare pos-
sit à simonia juris naturalis & Divini, adeò ut
nunquam liceat dare vel accipere temporale
tanquam pretium pro re spiritali, à simonia
tamen Ecclesiastica excusat consuetudo per de-
cem ad minus annos continuata. *Reiffenst. En-
gel n. 16.* Ex hac consuetudine licitè exigitur
stipendium pro benedictione nuptiarum, exe-
quiis, collatione Sacramentorum, ut supra di-
ctum est.

17. Indubio (multò magis in probabilitate)
quòd simonia non intervenerit, potes te judi-
care innocentem, & ab omni pœna immunem,
quia in dubio delictum non præsumitur, & in-
nocentia est in possessione, *Suar. Pyrrh. n. 132.*
etsi forum externum, si verba sint dubia, in
odium criminis adeò familiaris simoniam præsu-
mar.

QUÆR. XI. Qualiter hîc vexa redimi possit?

32. R. Circa hoc tres assignari regulas. PRIMA:
*Non est simonia, pretio vel aliquo temporali redi-
mere injustam vexam circa jus jam quesitum, v. g.*
potes dare pecuniam, ut quis desistat ab iniqua
lite circa beneficium jam plenè à te obtentum.
Item, ut Princeps A catholicus vel alius te non
impediat ab usu Episcopatus, Parochiæ vel al-
terius

terius beneficii jam legitimè à te obtenti. *S. Thom. 9. 100. a. 2. ad 5.* Ratio est, quòd tunc non detur pecunia pro re vel jure aliquo spiritali, utpote quod jam supponitur esse acquisitum, sed pro tollenda vexa. Requiritur autem, ut vexa sit injusta; nam si justè vexeris, v. g. aliquis agit ad te privandum beneficio ob delictum, simonia est pretio vexam redimere, quia jus tuum tunc non est firmum, sed ob delictum auferibile, ergo redimendo vexam, pretio emis tibi jus firmum. Si des aliquid spirituale, v. g. resignas alicui beneficium tenuius, ut cesset vexare in pinguiori, iterum es simoniacus, quia das spirituale pro temporali, scilicet pro liberatione ab iniqua vexa, quæ est quid temporale, *Pirrhing. n. 108.* Intellige si beneficium des ex pacto, secùs si des merè liberaliter ad emolliendum vexantis animum, ut ab injusto processu, à struendis insidiis, ab iniqua vexatione desistat, aut ut pecuniam tibi liquido debitam consequaris, non committis simoniam, *Pirrhing. nu. 141.* quia non das beneficium ex contractu, neque ut aliquid commutabile cum temporali vexa, sed ut incites ad actum justitiæ, & animum vexantis avertas à peccato.

SECUNDA REGULA: Si in jure acquirendo inique vexeris ab iis, qui prodesse seu jus illud concedere possunt, iisque des aliquod temporale, ut à vexa desistant, simoniam committis, *S. Thom. l. c. Soto, Less. Suar. c. 50. n. 33. Viva opusc. 3. q. 9. a. 4.* quia desistere à vexa tunc est reipsà tibi conferre jus spirituale, quod injustè negabant, adeoque illud jus virtualiter

B b b

emis:

R. D. Jansen Theol. Moral, Tom. 1.

mis : v. g. Episcopus tibi legitime præsentato negat institutionem vel electo confirmationem, quamvis tibi institutio vel confirmatio ex iustitia sit debita, tamen non potes dare pretium ei, qui instituere vel confirmare detrectat, quia ante institutionem vel confirmationem necdum habes plenum jus, sed illud tibi emis pecuniâ, quod est simoniacum : e contra si jam institutus aut confirmatus es & sola possessio tibi injuste negatur vel impediatur, hanc vexam pecuniâ redimere licebit, quia possessio non est spiritualis, nisi ratione tituli vel juris, cui annexa est : ergo acquisito jam pleno jure & titulo non datur pretium pro aliquo spirituali, sed tantum pro tollendo impedimento injusto possessionis, quæ consistit in facto temporali, sicut si habeas jus certum decimandi, posses aliquid dare, ne impediaris ab actuali decimarum occupatione, *S. Tho. a. 2. ad 5. & ibi Arrag. Vega, Snar. n. 31. contra Garciam & alios.*

34.

TERTIA REGULA, non est simonia, etiam circa jus beneficii acquirendum, injustam vexam pretio redimere ab iis, qui obesse possunt, non autem prodesse seu conferre aliquid ad obtinendum beneficium, v. g. aliquis te diffamat, electores aut collatorem vi vel fraude impedit, quò minus te eligant, potes dare pretium, ut cesset à diffamatione, vi vel fraude, quia hoc est tantum redimere famam & tollere vim ac fraudem, quâ sublatâ electoribus & collatoribus adhuc liberum est eligere, quem volunt; jam dicta tenent in materia beneficiorum, in qua jura strictius procedunt; nam in aliis rebus spiritualibus, ut si injuste negentur Sacramenta, absolutio à censuris, vel aliquis te injuste velit censurare,

iurare, licet hanc vexam pretio redimis, etiam
 ab eo, qui prodesse seu hæc spiritualia con-
 ferre potest, quia pecunia non datur pro Sa-
 cramento seu dispensatione, sed ut alium mo-
 veas ad explendum suum officium, ad quod ex
 charitate vel iustitia tenetur, *Gloss. in c. ad au-
 res 24. Et in c. dilectus 28. V. restituere.* Sed
 quid si mihi legitime præsentato Episcopus ideò
 neget institutionem, quia iniuste apud ipsum
 sum diffamatus, an tunc erit simonia dare ali-
 quot aureos Episcopi Secretario, ut Episcopo
 persuadeat mihi dare institutionem? affirmat
Pontas Cas. 3. sed videtur distinguendum, vel
 enim dantur Secretario aurei eo fine, ut demon-
 strent meam innocentiam, tollatq; infamiam, quâ
 cessante Episcopus me instituatur, non videtur es-
 se simonia, nam si ipsi infamatori, ut supra di-
 ctum est, licet do pecuniam, ut tollat iniquam
 infamiam vexam, cur non Secretario Episcopi,
 ut tollat vexam ab alio positam? nam sicut in-
 famator tenetur tollere infamiam ex iustitia, sic
 & Secretarius ex charitate, si possit, & de-
 monstratâ meâ innocentiam adhuc Episcopo libe-
 rum est facere, quod vult; aliud est, si Secreta-
 rius aliâ viâ mihi institutionem procuraret, tunc
 enim pro sua recommendatione aliquid dare fo-
 ret simonia, nisi forsitan daretur purè in gratia-
 rum actionem absq; omni im-vel explicito pa-
 cto, aut aliquid exiguum pro labore, & non
 amplius, quàm aestimatur ille labor. V. dicta
num. 9.

QUÆR. XII. Quæ sint pœnæ simoniacorum?

R. Sunt seqq. 1. Simonia realis in Religio- 35.
 nis ingressu, in Ordine & beneficio Ecclesiasti-

co admiffa , tam pro dante quàm accipiente , inducit ipfo facto excommunicationem Papæ refervatam ; fimoniacè ordinans infuper interdicitur ab ingreffu Ecclefie & faltem ad triennium ipfo facto fufpenderit à collatione omnium Ordinum , etiam primæ Tonfuræ , c. 45 de fim. & ordinatus fufpenderit ab omni Ordine , ufque dum à Papa abfolvatur , & incurrit privationem omnium of- & beneficiorum & inhabilitatem ad ea , Sixtus V. in Bulla 91. novum & falutare. Leur. q. 107.

2. Omnis electio , confirmatio , præfentatio , inffitutio , etiam ignorante electo vel provifo , fimoniacè facta , eft irrita ipfo facto nullumque jus tribuit , fed beneficium & fructus ante fententiam reftitui debent , etiamfi crimen fit occultum & fic provifus fit inhabilis ad illud beneficium , etiam ex difpenfatione Epifcopi obtinendum ; aliis tamen beneficiis ritè obtentis ipfo jure non privatur , nec ad alia obtinenda fit inhabilis ante fententiam judicis Extrav. 2. de fim. c. 23. & 26. eod. Pyrrh. n. 95. Engel. n. 37. Leur. q. 105.

3. Beneficia fimoniacè obtenta vacant ipfo jure & funt refervata Papæ, d. Extrav. 2.

4 Pœnæ enumeratæ extenduntur ad fimoniam confidentialem , etfi ex una tantum parte completam , Lefſ c. 35. dub. 26. Pyrrh. n. 115. Engel. l. c. & conſtat ex Conſtit. Pii IV. Romanum , & Pii V. intolerabilis. Item probabilis extenduntur ad fimoniam juris Eccleſiaſtici, quæ in permutationibus , reſignationibus beneficiorum , &c. committitur ; Suar. c. 55. n. 19. Pyrrh. nu. 155. Viva opufc. 3. q. ult. a. 1. quia eit. Extrav. loquitur de utraque fimonia juris Divini

vini & Ecclesiastici, & ita habet stylus curiæ, quamvis oppositum, quod docet *Nav. Less. Sanch. Dian. p. 4. t. 4. R. 155.* non sit improbabile, eò quòd simonia ecclesiastica non sit propriè talis, nec in odiosis veniat nomine simoniæ; excipitur simonia confidentialis, quam jura pœnalia clarè exprimunt.

5. Prædictæ juris pœnæ propter nullam simoniam ipso facto incurruntur, nisi in materia Ordinum, beneficiorum & ingressus in Religionem, *Nav. c. 23. n. 111. Engel. n. 35. Sporer n. 41.* imò nec in hac materia (si simoniam confidentialem excipias) ipso facto incurruntur, nisi simonia sit realis & ex utraque parte completa, ita ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte & alter rem spiritualem, *Nav. Zerol. Gonzal. & innumeri, quos refert Garc. de benef. p. 8. c. 1. n. 14. La Croix n. 212.* quia sic habet stylus curiæ & pœnæ solum extendendæ sunt ad simoniam perfectam, qualis non est, nisi sit completa; hinc si quis promittat temporale pro spirituali, vel contra, & postea accepto spirituali pœnitentiâ ductus promissum non impleat, non incurrit pœnam simoniæ realis, neque injustitiam committit, cum conventio de dando spirituali invalida sit, *Suar. l. 6. Leur. q. 72.*

6. Ficta promissio rei temporalis erga spiritualem vel contra absque animo obligandi vel implendi sicut non est vera simonia, sic nec pœnas inducit, ut dixi q. 1. ideoque ex ejusmodi fictione impetrans beneficium non tenetur illud dimittere; similiter nec simonia mentalis pœnas inducit; hinc si fingas te servitium vel pecuniam dare gratis, cum tamen des

principaliter ad obtinendum beneficium, econtrà alter eàdem intentione absque omni pacto det beneficium, non teneris beneficium dimittere, *S.T.h.l.c. Dian. p. 4. r. 4. R. 158.*

7. Si simoniacus occultus non possit dimittere beneficium sine gravi damno justis statûs vel famæ, potest dimissionem differre, usque dum dispensationem impetrarit vel periculum damni cesserit, *Sanch. Dian. tr. 5. R. 56.* quia Ecclesia & leges humanæ non obligant cum tanto incommodo; fructus tamen percepti restitui debent, quia plerumque occultè restitui possunt sine infamia.

36. QUÆR. XIII. Quid si simonia non à beneficiato, sed à tertio sit commissâ?

R. 1. Si electo vel proviso inscio pecunia ab alio data vel promissa sit, ad malitiosè impediendam ejus electionem vel collationem, valet electio & collatio, *c. nobis 27. de sim.*

2. Si à tertio non malitiosè sed in tuî favorem aliquid datum est, & tu ignorans vel etiam suspicans, ne aliquid fieret, contradixisti, postea autem depositâ suspicione beneficium bonâ fide suscepisti, licet ex post certò rescias, simoniam intervenisse, proviso non est simoniaca, nec invalida, *c. sicut tuis 33. de sim. La Croix n. 207. Leur. q. 106.* Si verò eventualiter non contradixeris, & te ignorante simonia realis & completa in tuî favorem intervenerit, collatio & proviso ipso facto est nulla, & beneficium (nisi illud per triennium bonâ fide possederis, vel dispensationem obtineas) unâ cum fructibus adhuc existentibus ante sententiam restituere debes; fructus tamen tuo ministerio correspondentes velut jura stolæ & præsentias chorales
reti

retinere potes, *d. s. sicut S. Th. l. c. Suar. c. 57. à n. 35. Pirrh. à n. 95. Reiffenst. n. 278. & certum esse dicit Leus. l. c.*

3. Si ab initio quidem contradixisti, sed ex post certioratus de simonia à tertio in tui gratiam commissa beneficium acceptes, collatio est nulla, quia cooperaris simoniae cognitæ saltem quoad executionem, *Castropalao sup. Suar. n. 29.* Idem est, si rescians alium aliquid nomine tuo dedisse, illud ante impetratum beneficium nefario mediatori refundas, hoc ipso enim cense- ris consentire, etsi antea contradixeris, ideo- que provisio est nulla : si refundas post obten- tum beneficium, animo ratificandi factum alte- rius, admittis simoniam, etsi antea contradixeris, & juxta *D. Th. March. &c.* collatio iterum est nulla tenerisque beneficium resignare, quia pe- cunia data est tuo nomine : ergo si eam refun- das, contractum simoniacum comples, & in facto revocas primam contradictionem. Econ- tra *Suar. Pirrh. l. c. Dianap. 11. t. 5. R. 16.* pro- babiliter dicunt collationem non esse ipso facto nullam, & beneficium retineri posse, usque dum à iudice tollatur, quia ut supponitur, con- tradixisti, & bona fide acceptasti beneficium : ergo collatio fuit valida & completa, & semel valida per subsequens factum simoniacum in- validari non potuit.

4. Si post collationem pecuniam refundas, non animo approbandi factum, sed ne dicaris in- gratus, ne alter propter te patiatur damnum, non erit simonia, neque ideo beneficio privari pote- ris, quia hoc malum non est, sicut malum non est, si pater solvat debita filii malè contracta, DD. cit.

QUÆR. XIV. Quinam à dictis pœnis absol-
vere possint ?

37. R. 1. Per se absolvere potest solus Papa, *extra-
trav. 1. § 2. de sim.* ex speciali tamen privilegio
& Religiosi Mendicantes, ac cum iis participan-
tes, utpote quibus concessum est absolvere ab
omnibus casibus extra bullam Cœnæ Papæ refer-
vatis, modò res non sit publica & ad forum con-
tentiosum deducta. *Trid. sess. 24. c. 6. de ref.
Suar. c. 61. n. 4. Castropalao p 8. n. 2. Pyrrh. n.
72. Reiffenst. n. 333.*

2. Si beneficiatus invincibiliter ignoravit, be-
neficium simoniacè à se fuisse obtentum, dispen-
sare potest Episcopus, ut illud postquam liberè
resignavit, retineat, vel potius, de novo acqui-
rat, si beneficium sit simplex; si verò sit cura-
tum, dignitas vel Prælatura non potest di-
spensante Episcopo illud retinere aut de novo
acquirere, nisi postquam collatum alteri denuò
vacaverit, DD. cit. imò & hîc posse dispensare
Episcopum, quamdiu electio vel collatio per
sententiam non fuit reprobata, docet *Reiffenst. à
num. 336.*

3. Si quis sciens vel consentiens beneficium
qualecunque simoniacè obtinuit, Episcopus nec
pro foro in- nec pro externo dispensare potest, ut
talis illud beneficium vel retineat vel alia vice ac-
quirat, etiamsi simonia sit occulta, pro quo
Farin. adducit declarationem Cardinalium t. 4.
decis. Rota f. 77.

Si simonia sit publica, adeoque necessaria
dispensatio, pro foro externo recurrendum est
ad Datariam Apostolicam, & supplica confi-
gnanda est supremo Datario, si occulta, recur-
ren-

rendum ad pœnitentiariam seu summum pœnitentiarium; attamen testatur *Corradus apud Reifsenst. num. 343.* Papam rarissimè & non nisi ex causis gravissimis in simonia formali dispensare.

QUÆR. XV. Quid circa restitutionem rei simoniacæ?

R. Seqq. 1. Nihil spirituale simoniacè acceptum præter beneficium est restituendum, quia cætera vel restitui non possunt vel non sunt restituenda ante sententiam, eò quòd canones tantùm mandent restitutionem beneficii, *Less. l. 1. c. 35. dub. 29. Suar. c. 59. à n. 28.* 38.

2. Pretium & quodvis temporale acceptum pro re merè spirituali, quæ nullum jus aut commodum temporale adjunctum habet, ex jure naturali ante omnem judicis sententiam restituendum est, quia res merè spiritualis, v. g. Sacramentum, consecratio, benedictio, &c. non est pretio æstimabilis seu vendibilis, & ministri Ecclesiæ non sunt Domini, sed tantùm dispensatores ejusmodi rerum, ideoque venderent rem non suam & intrinsecè invendibilem, sed pro re non sua & invendibili non potest justè accipi & retineri pretium: ergo.

3. Si vendatur res non merè spiritualis, v. g. calix consecratus, castrum, cui annexum est jus Patronatûs, quod accipitur pro materia vel fundo, retineri potest; si verò calix propter consecrationem, vel castrum propter annexum Jus Patronatûs cariùs venditur, pretium correspondens consecrationi vel Juri Patronatûs ante sententiam restitui debet, quia accipitur pro spirituali, quod est invendibile, *La Croix num. 242.*

4. Quamvis beneficium Ecclesiasticum non sit
B b b 5 merè

merè spirituale, sed annexa habeat emolumenta temporalia, pretium tamen pro beneficio acceptum ante sententiam restitui debet saltem ex jure positivo, *c. de hoc* 11. *de sim. Nav. man. c. 17. n. 23. Laym. c. ult. n. 83.* & in hoc convenire omnes dicit *Moya, t. 6. d. 4. q. 7.*

5. Pretium aut munus simoniacum pro beneficio acceptum non danti, sed Ecclesiæ, in qua est beneficium, restitui debet, *c. 11. de sim. aut pauperibus* saltem, si ita habeat consuetudo, *S. Th. q. 100. a. 6. ad 3. Castropalao p. 26. n. 5. Pirrh. n. 182.* quod tamen alii probabilissimè intelligunt post sententiam judicis; nam ante sententiam standum est juri naturali, quod exigit, restitutionem fieri parti læsæ seu ipsi danti pretium, nisi ipse spontè remittat, aut ex jure clarè monstretur, ipsum ante sententiam jure suo esse privatum, quod monstrari non potest, *Sotus, Bann. Arrag. apud Castropalao l. c. Moya n. 13. Laym. à. n. 79. Sporer. n. 51.* quòd si pactum sit rescissum ante collationem beneficii, certum est, pretium debere restitui illi, qui dedit, quia ob contractum & simoniam non completam pœnas non incurrit: ergo nec pretio suo privandus est.

C A S U S L X V I I .

De Juramento.

URias juratò asserit leve mendacium, juratò promissa ex parte levi non implet, 1. 2. Jurat sine causa. 3. Semi-deliberatè abque anima jurandi. 4. Implendi vel se obligandi. 5. 6. Indiffe-

differentia , 7. Jurat , se tale peccatum admissu-
rum, vel admisisse , 8. Jurat variis formulis , 9.
Per falsos Deos : per fidem Lutheri , 10. Per
sanguinem Christi , per existentiam Dei , 11. Per
fidem Catholicam , per Sacerdotium , 12. Per
verba dubia, 13. Exigit juramentum ab eo , quem
scit pejeraturum saltem materialiter , 14. Con-
suetudinem jurandi non emendat , 15. Jurat a-
quivocè , 16. Jurat hanc rem tali pretio dari non
posse , 17. Jurato promittit sub conditione turpi ,
18. Jurato promittit matrimonium Cajæ & Titia,
& tamen Cajâ mortuâ non ducit Titiam , 19. Ha-
res non solvit juramenta defuncti , 20. Quia jo-
lutio est secundum quid impossibilis , vel valdè dif-
ficilis. 21. Fratri jurat , quod velit fieri mona-
chus , ibid. Tandem à patre , Principe, vel Epi-
scopo petit juramenta relaxari, etsi juraverit , non
petere relaxationem.

Post examinata vitia Religioni opposita oc-
currunt ea , quæ ex virtute Religionis servanda
sunt , veluti juramenta , votum, recitatio Ho-
rarum Canonicarum, &c. &c. In præsentî agen-
dum est de juramento. Itaque

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit juramen-
tum?

R. 1. Juramentum est invocatio Divini No-
minis vel testimonii ad fidem dictis vel pro-
missis faciendam ; potest autem hæc invocatio
fieri vel per simplicem contestationem seu invo-
cationem , ut : *Deus sit mihi testis , quàm verè
Deus vivit* : vel etiam per verba execratoria aut
imprecatoria , quibus quis sibi vel aliis malum
imprecatur , nisi res ita sit , uti juratur; dicen-
do v. g. *Deus me vel meos puniat , non movear
hinc, &c.*

R. 2,

¶ 2. Dividitur juramentum præcipuè in assertorium & promissorium. *Per assertorium* juramus aliquid ita esse vel non esse, prout juratur. *Per promissorium* juramus nos aliquid facturos vel non facturos; in juramento assertorio non datur parvitas materiæ; hinc qui scienter jurat falsum, semper peccat mortaliter, etsi materia sub juramento asserta sit levissima, patet ex Prop. 24. ab Inn. XI damnata: *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.* Ratio est, quia Deus scienter vocatur in testem falsi, quæ est magna in Deum irreverentia. Juramentum promissorium in executione admittit parvitatem materiæ; hinc si jures, te Petro daturum 8. solidos, si ex post des tantum septem, non peccas mortaliter, sed tantum venialiter, *S. Tho. 2. 2. q. 110. a. 3. ad 5. D. Ant, Nav. Suar. Sanch. in dec. l. 3. c. 4. m. 23. contra Cajet. Valent. Conac. Herman. &c.* quia tunc non facis Deum testem falsi formalis, ut contendunt Adv. sed tantum falsi materialis: nam dum actu jurabas, habebas animum te obligandi ad 8. & implendi promissum, ut suppono, quod autem ex post non impleas, hoc tunc ignorabas, ergo tantum sumpsisti Deum in testem falsitatis ignoratæ, adeoque materialis, quod secundum se præcisè non est irreverentia, ut patet in eo, qui ignoranter falsum jurat.

Dices: Tu jurasti dare 8. solidos, ergo, si des tantum septem, scienter facis, ut Deus sumptus fuerit in testem & fide jussorem falsi. *R. 1. N. seq. vel dist. facio, ut Deus sit scienter sumptus in testem falsi N. ut ignoranter sit sumptus trans. nam cum jurabam, non sciebam me*
mu-

mutatâ mente exposit non daturum octavum solidum. *R. 2. N. supp.* Quòd in juramento promissorio sumatur Deus in testem ipsius executionis à parte rei futuræ, hæc enim sæpè est incerta, sed in testem voluntatis præsentis de exequendo promisso, ideoque si non adsit ista voluntas, dum juratur, juramentum erit formaliter falsum & peccatum mortale. *Inst.* Juramentum promissorium, in quantum asserit existere voluntatem præsentem aliquid præstandi in futuro, in tantum est assertorium: ergo in quantum est promissorium, debet dicere aliquid plus, scilicet rem ipsam esse vi promissionis futuram. *R. N. C.* Nam in hoc promissorium satis distinguitur ab assertorio, quòd promissorium non nudè asserat voluntatem hoc faciendi, sed etiam vi juramenti obliget ad illud præstandum sub obligatione gravi vel levi, prout materia fuerit gravis vel levis, si enim in voto ad rem levem possim me obligare solum sub veniali, cur non in juramento?

QUÆR. II. An & qualiter juramentum sit licitum?

R. I. Juramentum de se esse licitum certum est ex S. Script. Exod. 22. v. 8. ubi Deus jubet suspectum de furto jurare; item ex Concilio Constantiense sess. 8. a. 3. Idem ratio dicitur quia per juramentum homo profitetur Deum esse primam veritatem, quæ nec fallere, nec falli possit; & ut talem invocat in confirmationem sui dicti vel promissi, ideoque, si fiat ex rationabili causa, est actus virtutis Religionis; si autem fiat ex levitate vel absque causa, est peccatum veniale; non enim decet nomen Domini assumere in vanum, & in hoc sensu dicitur

Matt.

Matt. 5. v. 34. *Ego autem dico vobis, non jurare omnino.* Item Jac. 5. *Ante omnia fratres nolite jurare.*

4. R. 2. Ad licitum & validum juramentum requiruntur seqq.

1. Advertentia & deliberatio; nam sicut votum & qualibet promissio indeliberatè facta non obligant, ita nec juramentum; unde infertur, parentes aliósq; excusari à juramento implendo, quando ex primo motu vel iræ impetu jurant punire proles, hoc vel illud facere; quia ejusmodi obligationem nec advertunt, nec intendunt.

2. Rationabilis & justa causa jurandi.

3. Requiritur animus jurandi seu vocandi Deum in testem; nam qui exterius tantum pronunciat verba juratoria, non verè jurat, sicut qui orationem vel votum vocaliter exprimit sine animo orandi vel vovendi, non orat, nec vovet, unde ex ejusmodi juramento utpote invalido nulla oritur obligatio nisi quis ratione scandali, fraudis vel damni proximo illati rem juratam teneatur exequi, peccatur tamen semper, ut certum est ex Prop. 25. ab Inn. XI. damnata, quæ sic habet: *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi*, & quidem mortaliter, si quis fictè & sine animo jurandi juret rem falsam, aut illâ fictione causet grave damnum vel scandalum; qui fictè jurat rem veram, probabilius tantum peccat venialiter ob aliqualem irreverentiam & mendacium, quod committit; exercitè enim dicit se habere animum jurandi, quem tamen non habet; excipe, nisi tales sint circumstantiæ, ut quis ex justitia vel obedientia teneatur habere animum seriò jurandi, veluti

in contractu, judicio, abjuracione hæresis &c. *Cajet. Sot. Covar. & plures apud Sanct. c. 6. n. 9.* Unde patet, Jansenistas peccare mortaliter, si tantum exterius, sine animo jurandi, Propositiones damnatas adjurent.

4. Non tantum adesse debet animus jurandi, sed & voluntas implendi rem jurato promissam, aliàs enim jurans peccat mortaliter & admittit perjurium vocando Deum in testem voluntatis implendi, quam scit se non habere, valet tamen ejusmodi juramentum, quia sicut ipsa executio non est de essentia juramenti, ita nec voluntas exequendi, *c. in dolo 1. Caus. 22. q. 1.*

5. In juramento promissorio præter animum jurandi & implendi requiritur voluntas se obligandi, quia per voluntatem se obligandi promissio essentialiter distinguitur à nudo proposito, & hoc ipso quod quis velit promittere, etiam vult se obligare; si verò verba externa significant veram promissionem, tu verò interne te nolis obligare, promissio erit invalida & veniale mendacium, nisi aliunde v. g. ex contractu tenearis sub mortali habere animum te obligandi, prout in simili dixi de animo jurandi. *Si dicas*, ita promittens conjungit juramentum cum mendacio, ergo peccat mortaliter & est perjurus. *R. N. seq.* quia juramentum non cadit super mendacium; nam quamvis jurato promittens exercitè dicat, se habere animum obligandi, sicut dicit, se habere animum jurandi, tamen non jurat se habere ejusmodi animum, sed tantum jurat, se habere animum exequendi; verum tali casu non erit juramentum promissorium, sed purè assertorium, quo asserit, existere in se propositum hoc vel illud faciendi absque obligatione.

QUÆR.

QUÆR. III. Quæ sit materia seu objectum juramenti?

7. R. Objectum *juramenti assertorii* est omne factum, sive bonum, sive malum, quod ex certa vel rationabili causa judicatur, esse verum; de incognitis autem vel dubiis Jus jurandum dicere manifestæ temeritatis est & impietatis. *Materia juramenti promissorii* est omne illud, quod quis honestè seu licitè promittere potest & exequi.

Dixi 1. Quod honestè; nam si res aliqua sit vana, inutilis, aut de se nec positivè honesta, nec inhonesta, sed merè indifferens, quæ nec ratione suâ, nec ratione motivi spectat ad aliquam virtutem, illa Deo juramentaliter promitti non potest, & promissa non obligat. Ratio est, quia juramentum Deo factum æquivalet voto: ergo sicut votum essentialiter est de re positivè honesta, & quidem de meliori bono, ita & juramentum Deo factum; si tamen res de se quidem sit indifferens, fiat autem ex motivo virtutis honesta, erit materia sufficiens voti & juramenti, v. g. uxor jurat, non comedere carnes, non exire è domo, non indui vestibus melioribus, usque dum maritus redeat; percutere proles, dimittere famulam, non loqui cum vicina, si hæc juret ex naturali tristitia, vana gloria, ira, indignatione vel simili motivo, nullum est juramentum, si id faciat ex motivo virtutis, modestiæ, humilitatis, vitandi peccati vel periculi, validum & obligatorium erit juramentum, *Gobat, Reiffenst. Th. Mor. t. 6. dist. 2. à nu. 20.* juramentum factum homini etiam de re indifferente vel minùs bona obligat, nec commutari potest etiam in evidenter melius, nisi

nisi ille consentiat, in cuius favorem juratum est. Ratio est, quia Deus non curat nisi virtuosa & honesta; homo autem quærit sibi utilia, etsi merè sint indifferentia; hinc si jurasti Petro diviti dare 10. aureos, etsi evidenter melius foret illa dare pauperi, id sine consensu Petri facere non potes: & generaliter de juramento homini factò valet Regula desumpta ex c. 8. § 28. de jurej. quod semper servandum sit, quoties sine peccato servari potest, vid. Cas. 50. à n. 12. ubi etiam dixi, qualiter juramento firmentur contractus jure positivo invalidi.

Dixi 2. *Lucitè*; nam juramentum de re etiam tantum venialiter mala non tantum non obligat, sed est ad minus venialiter malum; si jurasti rem mortaliter malam, v. g. occidere inimicum, ejus ædes incendere, vel injustam etsi veram detractionem juramento confirmas, duplex mortale committis; injustitiæ scilicet & irreverentiæ, in hoc, quòd Deum voces in testem & quasi patronum malitiæ mortalis; si verò juras occidere sine intentione occidendi, perjurus es, sed non injustus, nequidem interne, *Nav. Suar. Sanch. c. 4.* Si juratò asseras, te hoc vel illud mortale peccatum admisisse; si verum sit & fiat ex justa causa, non peccas; si fiat ex vana gloria vel jactantia, peccas quidem mortaliter, quia complaces in mortali; non tamen peccas graviter contra Religionem, quia juramentum non assumis ut medium ad augendam istam complacentiam, sed ad confirmandam veritatem in animis audientium, *Castropalao pun. s. num. 6.*

Dixi 3. *Et exequi possum*; nam si res promissa

Ccc

missa

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

missa ab initio quidem sit licita, postea autem fiat illicita, impossibilis vel inutilis, cessabit obligatio juramenti, quæ omnia alii brevissimè exprimunt, dicendo, quòd juramentum licitum & obligatorium debeat fieri in *veritate*, in *judicio*, & *justitia*, *Jerem. c. 4. v. 2.* Fit in *veritate*, si non juretur falsum; in *judicio*, seu discretionè, si nihil juretur temere, inconsultò & sine justa causa; in *justitia*, si juretur justum, licitum & honestum.

QUÆR. IV. Quid de modo & forma jurandi?

9. R. Forma essentialis jurandi consistit in expressa vel tacita Divini Numinis invocatione, ad astruendam dictis vel promissis fidem: est expressa Divini Numinis invocatio, si dicam: Juro per Deum, Deum testor, Deum testem invoco, per Deum ita est; est tacita invocatio, si jurem per creaturas cum ordine & relatione ad Creatorem, quatenus ejus virtus, bonitas, veritas, sapientia &c. specialiter in eis elucent; ut si jurem per fidem Catholicam, per Evangelium, per Sacramenta, per crucem Christi, per Sanctos, per salutem animæ, per cælum & terram &c. Innumera sunt verba, de quibus Theologi disputant, an verum contineant juramentum, v. g. Deus scit vel videt ita esse, coram Deo loquor, quod dico, est Evangelium, Deus novit meam conscientiam, testor meam conscientiam, *auff meinen Eyd, auff mein Gewissen*, meâ fide & honore, *bey Trauen, Ehren und Glauben*, fide Religiosa, sacerdotali, &c. de quibus omnibus & similibus verbis dubiis dico, quòd ante omnia attendendus sit animus proferentis, qui si non
ju.

intendat jurare, seu per invocationem Divini testimonii sua dicta vel promissa confirmare, sed tantum magis seriò affirmare, sicut plerumque fit, non erunt juramenta: si non constet de animo jurantis, recurrendum est ad communem loquentium morem, aut etiam ad particularem loquentis consuetudinem; si enim seriò & frequenter jurare soleat, censetur jurasse, sin minus, juramenta non reputantur.

QUÆR. V. Quænam ex præmissis pro praxi inferri possint?

R. Seqq. I. Jurare per Deos falsos, per se- 10.
ctam falsam, v. g. per fidem Lutheri, non est verum juramentum, quia non est invocatio veri Numinis; est tamen peccatum gravissimum, si fiat seriò, quia honor Deo proprius tribuitur dæmonibus vel sectæ falsæ, secus si id fiat irrisoriè vel ex joco & circumstantes id intelligant, *Bonac. Castropalao. sup.*

2. Omnia perjuria, sive facta fuerint cum 11.
expressa, sive cum tacita Divini testimonii invocatione, quoad confessionem sunt ejusdem speciei, nec tenetur pœnitens exprimere, an per Deum, per Sanctos, aut per creaturas ad Deum relatas falsa jurarit, nisi accedat alia peccati species, v. g. blasphemia, ut si quis contemptim vel irrisoriè juret per capillos, per sanguinem vel membra Christi, aut B. M. V. maximè si per membra inhonesta, quæ est damnatissima & diabolica blasphemia, Gallis & Italis usitata; si hoc modo juretur: Non credo Deum, abnego Deum, Deus est injustus, Deus non sit Deus, nisi hoc fecero, *Sanch. Gobat* censent, esse blasphemiam in tartara detrudendam, eò quòd sensus videatur esse, quòd fides

mea in Deum, in Dei justitiam vel existentiam dependeat à veritate mei dicti; sed *Tamb. Sporer hic nu. 7.* valdè probabiliter dicunt, non esse blasphemiam, ed quòd verba illa non videantur habere sensum relatum, sed potiùs hunc. Sicut est mihi certum, me per DEI gratiam non recessurum à fide vera, aut sicut certum est, Deum non posse esse injustum, aut non esse Deum, ita suo modo mihi certum est, quòd velim hoc facere, in quo nulla est Dei inhonoratio vel blasphemia; accedit, quòd verba dubia in melius sint interpretanda.

12. 3. Qui jurat per fidem Catholicam, per consecrationem Sacerdotalem, ut est res sacra, verum admittit juramentum; secùs si juret per fidem humanam, seu per suam fidelitatem, aut per Sacerdotium, quatenus est aliqua dignitas in reputatione hominum, quam specialiter dedecet loqui falsum; si quis in Confessionali dicat, se falsò jurasse, non statim condemnetur perjurii, si verba clarè non contineant juramentum, interrogandus, an verè & consideratè intenderit Deum vocare in testem falsi? Si neget aut dicat, se ad hoc non reflexisse, sed tantum voluisse rem firmiùs affirmare, non perjurium, sed mendacium admisit.

13. 4. Qui profert verba verum juramentum non significantia, v. g. dicendo, quàm verè, quàm verè existo, quàm verè sum honestus, &c. si per illa verba verè intendat jurare & intelligat, quid sit jurare, in foro interno verum facit juramentum, quia Deus cor inspicit; secùs si nesciat, quid sit jurare, quia tunc non vocatur Deus in testem, neque ex vi verborum, ut supponitur, neque ex intentione proferentis, quia

igno-

ignorat per juramentum invocari Deum: ergo reverà Deum non invocat, quia nil volitum, quin præcognitum.

5. Ex justa causa, v. g. ad averrendum grave damnum vel injuriam, & non aliàs licet exigere juramentum ab eo, quem timeo aut prævideo pejeraturum aut juraturum per falsos Deos. Ratio est, quia utor meo jure, & alter à perjurio vel invocatione falsi Dei abstinere potest & debet, & adest gravis causa juramentum exigendi: ergo si ipse hoc malè præstet, quòd rectè petitur, ejus malitiæ imputandum venit. Non tamen licitè aliquem induco, ut juret hoc, quod ipse putat esse verum, ego autem scio esse falsum; nam tale juramentum erit quidem respectu ignorantis objecti falsitatem perjurium materiale, respectu autem meum formale, sicut respectu meum est peccatum formale, si ebrium inducam ad blasphemiam vel homicidium, etsi respectu ebrii sit tantum materiale, *Suar. Bonac. Sanch. c. 8. n. 10. Reiffenst. n. 37.* Si dicas cum *Tab. hic c. 1. §. 6.* ex justa causa, v. g. ad liberandum innocentem jurare id, quod bonà fide creditur esse verum, etsi à parte rei sit falsum, est actus virtutis: ergo ad hoc licitè induco. **R. 1.** Ad jussum Heri laborare est actus virtutis: ergo Herus sciens esse diem Festum, poterit jubere famulo Festum ignoranti, ut laboret, quod nemo admittit. **R. 2.** *N. C.* nam quamvis jurare materialiter falsum possit esse actus virtutis respectu ignorantis, non tamen respectu scientis & inducentis.

6. Consuetudo jurandi indiscriminatim verum & falsum est mortaliter mala, ut per se

patet, ideoque consuetudinario neganda absolutio, usque dum pro ea tollenda seriam adhibeat operam. Consuetudo jurandi cum advertentia, ut verum iuret, non constituit hominem in statu peccati mortalis, etiamsi conjungatur cum consuetudine mentiendi, *Suar. Sanch. c. 5. n. 10. Castropalao p. 9. n. 3.* Ratio est, quia omnia hæc juramenta sunt tantum peccata venialia, & consuetudo ex illis resultans inclinatur solum ad actus similes; advertentia vero ad veritatem removet periculum jurandi falsum.

16. 7. In juramento uti æquivocatione vel restrictione absque gravi causa, semper est peccatum, & quidem uti restrictione pure mentali, est mortale, quod tunc fit, si retineatur aliquid in mente, quod nec ex verbis, nec ex circumstantiis intelligi potest, ut si petenti eleemosynam jures, te non habere pecuniam, subintelligendo alienam, quia nec petitio eleemosynæ nec tua verba aut aliæ circumstantiæ significant te loqui de pecunia aliena; ideoque mentiris, & quidem jurato, quia aliud habes in mente, & aliud verba & circumstantiæ significant; si quidem verba non significant se solo id, quod in mente retines, significant autem simul cum circumstantiis, erit restrictio non pura, qua quis ex justa causa etiam in juramento uti potest, & Christus usus fuit *Joan. 7.* dicens, non ascendam ad diem festum, subintelligendo palam & cum publico apparatu & manifestatione signorum, prout cognati eum rogabant, nam statim ascendit occulte; & hoc sensu intelligendæ sunt *Prop. 26. 27. 28.* ab *Innoc. XI.* damnata, quarum prima sic habet: *Si quis vel solus,*
vel

vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocunque alio sine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est perjurus. Nihilominus reus super crimine nondum semi-plenè probato à judice sub juramento interrogatus potest jurare, se crimen non admisisse, subintelligendo tali modo, ut teneatur fateri; imò *Sanct. Lugo l.c. Sporer n. 115.* probabiliter docent, reum ejusmodi æquivocatione uti posse, etiamsi crimen sit semi-probatum, modò agatur de crimine capitali, & sit spes evadendi; rationem dant, quòd in tali casu crimen fateri sit res difficillima & moraliter impossibilis, ad quam potestas humana obligare non possit, nec ejusmodi confessio absolutè necessaria est pro justitia vel bono communi, cum aliter veritas haberi possit, puta per testes, tormenta, &c. Vid. *Cas. 62. num. 10.*

8. Mercatores, qui jurant sibi mercos pluris constare & tali pretio dari non posse, etsi peccent venialiter, sine justa causa jurando, ordinariè tamen non sunt perjuri, quia sensus est, quòd computato periculo & expensis sibi pluris constent, nec tali pretio dari possint cum honesto & mediocri lucro, si tali sensu vera non sint, perjuriæ admittunt.

9. Jurata promissio sub conditione turpi, v. 18. g. juro me tibi daturum centum aureos, si occidas Cajum, rescindi debet ante opus patratum, patrato opere obligat ad solvendum promissum, quia solutio mala non est, & alter

jam acquisivit jus ; aliud est de pretio simoniacè promisso , quod solvi non potest accepto beneficio ; quia solvere esset implere contractum simoniacum , quod in se malum & prohibitum est , & alter ex tali contractu nullum jus acquisivit , eò quòd res spiritualis sit invendibilis , & jura contractum annullent.

19. 10. Si hodiè juratò promittas matrimonium Titiaë , cras Cajæ , secunda promissio etsi jurata est invalida , quia est de re illicita , ideòque non teneberis ducere Cajam , quamvis Titia moriatur aut promissionem spontè remittat.

20. 11. Hæres tenetur solvere vota & juramenta realia defuncti , v. g. defunctus juratò promisit Titio novum pallium , si Titius promissionem acceptavit , hæres tenetur dare pallium , quia Titius post acceptationem acquisivit jus , & hæres quòd ad jura activa , & passiva succedit in locum defuncti ; si promissio non fuit acceptata , aut dolo , vi , metuve à defuncto extorta aut aliter injusta , v. g. defunctus juratò promisit solvere usuras , ad nihil tenetur hæres ; non enim obligatur vi juramenti , quia hæc obligatio est personalis , neque vi promissionis , quia ex promissione iniqua nullum jus acquisivit promissarius , *Tamb hic c. 3. §. 7.* Qualiter obligent juramenta dolo vel metu exorta , dixi *Cas. 50. à n. 12.*

21. 12. Obligatio juramenti (idem est de voto) cessat 1. *Mutatione* materiæ aut circumstantiarum , ut si res juratò promissa fiat illicita , impossibilis , aut adeò difficilis , ut si ille , qui juravit , illam difficultatem suspicatus fuisset , non jurasset , juramentum enim intelligitur rebus sic stantibus , *c. 10. & 17. de jurej.* Debet autem
diffi-

difficultas ortum trahere ex materia, non autem ex malitia voventis, V. *Cas. 70. q. 1. 2. Condonatione* seu remissione illius, in cujus favorem juratum est, quippe omni promissioni etiam juratae inest conditio, si is, in cujus favorem facta est, impleri voluerit, *c. 2. de sponsal.* Quod si juramentum principaliter aut etiam æqualiter factum sit DEO & homini, ut si jures fratri tuo intrare Religionem, jures huic Ecclesiæ dare centum aureos, hoc juramentum non potest remitti à solo promissario, quamvis illud acceptaverit, neque à Superiore Ecclesiastico invito promissario, qui per acceptionem jus acquisivit, V. *Cas. 71. n. 17. 3. Irritatio-* 22.
ne; irritare autem potest omnis Superior habens potestatem Dominativam in personam jurantis, ut pater, tutor, Dominus respectu filii, pupilli, servi in materiis, in quibus sunt subditi, quod addo, quia si filius juratò promittat aliquid de bonis castrensibus vel quasi castrensibus, aut servus de suo peculio, Dominus & pater hæc juramenta (idem est de votis) irritare non possunt, quia hæc bona patri aut Domino non sunt dominativè subjecta: de cætero generaliter verum est, quod omnes, qui possunt dispensare, irritare vel relaxare vota, (de quibus dicam *Cas. 70. & seq.*) possint etiam Juramenta, nisi sint in favorem tertii; tunc enim nec Papa illa relaxare poterit sine consensu illius, in cujus favorem facta sunt, nisi relaxationem postulet bonum commune vel Ecclesiæ, delictum promissarii aut injuria promittentis, *Laym. t. 3. c. 11. n. 9. Vid. Cas. 50. à n. 17.* ubi etiam dixi, qualiter potestas sæcularis valeat Juramentum remittere. Sed quid si

quis iuravit non petere relaxationem Juramenti? R. Si id iuraverit generaliter pro omni casu, Juramentum hoc est invalidum, quia, si adfit justa causa petendi relaxationem, melius est petere, quam non petere, hinc illud ultimum erit tantum confirmatio prioris, *Covar. Azor. Sanch. l. 4. c. 8. n. 21.*

C A S U S LXVIII.

De Essentia & Materia Voti.

Welffus varia habet vota, de quorum valore dubitat: 1. Quia vovit semi-ebrius, ex ira, tristitia. 2. Metu, errore, sine animo se obligandi vel explendi. 3. Vovit mere externe, B. M. V. vel Sanctis, rem indifferentem vel eleemosynam, ut consequatur divitias, honores, &c. 4. Vovit rem malam. 5. Vovit matrimonium aut castitatem ob luxurie consuetudinem sibi periculosam. 6. Non solvit vota defuncti, cuius ipse est haeres. 7. Dubitat, an voverit, an habuerit animum se obligandi. 8. Aut satis deliberate voverit. 9. An voverit decem vel quinque, an Religionem solum experiri, an in ea perseverare. 10. Vovit ab alio inductus in ebrietate, quod praevidit. 11. Vovit vitare omnia venialia, 12. Vovit factum alienum. 13. Vovit rem secundum quid possibilem quid impossibilem. 14. Vovit incompatibilia. 15. Vovit ex fine malo. 16. Sub conditione turpi. 17. Contra iuramentum de nunquam vovendo. 18. De non ingrediendo aliam Religionem, quam hanc. Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit votum?

R. Est

2. Est deliberata & libera promissio facta 1. Deo de bono meliori. Dicitur 1. *Deliberata*, quia ad votum requiritur plena advertentia, qualis ad peccatum mortale; est enim actus humanus in conscientia obligans; hinc non valent vota semi-ebrii, dormientis, fatui, &c. Vota facta ex timore, ira, tristitia, vel simili passione sunt valida, nisi passio (quod rarò contingit) prævenierit mentis deliberationem; sicut enim homo in ejusmodi motibus plerumque habet sufficientem deliberationem ad peccandum mortaliter, sic & ad vovendum.

Dicitur 2. *Libera*; nam votum gravi & injusto metu extortum probabiliter est nullum, saltem de jure *can. ex c. perlatum, de iis, qua vi &c.* quod licet expressè solùm agat de votis solennibus Religiosorum, attamen *Sot. Valent. Nav. Sa, Sanch. l. 4. de vot. c. 3. Sporer* aliique communiter extendunt ad vota simplicia, etsi probabiliter contradicant *S. Anton. Sot. Castrop.* quia *d. c. perlatum* solùm loquitur de Professione Religiosa, ob specialem statûs difficultatem; & per se ad votum sufficit libertas sufficiens ad peccandum mortaliter, sed hæc statim cum metu, ergo. Conf. qui ex metu jurat latroni solvere lytrum, tenetur ex vi juramenti, donec illud relaxetur, ut dixi *Cas. 50. nu. 15.* ergo vovens ex metu obligatur vi voti. Similiter votum debet esse liberum ab errore & ignorantia circa substantiam vel principale motivum, aliàs erit nullum ex defectu consensûs; ubi enim substantia rei non est cognita, non potest esse volita; hinc si quis putet votum non obligare in conscientia, aut iter, quod voveret, credat esse decem dierum, cum sit viginti; aut

voveat Petro dare eleëmofynam , quem falsò judicat esse pauperem , hæc vota sunt invalida , quia in duobus primis casibus est error in substantia , in secundo circa principale motivum , quod in eleëmofyna est subleva e pauperem , qualis non est Petrus. Econtrà error circa accidens rei promissæ , eam non notabiliter immutans , vel circa motivum tantùm impellens , quod solùm facit , ut res libentiùs , non autem simpliciter fiat , non invalidat votum , ut si voveas peregrinationem 8. horarum , cùm sit 9. vel 10. voves eleëmofynam dare pauperi , quem putabas esse pium , & tamen non est. Dixi : circa accidens non notabiliter mutans rem promissam ; nam si notabiliter mutet , vovens non obligabitur voto ; v. g. vovisti Religionem Carthusianam , putans , in ea vesci carnibus , eris liber à voto , quia hæc circumstantia notabiliter mutat rem promissam , *Less. Sanch. l. c. Bonac. Castrop. hic d. 1. pun. 6.*

Dicitur 3. *Promissio* ; non propositum , quia propositum est nuda voluntas aliquid faciendi vel omittendi , sine animo se obligandi ; promissio verò essentialiter includit animum se obligandi.

3. Dicitur 4. *Facta Deo* , quod etiam merè internè fieri potest , quia Deus introspicit cor ; si quis vovet B. M. V. vel Sanctis , censetur implicitè vovisse Deo in honorem B. V. vel Sanctorum.

Dicitur 5. *De bono* ; nam materia , quam voves , debet esse grata Deo , hoc est , positivè bona seu honesta , votum de re indifferente , quæ neque secundùm se , neque secundùm motivum suum spectat ad aliquam virtutem , est nul-

nul-

nullum, v. g. voves abstinere à vino, lusu vel
 carnibus, ut parcas pecuniæ, non est propriè
 votum; si verò id facias ex motivo temperan-
 tiæ vel alterius virtutis, aut ad vitanda pec-
 candi pericula, utique votum erit validum, quia
 est de re Deo grata: Item voves jejunare vel
 dare eleëmofynam, ut à DEO impetres scienti-
 am, divitias, &c. vota hæc obligant, quia
 honestum est ejusmodi bona à DEO petere &
 exspectare: vovete DEO materiam indifferen- 4.
 tem est solùm veniale; quia non est DEO posi-
 tivè ingrata, sed tantùm non grata; vovete
 rem mortaliter malum est mortale, quia est gra-
 vis irreverentia, offerre DEO rem quasi gra-
 tam, cùm tamen sciat DEUM illam summè im-
 probare; ex eadem ratione plurimi dicunt esse
 mortale DEO vovete rem solùm venialiter ma-
 lam, quia vovens exercitè & in facto videtur
 dicere, DEUM ejusmodi rem approbare tan-
 quam sibi gratam, ideòque se eam promittere;
La Croix tamen *hic n. 424.* putat, voventem
 rem venialiter malam plerùmque tantùm pecca-
 re venialiter, quia non propriè vovet aut in-
 tendit rem illam DEO promittere ut gratam, sed
 potiùs sumit DEUM in testem, se hoc peccatum
 veniale facturum, quæ tantùm est venialis irre-
 verentia, ut dixi de jurante rem venialiter ma-
 lam. Quid si mater voveat peregrinationem eà
 intentione, ut filia luxuriosa emendetur vel mo-
 riatur? R. Votum esse nullum & sacrilegum,
 quia est de re mala, quia mater per illud intendit
 disjunctivè DEUM inducere vel ad emendatio-
 nem, vel ad mortem filix, sicut enim non po-
 test taliter à DEO rogare filix mortem sic nec
 vovete.

Di-

5. Dicitur 6. De bono meliori, intellige non simpliciter, aliàs votum deberet semper esse de re perfectissima; sed de meliori, quàm sit ejus oppositum, hinc quia per se melius est servare consilia Evangelica, quàm non servare, non valebunt vota his opposita, velut votum de non danda eleëmofyna, de non ingrediendo Religionem, de nunquam vovendo, de ineundo matrimonio etiam cum paupere titulo pietatis, &c. quia per se melior & DEO gratior est cœlibatus cum castitate, *Sanck. sup. Castropalao. p. 8.* Valet tamen votum conditionatum, si matrimonium inire voluero, inibo cum hac paupere, quia suppositâ voluntate nubendi gratius est DEO nubere pauperi, quàm alteri *Schmaltzgr. l. 3. t. 34. n. 30.* Dixi, per se; nam per accidens potest esse melius & DEO gratius non dare, quàm dare eleëmofynam, ut si pecuniâ indigeas pro solvendis debitis justitiæ, pro alendis parentibus, uxore, liberis, &c. Similiter per accidens poteris vovere matrimonium, quando scilicet status Religiosus sine injuria sponsæ à te defloratæ iniri non potest. An autem validè voveat castitatem, cui ob consuetudinem luxuriæ matrimonium foret tutius, non est omninò certum, negant *Cajet. Nav. Wiestner, Schmaltzgr. l. c.* quia ejusmodi votum non videtur esse de meliori bono voventis, sed oppositum tenendum est cum *Soto, Arrag. Castropalao. n. 14. La Croix num. 481.* qui non audet hanc sententiam dicere probabilem. Ratio est, quia castitas est bonum absolutè melius etiam consuetudinario, si velit applicare media, quæ habet sufficientia ad refrænandam libidinem, & vovendo castitatem ad ista media se implicite obligat.

liga-

ligavit; Nec obstat, quòd Apostolus de talibus dicat: *Melius est nubere, quam uri*; nam intelligit hoc conditionatè, si scilicet non velint adhibere media efficacia, sicut possunt & tenentur; & certè si ratio adv. teneret, eò facilius quis deobligaretur à voto, quò magis fornicaretur; nam ob consuetudinem relabendi votum desineret esse de meliori bono, per consequens desineret obligare; igitur tali suadendum est, ut perat dispensationem, quæ tali casu pro voto non solemnè dabitur.

QUÆR. II. Quotuplex sit votum?

R. Votum dividitur 1. in simplex & solemne; solemne iterum aliud est professionis in Religione approbata; aliud annexum SS. Ordinibus, utrumque dirimit matrimonium contractum, professio insinuat matrimonium contractum ratum non consummatum; vota ab his distincta vocantur simplicia, veluti votum castitatis extra Religionem & Ordines, votum Religionis, votum non nubendi, sacros Ordines suscipiendi, &c. quæ vota matrimonium quidem reddunt illicitum, non tamen invalidum.

2. Dividitur in reale, personale & mixtum, Reale est, quo quis promittit rem aliquam ab actu propriæ personæ distinctam, ut calicem, sacram vestem, eleëmofynam, &c. Personale est, quo promittitur actio vel omissio in persona propria, v. g. jejunium, oratio, peregrinatio, abstinencia à lusu, à vino, &c. Mixtum, in quo actio & res promittitur, v. g. jejunium & eleëmofyna; votum reale & mixtum, in quantum est reale, transit ad hæredes, non autem, in quantum est personale, idèdque hæ-

res in casu posito tenebitur ad eleëmofinam , non autem ad jejunium , nisi ad hoc se specialiter obligaverit , *Pyrrh. l. 3. decret. t. 34. nu. 12. Engel. ibid. n. 17. Leuren. ibid. q. 890.*

3. Votum aliud est *absolutum* , quod simpliciter obligat , aliud *conditionatum* , quod tantum obligat sub conditione , aliud *pœnale* , quod sub pœna , ut si voveas eleëmofynam dare , quoties mentitus fueris.

QUÆR. III. Quid in dubio de valore voti ?

7. R. 1. Præ omnibus attendi debet intentio voventis , si de hac constare non possit , inquirendum est , pro quo stet possessio , an pro voto , an pro libertate , & pro parte possidente judicandum erit , ut probavi *Cas. 2. n. 5.* si nec de possessione constet , attendendum , pro qua parte sit major præsumptio , aut si etiam de hoc dubitetur , tunc in obscuris , quod minimum est , sequimur , *ff. de Reg. Jur.* Hinc si dubites , an voveris , non teneris voto , quia libertas est in possessione ; idem est , si dubites , an voveris , an nudè proposueris ; e contra si scias te vovisse & verba votum significantia expressisse , dubites autem , an habueris animum te obligandi , præsumptio erit pro voto & validitate actûs , quia probato facto præsumuntur intervenisse omnia ad factum requisita , usque dum aliud probetur , *Schmaltzgr. n. 34.*

2. Si certus sis te vovisse cum animo obligandi , dubites autem an sufficientem habueris advertentiam & deliberationem , eò quòd fueris turbatus ex somno , potu , passione , phrenesi , &c. præsumptio est pro valore voti ; nam votum est certo emissum & ratio excusans incerta,

certa, adeoque votum est in possessione obligationis, *Schmaltzgr. l. c.* Si dubitetur de sufficienti deliberatione ob defectum ætatis, communiter ita distinguunt DD. Si votum emissum est ante septennium, præsumitur imperfectus rationis usus, ideoque votum censetur invalidum; econtrà post septennium præsumitur usus rationis perfectus & votum validum, ita enim plerumque contingit & ex plerumque contingentibus prudens est præsumptio. Sed quid si dubites, an ante vel post septennium voveris? *ex Tamb. Sporer hic num. 24.* votum non obligare, quia dubitatur de essentiali constitutivo voti, dubitatur enim de deliberatione sufficiente, quæ in adeò tenera ætate præsumi non potest, præsertim in his partibus frigidioribus, ubi ingenia seriùs maturescunt; aliud est in primo casu, quando homines adulti de sufficienti deliberatione ob iram, potum vel somnum dubitant post votum certò emissum; tunc enim votum & plenus usus rationis est in possessione & indeliberatio incerta; econtrà si amentis dubitet, an sub finem amentie plenè restitutus voverit, præsumitur votum factum in amentia, adeoque esse invalidum, eò quòd amentia certò extiterit ante votum & incertum sit, an tempore voti desierit, *Sanch. l. 1. de matr. d. 9. Sannig. de Relig. dist. 4. q. 2.*

3. Si dubites an voveris decem vel quinque ^{9.} Imp. an jejunium in pane & aqua, an ordinarium; si aliunde de tua voluntate constare non possit, præsumeris te ad minimum obligasse; idem est, si dubites, an voveris copulativè jejunare simul & dare eleemosynam, vel dis-

D d d

jun-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

junctivè , hoc est , vel jejunare , vel eleëmofy-
 nam dare , aut indeterminatè vovisti vestem ,
 equum , & dubitas , an meliorem , potes præ-
 sumere minus , nisi fortior sit præsumptio con-
 tra te ; si die statuto non possis jejunare & du-
 bites , an voveris alio die supplere , in his &
 similibus semper præsumere poteris in tuum fa-
 vorem , *Wiestn. n. 28. Schmaltzgr. n. 38.* De-
 nique si promisisti ingredi Religionem , & du-
 bites , an te volueris obligare ad eam experien-
 dum , vel simul ad profitendum in ea , *Sanch.*
Suar. Laym. dicunt , & hîc præsumi minus , sci-
 licet quòd te tantùm volueris obligare ad in-
 gressum & experimentum , per consequens ,
 si ex justa causa egrediaris , liber eris à voto ; si
 verò vovisti perseverantiam seu profiteri , licet
 ex justa causa , v. g. ob morbum semel egressus vel
 dimissus fueris , cessante causâ teneris iterum in-
 stare , si sit spes receptionis .

4. Si dubites , an votum expleveris , aut ad-
 huc explere possis , teneris tentare & exequi ,
 quantum potes , quia votum est in possessione ;
 item si dubites , an votum sit de re mala vel
 bona aut indifferente , teneris consulere ho-
 minem doctum vel petere dispensationem ,
 quia iterum stat possessio pro voto , quia cer-
 tus es te vovisse : teneris ergo inquirere , an
 validè .

10. QUÆR. IV. Qualiter hîc resolvendi sint
 plures casus practici ?

R. Modis seqq. 1. Qui prævidet se quæri ad
 ebrietatem eâ intentione , ut in ea voveat v. g.
 ingredi Religionem , si id prævidens votum ap-
 probet casu , quo esset futurum , tenetur voto
 secuto , quia hæc prævia approbatio est volun-
 tas

tas se obligandi DEO sub conditione voti in ebrietate secuturi: ergo secutâ conditione obligat; si præviè non approbavit, non tenetur voto in ebrietate secuto, quia tunc nec in ebrietate, nec antè consensit.

2. Materia voti debet esse possibilis & in potestate voventis; hinc non valet votum de vitandis omnibus omninò venialibus, quia id cum ordinario DEI concursu est moraliter impossibile; est communior contra aliquos, qui non improbabiler dicunt, ejusmodi votum obligare, non quidem ad vitanda omnia omninò venialia, etiam semi-deliberata aut subreptitia, hoc enim agnoscunt moraliter impossibile, sed tantùm ad vitanda venialia magis deliberata hic & nunc occurrentia, quia hoc omninò est possibile, sicut, qui vovit dare decem Imperiales, si non potest omnes decem, debet dare quinque quos potest; idem est de vovente jejunare totâ Quadragesimâ, si totâ non possit, debet jejunare parte possibili; item lex naturalis & Divina obligant ad vitanda omnia omninò venialia, aliàs enim non forent peccata: ergo & votum ad hoc obligare potest. Sed *q.* cum *Sanch. c. 5. num. 10. N.* utramque Conf. quia votum dandi decem & votum jejunandi totâ Quadragesimâ sunt de tota re moraliter possibili, & per accidens tantùm quòad partem factâ impossibili: ergo obligant ad partem possibilem, nisi fortè constet de voluntate voventis, quâ noluit se obligare nisi ad totam Quadragesimam simul sumptam & non aliter, quod fieri non solet; ad obligationem legis Divinæ & naturalis sufficit potentia Physica, non verò ad obligationem voti; votum enim est lex, quam

ipse homo sibi imponit, non autem censetur homo sibi imponere velle rem moraliter impossibilem, & votum debet esse de meliori bono; melius autem est, sibi ejusmodi obligationem non imponere, quàm imponere; validum tamen erit votum de vitandis omnibus mortalibus, aut etiam venialibus plenè deliberatis, hoc enim est moraliter & cum ordinario DEI concursu possibile; verùm ejusmodi vota sine speciali DEI instinctu non sunt facilè assumenda ob periculum lapsus.

12. 3. Vota de facto alieno v. g. parentum de castitate, abstinence, peregrinatione, vel statu Religioso liberorum non obligant liberos, nisi illi scientes eorum nullitatem ea ratificaverint, neque parentes, nisi in ordine ad cooperandum vel, quantum est in ipsis, disponendum liberos ad explendam rem voto promissam.

13. 4. Qui vovet rem secundùm unam partem possibilem, secundùm aliam impossibilem vel ineptam, si materia sit divisibilis, valet & obligat votum secundùm partem aptam & possibilem, *quia utile per inutile non debet vitari*; sic, qui vovit orare decem Rosaria, si nequit omnia, tenetur ad ea, quæ potest; qui vovit jejunare omnibus diebus Sabbathinis, si uno vel altero non possit, obligatur aliis, nisi constet aliam fuisse mentem voventis, quæ in omnibus respicienda est. Econtra si partes inter se vel ex natura rei, vel ex usu hominum copulari soleant, & una pars facta est inepta, illicita vel impossibilis, cessat etiam obligatio partis aptæ & possibilis; item si cesset principale, cessat & accessorium, nisi iterum alia fuerit mens.

mens.

mens voventis ; hinc , qui vovit jejunare , si ex
 justa causa non possit abstinere à carnibus , eti-
 am probabiliter deobligatur à bina refectione ,
 vel econtra , quia hæc duo copulativè requirun-
 tur ad jejunium Ecclesiasticum , *Sporer sup. et si*
oppositum sit probabilius , ut dicam Caf. LXXV.
nu. 4. Item qui vovit confiteri , si non possit
 confiteri , non tenetur elicere dolorem ; simili-
 ter si non possit dolere , non tenetur confiteri ,
 quia utrumque essentialiter requiritur ad Sacra-
 mentum pœnitentiæ , quod vovit ; econtra ces-
 sante accessorio non cessat principale , v. g. vo-
 visti peregrinationem nudis pedibus , jejunium
 in pane & aqua , teneris peregrinari , et si non
 possis nudis pedibus , teneris jejunare , et si non
 possis in pane & aqua ; item virgo promisit vir-
 ginitatem , si fornicata fuerit , plerùmque ad
 huc tenebitur ad castitatem , quia hæc commu-
 ni æstimatione censetur voto virginitatis inclu-
 sa , nisi expressa intentio voventis fuerit tantùm
 servare claustrum virginale integrum , tunc e-
 nim hoc læso , votum esset de re non amplius
 possibili , *Suar. Sanch. c. 10. Laym. c. 2. Castro-*
palao pun. 8. n. 10.

5. Si emisisti duo vota impossibilia , v. g. 14.
 vovisti in vigilia S. Laurentii peregrinari , ex-
 post immemor hujus , vovisti eadem die servire
 infirmis , valet primum votum ; si tamen se-
 cundum sit Deo gratius , potes primum in secun-
 dum commutare.

6. Votum , ex fine malo afficiente materiam 15.
 seu executionem voti , est nullum ; tunc autem
 finis malus dicitur afficere materiam seu exe-
 cutionem voti , si illa executio voti intendatur
 tanquam medium ad consequendum finem ma-

lum, v. g. voves eleemosynam dare puellæ pauperi, ut sic eam ad turpia inducas; voves ædificare Ecclesiam, ut ex hoc vanam gloriam apud homines consequaris, &c. e contra si malus finis non afficiat materiam vel executionem voti, sed ipsum votum seu actum vovendi, ut si coram multis voveas ædificare Ecclesiam, non ut ex voti executione, sed ex actu vovendi consequaris gloriam, votum erit validum, *Cajet. Nav. Azor. Sporer l. c.* Ratio horum est, quod si finis malus afficiat materiam, votum erit de re seu objecto turpi; si verò afficiat ipsum actum vovendi, votum quidem erit illicitum, sed non de objecto illicito, adeoque validum; hinc patet, multa vota posse esse illicita, quæ tamen sunt valida.

26. 7. Omnia vota, quæ fiunt ex intentione consequendi à Deo rem illicitam, sunt sacrilega, blasphema & nulla; ut si meretrix voveat partem quæstus offerre Deo vel pauperibus, ut sic consequatur quæstum majorem. Dixi: ex intentione consequendi; nam si eleemosyna vel aliud bonum voveatur non ex intentione vel amore consequendi rem illicitam, sed per modum puræ conditionis, pœnæ vel aversionis, ut si inimicum occidero, turpem quæstum fecero, voveo tantum dare in eleemosynam, validum erit votum, quia impletâ conditione turpi, bonum est dare eleemosynam, unde valida & sancta sunt vota pœnalia, toties jejunandi, confitendi, &c. quoties hoc vel illud peccatum commiseris; similiter valent vota facta in gratiarum actionem pro bono effectu secuto ex opere malo, v. g. pro prole nata ex adulterio, pro vita servata in duello, *Less. Laym. c. 2. n. 7.*

8. Ju-

8. Juramentum aut votum de nunquam vo- 17.
vendo, est nullum, quia simpliciter melius est
vovere, quam non vovere; si jurasti non vo-
vere temerè & inconsulto Confessario, votum
est validum, & si ex post memor hujus juramenti
voveas, votum erit illicitum, attamen vali-
dum, quia de objecto honesto, ut suppono;
si in memor prioris voti vel juramenti voves,
secundum votum probabilius erit invalidum,
quia adhuc habitualiter perseverat prior volun-
tas se non obligandi per votum aliquod con-
sequens, quam diu scienter non est revo-
cata.

9. Votum de non ingredienda alia Religione 18.
quàm hac, de non orando, nisi flexis genibus,
de non danda eleëmofyna infra decem aureos,
invalidum esse docet *Castropalao p. 9. num. 19.*
quia non solum promittitur ingressus in hanc
Religionem, sed simul promittitur non ingres-
sus in aliam; item non solum oratio flexis ge-
nibus, sed simul excluditur alia, quod est in-
eptum & indecens; at videtur distinguendum:

Si adsit honesta causa sic vovendi, v. g.

quia hæc Religio, hæc oratio est mi-
hi convenientior, valebit vo-
tum; secus si talis causa
non adsit.



CASUS LXIX.

De Obligatione Voti.

XAmus super variis votis anxius querit: 1. An in materia gravi votum possit obligare leviter, vel contra. 2. Quid in dubio de intentione vel modo obligandi. 3. Si vovisti jejunare vel à carnibus abstinere omni die, antenearis in Dominica. 4. Quid de sexagenario. 5. Quid de eo, qui vovit jejunare omni die Veneris & Sabbathi, si in istos dies incidat Natalis Domini; quid de Religiosis, quibus Statuta Regularia in Natali Domini aut in Quadragesima, quando pro populo est dispensatum, carnes vetant. 6. Quid si dubium resolvi non possit, neque certum tempus aut terminus obligationis prefixus sit. 7. An vovens Religionem teneatur ad castitatem. 8. An voto peregrinationis satisfiat, si peragatur equo, curru vel ex curiositate. 9. An possint aut debeant vota impleri per heredem aut alium. 10. An vovens indies audire Missam satisfaciat, si die Dominica unum audiat immemor voti vel nolens per eam voto satisfacere. 11. Quid si multa parva voverit. 12. Quid si Ecclesie calicem voverit, sed nesciat qualem, vel cui ex duabus, aut pauperi unam è duabus vestibus, an teneatur dare meliorem vel una pereunte alteram. 13. An cum tempore determinato exspiret obligatio voti. 14. An preveniri possit ante tempus. 15. An differri. 16. Quid circa votum abstinendi à lusu, 17. A vino. 18. An vovens sub conditione teneatur expectare conditionis eventum, aut liceat ejus even-

tum

tum impedire. 19. Quid de voto pœnali. 20. An peccet, qui dolet se vovisse? Pro Resolut.

QUÆR. I. An & qualiter votum obliget?

R. I. Omne votum validè emissum obligat I. ex virtute religionis ad præstandum id, quod voto promissum est. Est de fide. Deut. 23. v. 22. Si nolueris polliceri absque peccato eris, quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis. Item Psal. 75. v. 12. Vovete, & reddite Domino Deo vestro.

R. II. Transgressio voti est peccatum ex genere suo mortale, quia violare fidem & promissionem Deo factam potest esse gravis in Deum irreverentia; an autem & quando hoc vel illud votum obliget sub mortali vel veniali, dijudicandum erit ex sequentibus regulis.

PRIMA, Votum obligat secundùm intentionem voventis; quamvis enim vovens ad materiam simpliciter levem se non possit obligare graviter, potest tamen ad materiam gravem se tantùm obligare sub veniali vel etiam sub sola pœna. Ratio est, quia votum est lex privata, quam vovens sibi liberè imponit, lex autem non obligat ultrà intentionem legislatoris, hæc enim est anima legis; id tamen intellige de votis simplicibus; nam cum vota solemnia non à solo vovente, sed insimul à constitutione Ecclesiæ dependeant, non est in potestate voventis illorum obligationem mutare, idèoque in materia gravi obligant graviter, in levi leviter.

REGULA SECUNDA: Si de intentione voventis constare non possit, attendenda est materia, si illa sit gravis, votum obligat sub mortali, si levis, sub veniali; illa autem res censetur gravis, quæ talis est respectu legis Divinae vel Ecclesiasticae, ut

Ddd 5

pote

pote unius diei jejunium, una confessio, una Communio, auditio Missæ, &c. *Cajet. 2. 2. 9. 88. a. 2. Laym. c. 3. Sporer. à n. 92.* Econtrà materia levis respectu legis etiam est talis respectu voti, v. g. quinque *Pater & Ave*, Litaniæ B. Mariæ Virginis, semel & alterâ vice visitare Venerabile, &c. Si quis vovit rem aliàs præceptam, v. g. se non inebriare, non turari, additur nova obligatio Religionis, ita ut in confessione non sufficiat dicere: Me inebriavi, sed dici debeat: Ego habens votum de non inebriando me inebriavi; similiter si dubiteretur de modo obligandi in voto, iterum attendenda est obligatio legis, v. g. vovisti legere aut audire Sacrum, persolvere Horas Canonicas aut alia Officia, teneris ea facere eâdem ac - & intentione, eâdem integritate, quâ faceres, quando sunt præcepta, & ea immutando, transferendo, differendo iisdem modis peccas contra votum, quibus peccares contra præceptum; similiter si vovisti jejunium, teneris illud servare secundùm formam jejunii Ecclesiastici, scilicet in unica refectione & abstinencia à carnibus, permissâ tamen collatiunculâ vespertinâ; si vovisti jejunium in vigilia alicujus Sancti, si hæc incidat in Dominicam, potes jejunium prævenire in Sabbatho, sic enim prævenit Ecclesia, si vovisti jejunare omni die, non teneris diebus Dominicis, nisi id expressè intenderis, quia non censeris te voluisse obligare contra receptam Ecclesiæ consuetudinem; econtrà si vovisti omni die abstinere à carnibus, etiam teneris diebus Dominicis, quia & hoc Ecclesia facit in Quadragesima; & sicut contra præceptum peccas toties, quoties in die carnes comedis, sic &

contra

contra votum ; item sicut probabile est sexage-
 narium excusari à jejunijs Ecclesiastico, sic & à
 jejunijs, quod vovit, nisi specialiter intendisset
 contrarium, *Tamb. Suar. l. 4. de voto c. 7. n. 9.*
Sanch. c. 11. num. 31. Item qui vovit jejunare
 omnibus diebus Veneris & Sabbathi, probabili-
 ter non obligatur, si festum Natalis Domini in
 istos dies inciderit, *Molin. Azor. hic c. 20. q.*
3. Sporer sup. quia si ejus diei tempore voti me-
 minisset, non est præsumendum, hunc diem
 comprehendere voluisse, & in dubio minimum
 sequendum est. Dices: Pontifex *c. fin. de obser-*
vat. jej. dicit: Illos tunc carnibus vesci posse, qui
nec voto, nec regulari observantiâ sunt astricti. R.
 Pontifex supponit votum & intentionem voven-
 tis se ad talem casum extendisse; voluit igitur
 relinquere obligationem voti & regularum, de-
 clarando solam obligationem præcepti Ecclesia-
 stici esse sublatam; si verò votum ad talem ca-
 sum se non extendat, aut regula sit merè dire-
 ctiva, non obligans in conscientia, comedens
 carnes non peccat neque contra præceptum Ec-
 clesiæ, quia illud pro tali casu sublatum est, ne-
 que contra votum, quia ad talem casum se non
 extendit; neque vi Regulæ, quia non obligat
 sub culpa, ut suppono. Vid. *Sanch.* qui pluri-
 mos refert *l. 4. de vot. c. 11. num. 64. Castropalao*
d. 1. p. 12. num. 13. etsi hic dissentiat quoad ob-
 ligatum vi voti. Unde resolves, Canonicos
 Præmonstratenses (idem est de aliis Religiosis,
 quorum Constitutiones sub culpa non obligant)
 per se non peccare, si contra sua Statuta co-
 medant carnes in Natali Domini in Feriam sex-
 tam incidente, aut in Belgio in Sabbathis à Na-
 tivitate Domini usque ad Purificationem; vel
 etiam

etiam in Quadragesima, si Episcopus loci cum fidelibus dispensavit; nam quamvis Episcopus cum Regularibus exemptis non possit dispensare, cum sibi non sint subiecti, possunt tamen Regulares se licite accommodare privilegio loci non minus, quam peregrinus vel viator ibi existens, nisi statuto Ordinis in conscientia obligante prohibeantur aut aliis scandalum præbeant.

6. TERTIA REGULA: *Si nec ex intentione, nec ex materia dubium resolvi queat, votum strictè seu in favorem votentis est interpretandum, ut prohibitu possit eligere, quod minus est: quia libertas est in possessione, & in dubio minimum præsumitur, ut dixi Cas. preced. q. 3. Azor. Suar. n. 18. Sporer. à n. 90.*

QUARTA: *Si voto nullum tempus determinatum sit, obligat, quamprimum commode impleri potest: nam omnis obligatio, qua dies non ponitur, præsentis die debetur, Reg. 14 ff. de R. 7. Bonac. Pyrrh. Leur. l. 3. decret. q. 885. Et ibid. Schmaltzgr. n. 41.*

QUINTA: *Quando votis nullus finis vel terminus præfixus est, ut: Voveo deinceps castitatem, abstinere à vino, à carnibus, &c. censentur vota perpetua, Castropal. pun. 12. n. 22. Schmaltzgr. à n. 44.*

7. QUÆR. II. Qualiter ex præmissis Regulis resolvi possint Casus practici?

¶ Modis seqq. I. Qui vovit Religionem aut sacros Ordines suscipere, vi talis voti non obligatur ad castitatem, quia eam non vovit, sed statum, cui castitas est annexa: ergo illo statu non assumpto non est castitatis obligatio, Valent. Caj. l. 8. Suar. n. 15.

2. Qui

2. Qui vovit peregrinari, præscindendo an 8.
 eques vel pedes, potest eligere, quod voluerit,
 quia verè peregrinatur, licet id simul faciat ex
 curiositate aut negotiorum causâ, modò adlit
 voluntas invisendi loca sacra, *Tamb. Castropalao*
pun. 12. n. 9. Item, qui vovit peregrinari eques
 vel vecturâ, si sic non possit, non tenetur pe-
 dibus, ad hoc enim se non obligavit, & hic
 modus est notabiliter difficilior.

3. Votum personale non potest expleri per 9.
 alium, secùs reale, v. g. vovisti confiteri, ora-
 re, jejunare, peregrinari, &c. non teneris ne-
 que potes votum hoc exsolvere per alium, est
 enim votum personale, & intentio fuit jejunare,
 orare in propria persona; econtrà si aliquis
 vovit dare eleëmofynas, vel aliquem in sui de-
 fectu ad peregrinandum mittere, hoc votum erit
 reale, obligabitque hæredem, non quidem
 vi voti, sed ex quasi contractu, hoc ipso enim;
 quòd hæres adeat hæreditatem, obligat se ad
 omnia debita realia exsolvenda, *Laym. Sanch.*
Reiffenst. Schmalzgr. nu. 51. Vid. *Cas. 67. n. 20.*
 Sed quid si aliquis gratis in se suscipiat votum
 reale alterius de alendo v. g. paupere vel ædi-
 ficando sacello, an peccet mortaliter non exe-
 quendo votum? Negant *Cajet. Henriq.* quia
 dicunt tantùm obligari ex fidelitate, quæ inter
 homines non obligat sub mortali secundùm
 dicta *Cas. 51. n. 2.* nisi id specialiter quis inten-
 dat; sed oppositum verius est, tum *ex c. licet,*
de voto, tum quia suscipiens in se votum grave
 alterius videtur eo ipso totam alterius obligatio-
 nem suscipere adeoque se velle obligate sub
 mortali.

4. Qui vovit indies audire Missam, satisfactio 104
 cit

cit die festo audiendō unicam, etiamsi audiverit immemor voti, quia non est verosimile voventem se voluisse ad duplex Sacrum obligare, *Suar. c. 7. n. 14. Sanch. c. 11. n. 31.* Imò probabile est satisfacisse, etiamsi pro voto satisfacere noluerit, quia positā materiā seu solutione voti non est in ejus potestate, ut votum non sit solutum, *Gobat. tr. 5. num. 206.* etsi oppositum sit probabilius, ut patet à pari; sicut enim debitor dans centum gratis nolens extinguere debitum justitiæ, illud non extinguit, ita nec debitum voti, ut ostendi *Cas. 6. n. 19.*

- II. §. Qui per unum vel plura vota vovit multa parva, v. g. omni die orare quinque *Pater & Ave*; vel etiam unā die orare *Credo, De profundis*, visitare Venerabile Sacramentum, dare exiguam eleëmofynam, &c. multa est disputatio inter Theologos, an hæc materiæ, si negligantur, coalescere possint in unum peccatum grave? Ante omnia recurrendum videtur ad intentionem voventis, an scilicet compensare voluerit altero die, quod priore omiserat, an ad illa multa parva uno vel pluribus diebus peragenda voluerit se obligare sub mortali, casu, quo omnia simul negligeret, vel an ea parva uniantur in eodem voto per modum unius materiæ, ut si unico voto pro eodem die voveas 200. *Pater & Ave*, vel viginti pauperibus dare solidum, tunc enim votum negligere videtur mortale; aliud est, si res parvæ non sint unibiles, eò quòd sint disparatæ, distinctis diebus annexæ; in dubio juxta Regulam superius datam minimum præsumitur, scilicet quòd voluerit se tantum obligare venialiter, etiamsi ejusmodi levia disparata toto anno omitteret,

6. Si promissisti calicem , & nescias qualem , 12.
teneberis ad argenteum , quia hic est accom-
modus & communi magisque vulgari usu ve-
nit nomine calicis , quàm cupreus aut aureus ,
Cajet. q. 88. a. 2. Laym. c. 3. n. 3. Sporer. n. 90.
Si promissisti calicem aureum , sed ignoras , cui
ex duabus Ecclesiis , debes pretium dividere ,
quia pro utraque est æqualis Ratio , *Castropalao*
p. 12. nu. 26. Leuren. l. c. Si unam è duabus
vestibus promissisti dare pauperi , & una auferatur ,
non teneris dare alteram , si ultra duas
non habeas , quia non censeris te obligare vo-
luisse ad dandam unicam , quam habes ; si plu-
res habeas , & ex his unam indeterminatè pro-
missisti , unâ vel alterâ furto sublatâ , teneris
dare aliam , quia singulæ sunt promissæ sub dis-
junctione : ergo si una periit , teneris ad aliam ;
si nescias , an promiseris viliozem vel melio-
rem , satisfacis dando viliozem : idem est , si
promiseris frumentum , vinum , oleum , elcē-
mosynam , nullam determinando qualitatem
vel quantitatem , satisfacis dando in quantitate vel
qualitate minore statui tuo non repugnante , &
ad finem , ad quem vovisti , non inepta ; hinc ,
si defunctus vovit vinum pro Sacrificio , haeres non
satisfacit , nisi det vinum bonum & Sacrificio dig-
num. DD. cit.

7. Aliquando obligatio voti est annexa diei 13.
seu tempori , ita ut post lapsum istius temporis
transierit omnis obligatio voti , nec tenearis
supplere ex post , quod illo tempore omisisti ;
econtra tempus aliquando additur , non ut finis
seu terminus obligationis , sed ad urgendam
voti executionem , ne nimium scilicet differatur ,
& tunc si intra tempus votum impletum non
fuc-

fuerit, implendum est postea; at in praxi perquam difficile est discernere, quandonam obligatio voti finiatur aut non finiatur cum tempore; pro quo accipe hanc Regulam: *Si ratio vel devotio ejusmodi temporis specialiter moveat ad hoc vel illud vovendum pro tali tempore, tunc votum est annexum tali tempore, ita ut illo praeterlapso non amplius obliget; aliud est si ratio temporis non moveat specialiter; in exemplis res clarescet: Vovisti audire Sacrum vel jejunare die Veneris ob specialem devotionem erga Crucem & Passionem Domini, die Sabbathi ob commemorationem B. Mariæ Virginis, confiteri in festo S. Sebastiani ob patrocinium contra pestem, &c. in his obligatio voti est annexa tempore seu diei, & cum eo finitur, ut, si eo die negligas, altero die supplere non tenearis; item vovisti orare Rosariura determinatè coram hac imagine ob ejus miracula, si coram ea non possis, non teneris coram alia; similiter votum peregrinandi Romam ob Jubilæum pro hoc anno publicatum, si non exsolvitur nunc, non obligat anno sequenti; item vovisti per totum annum jejunare singulis feriis sextis, si principaliter intenderis honorare hunc annum, quia v. g. est Jubilæus, intermissa vel impedita hoc anno jejunia non teneris supplere anno sequente, quia obligatio finitur cum anno, cui fuit annexa; secùs si principaliter vovisti talem numerum jejuniorum, v. g. 52. vel non vovisti ex speciali motivo vel devotione erga tale tempus, tunc votum non est annexum tempore, sed tempus censetur tantùm addi pro urgenda voti executione, ne nimis diu differatur, v. g. vovisti intra annum, aut in festo S. Norberti ingredi
 Reli-*

Religionem, proximo mense vel septimana confiteri aut dare eleemosynam, si hæc non impleas tempore præfixo, teneris expòst. Ratio est, quia tunc primariò non intenditur tale tempus, sed res ipsa ejusque executio; unde patet, in votis personalibus per sæpè obligationem esse annexam diei, raro in realibus.

8. Ex dictis sequitur, vota annexa tempori sicut **14.** extinguuntur cum tempore, sic nec præveniri possunt ante tempus, v. g. vovisti jejunare in vigilia S. Petri ob ejus honorem, si prævideas eodiem te fore impeditum, non teneris jejunium anticipare; potes tamen, si velis in tali casu illud commutare in jejunium anticipatò vel expòst faciendum, quia gratus est DEO jejunium anticipare vel differre, quàm omninò omittere; si vovisti intra tres sequentes dies semel jejunare, si non possis ultimo, teneris primo vel secundo, quia primus & secundus dies pertinet ad tempus voti; e contra si vovisti sequenti septimana jejunare, quia v. g. est hebdomas Rogationum, non teneris hac septimanâ jejunium anticipare, etiam si prævideas te impediendum sequenti; patet à pari in Missa, quam, si in Dominica audire non possis, prævenire non teneris in Sabbatho, quia tunc nondum adest tempus obligationis, si tamen die Dominicâ es impeditus horâ undecimâ, teneris audire horâ decimâ, *Sanch. c. 14. Tamb. c. 12. §. 3. à num. 2.*

9. Vota emissa nullo tempore executionis præfixo, v. g. vovisti aliquando peregrinari Romam, aliquando ingredi Religionem, &c. obligant statim, ut primùm fieri potest, juxta illud Deut. 23. *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere,*

Ecc

si

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Ideoque sine justa causa differens peccat, Pontas V. votum *Cas. 26.* justa autem differendi causa est, major implendi comoditas, major corporis & animæ utilitas, &c. ut si eleemosinam differas ad tempus, quæ pauperes magis indigebunt. differ Religionem, donec pater consentiat, donec ætate & viribus convalescas, donec necessarijs scientijs imbutus fueris, non peccabis, Sanchez. c. 14. numer. 8. *Pyrbing. num. 9. Leur. l. c.* quamdiu autem executionis voti graviter obligantis sine mortali differri possit, non convenit inter DD. videtur statui posse hæc Regula: *Quoties votum grave differtur usque ad periculum oblivionis vel impotentie implendi, semper est mortale; si verò tale periculum non adsit, & votum non contineat obsequium DEI perpetuum, v. g. votum centies jejunandi, peregrinandi, eleemosynam dandi; qualiscunque dilatio probabiliter non excedit unquam veniale.* Ita quòdam rem *Tamb. num. 11. Sporer à num. 116.* Ratio est, quia qui dat totum, quod promissit, & nullum damnum creditori aut promissario ex mora facit, non est condemnandus gravis culpæ, at in prædictis votis post quantamcunque dilationem secluso periculo oblivionis vel omissionis adhuc vovens dat totum, quod promissit, neque ex hac dilatione vel mora ullum damnum Deo faciet; (dispar est ratio de creditore humano, cui ferè semper nocet longa debiti dilatio) ergo ejusmodi dilatio non gravis, sed levis tantum culpa censeri debet; & cum vovens nullum sibi tempus determinarit, videtur tantum se graviter voluisse obligare ad rem ipsam, non autem graviter ad non differendam executionem, quamvis satis sciat

sciat

sciat se peccare venialiter, si differat sine causa, Dixi in Regula: *Si votum non contineat perpetuum DEI obsequium*; nam si sit de perpetuo DEI obsequio, utpote votum Religionis, votum suscipiendi Ss. Ordines aut perpetuò inserviendi infirmis, tunc notabilis dilatio absque iusta causa erit peccatum mortale, ut fatentur omnes; quò enim diutiùs differtur, eò plus auferitur de DEI obsequio; sed quænam tandem dilatio hìc erit notabilis & mortalis? *Tambur. sup. n. 10.* dicit, quòd attendenda sit ætas voventis; si vovens Religionem sit quindecim vel sexdecim annorum, dilatio ad tres vel quatuor annos putat non esse peccatum grave; si sit triginta, quadraginta aut plurium annorum, censet minorem dilationem, v. g. octo vel sex mensium, esse mortale. Rationem dat, quòd tres vel quatuor anni, si demantur à servitio totius vitæ ab adolescentia in senium, meritò videri possint materia parva, at minimè videntur materia parva, si demantur ab ætate jam provecta; probabiliùs tamen videtur, quòd dilatio Religionis ad medium annum sine iusta causa semper & pro omni ætate sit mortale; nam quamvis medius annus respectu 70. vel 60. annorum sit quid leve, est tamen aliquid grave in se, sicut unum jejunium, una confessio respectu centum sunt quid leve; in se tamen quid grave & materia sufficiens ad mortale: ergo similiter servire Deo ad medium annum, *Sanch. num. 12. Castropalaop. 13. n. 7.*

Qui vovit abstinere à lusu, nesciùs an intellexerit omnem lulum vel solum lulum immoderatum, tantùm obligatur vitare lulum immoderatum, quia in dubio votum explicandum est in favorem voventis; de cætero ex fine, ob quem

E e e 2

quis

16

quis vovit, colligenda est voti obligatio, v. g. vovisti abstinere à lusu eo fine, ut evites jacturam pecuniæ, teneris tantum abstinere à lusu, in quo est probabile periculum notabilis jacturæ; si vovisti ad evitandas rixas, blasphemias, perjurias, teneris abstinere à lusu, in quo hæc prudenter timere potes; si vovisti ob jacturam temporis, ab omni lusu abstinere debes, potes tamen per alium ludere, licet aspiciendo tempus perdas, quia hoc non est propriè ludere; econtrà non potes pro alio ludere, quia propriè ludis & perdis tempus.

17. II. Qui vovit non bibere vinum, toties peccat, quoties vinum bibit, quia votum est negativum, sicut negativum est præceptum non comedendi carnes die Veneris; & sicut mortaliter peccat contra hoc præceptum, qui die Veneris intendit vel efficaciter desiderat comedere carnes, sic etiam peccat contra votum, qui intendit bibere vinum, quamvis reverà non bibat; aliud est, si in tali potu vel esu solum morosè oblectetur. Ratio est, quia desiderans bibere vinum intendit infringere votum, si posset, adeoque in intentione est sacrilegus, hoc autem non tenet de morosa delectatione. In dubio qualiter votum abstinendi à vino obliget, iterum recurrendum est ad finem voventis; si ideq vovit, ut præcaveat ebrietatem, non peccabit mortaliter, etiam si multum bibat, modò certus sit non esse periculum ebrietatis; si eo fine vovit, ne sua dilapidet, non peccabit mortaliter, nisi in vino notabilem summam consumat, nec peccabit, si bibat vinum alienum, *Sanchez, Tambur. l. c.* si vovit ex motivo temperantia,

tia, ut peccet mortaliter, debet tantum bibere, quantum sumere solet homo moderatus in prandio, v. g. mediam amphoram, si minusumat, peccat solum venialiter, *Castropalao, Sporer sup.* Qui vovit, tota die non gustare vinum, *La Croix num. 465.* dicit, tantum prima vice peccare, etsi illud saepius bibat, quod verum est, si intenderit se mortificare, per hoc precise, quod abstineat a primo potu; tunc enim postquam semel bibit, non est amplius possibile votum servare, adeoque votum cessat obligare; aliud est, si ex motivo temperantiae intendat tota die simpliciter a vino abstinere, ut dictum est sup. Idem est de eo, qui vovit jejunare in pane & aqua, si intendat tale jejunium, quo dicere possit: Hodie praeter panem & aquam nihil a me sumptum est, peccat tantum prima vice, etsi saepius vinum bibat vel alium cibum comedat; si tamen vovisset, se eo die bibiturum solam aquam, toties peccat, quoties alium liquorem biberet, rationem dat *Sporer num. 94.* quod votum de bibendo solam aquam sit negativum, obligans ad non bibendum tota die alium potum: ergo quoties hunc bibit, toties peccat; e contra votum jejunandi in pane & aqua est principaliter quid positivum.

12. Qui vovit sub conditione dependente 18.
a suo arbitrio, non tenetur expectare eventum conditionis, quia tunc obligationem voti voluit subesse libero suo arbitrio, v. g. puella vovit inire Religionem, si adhuc semel fornicata fuerit, potest inire matrimonium, antequam fornicetur; item si di-

cat, voveo Religionem, si dotem accepero, si pater consentiat, si musicam didicero, &c. non peccat, etiamsi negligat dotem aut consensum petere, vel musicam addiscere, aut sine dolo patrem roget non consentire, *Sanch. c. 23. à num. 28. Leuren. q. 886. Schmaltzgr. num. 68.* Ratio est, quòd valor voti dependeat ab eventu conditionis, quæ reverà non evenit: denique si malum sit non implere conditionem voti, v. g. vovisti Religionem, si intra annum non fueris fornicatus, si ideò forniceris, ut à voto libereris, peccas graviter contra Religionem, DEUM illudendo: voto tamen non obligaris, quia non existit conditio, à qua volebas pendere valorem voti; imò valdè probabile est, non valere votum, etiamsi fraude vel metu facias, ut non eveniat conditio voti, v. g. fraude inducis patrem, ut non consentiat, Ratio est, quia non voluisti te aliter obligare, quàm sub eventu conditionis; quæ non evenit; nec obstat, quòd promissio homini facta & acceptata, si fraude vel metu impediatur, postea servari debeat; nam homini tunc propriè fit injuria & damnum, quod ex justitia resarciri debet; DEO autem non fit damnum in bonis suis, neque propriè injuria, sed irreverentia, quæ non restitutionem, sed pœnitentiam exigit, *Suar. c. 17. num. 20. Castropalao p. 17. à num. 11.* Econtra si conditio voti non pendeat à voluntate voventis, tenetur expectare, quamdiu conditio est probabiliter futura, v. g. æger vovet Religionem, si plenè convalescit à morbo, peccat

cat

cat contra votum, si nubat, quamdiu est spes recuperandæ sanitatis, nisi periculum incontinentiæ vel alia iusta causa excuset.

13. Votum pœnale potest obligare vel tantum ad pœnam, ut: *Voveo jejunare, quoties lusero*, vel simul ad rem & pœnam, ut: *Voveo non ludere & quoties lusero, jejunare*, in primo casu non peccas ludendo; si tamen luseris, obligaris jejunare; in secundo & peccas ludendo & non jejunando post lusum. Si vovisti jejunare, quoties te inebriaveris, si inebriatio non sit mortaliter mala, aut si sit quidem mortaliter mala, sed non fuisti memor voti, non obligaris ad pœnam, quia non peccasti formaliter contra votum, *Sanch. c. 22. num. 18. Laym. c. 5.* Similiter plures dicunt te non obligari ad pœnam, si quidem memor voti sed immemor pœnæ te inebriasti, quia ideo vovisti pœnam, ut per eam deterrearis ab ebrietate; si verò non fuisti recordatus pœnæ, per eam non potuisti deterri: ergo. At non video, quomodo quis possit esse memor voti pœnalis & non cognoscere pœnam; hoc ipso enim, quo cognosco votum jejunandi, si me inebriavero, etiam cognosco jejunium seu pœnam. Quæ dicta sunt de voto jejunandi, si me inebriavero, etiam tenent de aliis votis pœnalibus. Sed quid si quis dubitet, an se obligaverit ad pœnam toties quoties, vel tantum pro prima vice? R. Si pœna, quam promisti, sit gravissima, v. g. vovisti ædificare Ecclesiam vel peregrinari Romam, si adulterium commiseris; censuris te tantum

tum pro prima vice ad pœnam obligasse, de aliis pœnis moderatis verius est cuiuslibet transgressioni suam pœnam correspondere, & toties quoties te obligare voluisse, nisi aliunde sit major præsumptio in oppositum, quia hæc ratione te efficacius à delicto præservas, quod præcipuè intendisti, *Sanch. num. 21. Castro-palao p. 18. in fine.*

20. 14. Qui dolet se vovisse, non peccat, si adsit justa causa dolendi, eò quòd v. g. incautè voverit, votumque ei plus periculi, quàm fructus afferat.

C A S U S LXX.

De Extinctione, Cessatione & Irritatione Voti.

YSai variis obstrictus votis querit. 1. An cessent per mutationem materia vel finis. 2. An excuset difficultas vel periculum. 3. Quod si materia fiat inepta ex parte vel ad tempus. 4. Quid sit irritatio, an fieri possit vovente invito, & circa vota in favorem tertii facta. 5. An vota irritare possint Papa & Episcopi. 6. An Superiores Ordinum, an vota in saeculo vel Novitiatu edita. 7. An id possint Abbatissa, Vice-Superiores, &c. 8. Quid si unus Superior in votum consensit, an ipse vel alius adhuc revocare possit. 9. An peccet sine causa irritando. 10. An irritare possit votum proprium, vel alteri irritandum committere. 11. An pater vel tutor irritare possit omnia vota prolis ante pubertatem etiam cum consensu emissa vel post pubertatem implenda. 12. An hæc vota irri-

irritari possint omni tempore, quid si filius ea post pubertatem renovaverit. 13. An idem possit curator. 14. Quid possit pater vel curator circa vota post pubertatem emissa. 15. Quid si votum impuberis post pubertatem in aliud fuerit commutatum. 16. Quid si votum sit implendum post tempus subjectionis. 17. Quo ordine pater, tutor, &c. Vota irritare possint, & an possit magister, nutritius, & quid in dubio, an votum sit irritabile. 18. An maritus vota uxoris irritare possit, vel contrà. 19. Quid si uxor ante vel sub matrimonio voverit castitatem, eleemosynam, confessionem; quid si maritus id agrè ferat. 20. Quid si uxor vel maritus voverit non petere debitum. 21. Aut mutuo consensu voverint castitatem, vel unus voverit cure alterius licentia. 22. An dominus vel herus vota servorum irritare possit?

Vota cessant quatuor modis: Extinctione, irritatione, dispensatione, commutatione. De duobus primis agetur in præsentì, de reliquis in seqq.

QUÆR. I. Qualiter vota extinguantur?

R. Extinguuntur propriè dupliciter, per notabilem scilicet materiæ mutationem & per cessationem finis seu motivi principalis; mutatur autem notabiliter materia, quando fit moraliter diversa, v. g. ex facili multùm difficilis, ex possibili impossibilis, ex licita illicita, ex bona indifferens aut majoris boni impeditiva; unde deduces seqq.

I. Si mutatio, major difficultas vel periculum non oriatur ex ipsa re, sed ex voluntate vel malitia voventis, non cessat voti obligatio, v. g. vovisti ca-

stitatem, quæ tibi ob pravam inclinationem vel lasciviam consuetudinem facta est difficillima vel etiam periculosa, non excusaris à voto, quia hæc difficultas aut periculum non est ex parte materiae seu castitatis, quæ ex se melior est, quam ejus oppositum, sed ex parte habitus vitiosi & pravæ voluntatis, quam quilibet corrigere potest & tenetur. Vid. *Cas. 68. n. 5.*

2. Excusat grave periculum non prævisum, v. g. vovisti peregrinari ad statuam B. Mariæ Virginis, si audias viam esse infestam latronibus, durante periculo excusaris à voto; econtrà, si periculum sit prævisum, non excusat, v. g. vovisti in nosocomio servire infirmis, teneris exequi votum, etiamsi sit periculum infectionis; nam cum soleat ejusmodi periculum ibi reperiri, fati censetur prævisum.

3. Vovisti peregrinari pedes, excusaris, si fias claudus & equum vel currum habere vel uti non possis, aut à parentibus tibi prohibeatur.

4. Si materia voti secundùm quid fiat impossibilis vel inepta, cessat quòad illam partem, ut explicavi *Cas. 68. n. 13.*

5. Si materia voti tantùm pro aliquo tempore fiat inepta, votum pro illo tempore suspenditur, v. g. vovisti non adire istam domum ob certam puellam tibi periculosam, si puella absit, potes domum ingredi, si illa redeat, votum redit, si moriatur, votum omninò cessat, etsi ad eam domum expòst veniat puella periculosior, non teneris vi voti istam vitare, *Pyrb. l. 3. t. 34. n. 35. Wiestner. ibid. num. 48.*

6. Si determinato pauperi vovisti eleëmossynam, si hic fiat dives, cessat votum, quia cessat finis principalis; si iterum fiat pauper, redit votum; simi-

fimi-

similiter, si huic pauperi vovisti eleemosynam, ideo quia putabas esse probum, si expost rescias talem non esse, cessat votum, quia cessat ejus motivum; secus si ideo vovisti, quia erat pauper; item vovisti peregrinationem pro sanitate vel liberatione filii à captivitate, qui tempore voti emissi jam erat mortuus vel liberatus, cessat votum, quia cessat ejus finis, *Schmalzgr. n. 70.*

QUÆR. II. Quid sit irritatio voti?

4.

R. Est actus potentiae dominativæ, quâ nomine proprio tollitur obligatio hominis sibi quodam personam vel voti materiam subjecti; est communis quodam rem cum *D. Th. 2. 2. q. 88. & seq.* Dicitur *1. Actus potentia dominativa*, hoc est, talis, vi cujus alterius voluntas vel res est ita subiecta, ut sine consensu dominantis firmiter obligari non possit; quare omnia vota, juramenta, dispositiones hominis taliter subiecti imbibunt hanc conditionem: *Si Superior, seu ille, cui subsum, consenserit*; ideoque hoc ipso, quod ille non consentiat, tollitur voti vel juramenti obligatio: unde patet, etiam vota vel juramenta in favorem tertii facta & acceptata irritari posse etiam acceptante invito, etsi non possint sic dispensari vel commutari, ut dicam *Cas. seq. n. 17. Sylves. Nav. c. 12. n. 78. Laym. c. 8. n. 21.* Ratio est, quia etiam vota in favorem tertii facta habent conditionem: *Si Superior consenserit*: ergo hoc ipso, quod consensum negat, ea irritat. Aliqui autem dominativè subiecti sunt quodam voluntatem simul & bona, ut Religiosi suis Superioribus, impuberes patri vel tutori, & hi omnes vota directè irritare dicuntur, eò quod voluntas voventis his ratione suâ sit subiecta; quando autem voluntas non ratione suâ, sed solum ratione bonorum est subiecta, ita

ut

ut de iis sine alterius consensu disponere non possit, veluti minorennis subjectus est curatori, tunc dispositiones vel vota talis personæ circa eiusmodi bona dicuntur irritari indirectè, hoc est, non ratione personæ, sed ratione bonorum alteri subjectorum. Dicitur 2. *Nomine proprio*, in quo præcipuè distinguitur irritatio à dispensatione; hæc enim tollit obligationem nomine alieno, scilicet Dei, qui potestatem jurisdictionis dedit Ecclesiæ ad tollenda vel remittenda suo nomine vota & juramenta sibi facta, si causa sublit, quod addo, quia dispensatio, ut validè fiat in lege Superioris, causam requirit, non item irritatio, quæ absque omni causa quidem est illicita, non tamen invalida; deinde dispensans & commutans vota debet ea speciatim cognoscere, irritans potest in genere omnia tollere per solum dissensum, etiamsi vovens hoc ignoret aut nolit ea irritari, quia conditio substantialis corrumpit, scilicet consensus Superioris, *Arrag. q. 89. a. 9. Suar. lib. 6. de vot. c. 1.*

5. QUÆR. III. Quinam habeant potestatem vota irritandi?

re. I. Papa & Episcopi non possunt directè vota irritare, nisi respectu Religiosorum sibi subjectorum, quia in alios non habent potestatem dominativam, nec eiusmodi potestate pro directione Ecclesiæ indigent, sufficit, quòd possint vota commutare, dispensare & indirectè irritare, subtrahendo vel prohibendo materiam voti, *S. Thom. sup. a. 12. in Corp. & ibi Caset. Nav. num. 79. Suar. l. c.*

6. re. II. Superiores Regulares possunt directè irritare suorum vota, non tantum ea, quæ Religiosam gubernationem impediunt, ut peregrina-

grinatio, servitium extra clausuram, &c. sed etiam omnia alia post professionem remissa; antequam tamen irritentur, observanda sunt, ita communis cum *D. Thom loc. c. Suar. c. 7. Sanch. l. 4. c. 33. num. 4. Sporer tr. 3. in Decal. c. 3. num. 16.* Ratio est, quia sicut pupilli per Remp. ita subjiciuntur tutori, ut omnia eorum vota & dispositiones valeat irritare, sic & S. Pontifex ad meliorem Religiosorum gubernationem eorum voluntatem subjicere potest Superioribus, ut absque eorum consensu nihil firmiter vovere queant; quod verò ita factum sit, probat praxis & usus Religionum, teste *Lessiot. 2. c. 20. dub. 13. Sanch. c. 24. num. 30.* Excipit tria vota essentialia & votum assumendi Religionem strictiorem, cujus executio, sicut non potest à Prælato impediri, *c. licet de Regul.* ita nec irritari, DD. cit. Neque irritare possunt vota facta in sæculo vel Novitiatu, quia vovens tunc non erat subditus; possunt tamen Novitiorum vota suspendere, in quantum impediunt vel difficiliora reddunt exercitia Novitiatus; imò ipse Novitius omnia vota sua in exercitia Novitiatus tanquam in rem evidenter meliorem commutare potest; expediet tamen tunc certa opera determinare, in quæ commutatio fiat, ne ad omnia opera se ex voto obligans plurimis exponatur scrupulis; Novitius verò Religionem deserens voti prioris obligatione constringitur, quia suspensio vel commutatio censetur tantum facta pro tempore Novitiatus, *Sanch. num. 41. Castropalao d. 2. pun. 8. num. 10. 2.* Superiores gaudentes potestate irritandi sunt Generalis, Provincialis, Visitator, Abbas, Guardianus, Prior seu Rector localis, non tamen Vicarii, Ministri, Priores clau-

claustrales aliique Vice-Superiores, nisi Rectore vel Abbate absente, quia verè Superiores non sunt, nec suo sed alieno nomine imperant, *Castropalao l. c. Leuren. l. 3. q. 898.* Abbatissæ & Matres Monialium suarum vota etiam irritare possunt, quia irritatio fundatur in obedientia, quæ illis sicut aliis Prælati promittitur, *Sanch. Suar. Sporer. l. c. cont. Castropalao, Leur. 3.*

3. Potestas irritativa extendit se etiam ad vota merè interna & futura, quia omnia includunt conditionem, si Superior consentiat, *DD. cit. 4.* Si Provincialis tibi dedit licentiam votendi, non potest votum irritare Superior localis, potest tamen ex justa causa executionem voti impedire, quòusque Provincialis consulatur, ita enim exigit bonum regiminis, *Sanch. c. 27. num. 4.*

9. 5. Ipse, qui dedit licentiam votendi, votum irritare potest, etiam si promiserit non irritare; nam quamvis tunc peccet, si sine causa id faciat, irritat tamen validè, quia non obstante istâ promissione retinet potentiam dominativam in subditum, *Sanch. num. 9. Leur. q. 896.* multò magis id poterit æqualis vel Superior. Inferior tamen irritare non potest vota edita cum licentia Superioris, quia hujus potestati derogare nequit. 6. Superior, qui sine justa causa irritat votum grave, in quod semel consensit, ex communi apud *Castropalao p. 3. §. 2.* peccat mortaliter, quia tribuendo licentiam fit particeps voti: ergo sine causa revocans censetur illius transgressor: deinde votum licentiâ Superioris firmatum, est à DEO acceptatum: ergo fit DEO gravis irreverentia, si absque causa consensus revocetur. Nihilominus *Illung. t. 5. num. 133.* dicit, esse tantum veniale;

niale, si verò Superior non consensit, sed absque causa irritat votum, non peccare, tenet, *Sylves. Azor.* & probabile esse dicit *Sporer num. 34.* quia utitur jure suo; at probabilius peccat saltem venialiter, quia abutitur suâ potestate, subditum à meliori bono absque causa impediendo, *Sotus de just. l. 7. q. 3. a. 1. Laym. c. 7. num. 18. La Croix num. 499.* 7. Superior non potest irritare votum proprium, neque alteri irritandum committere, *Sanch. num. 60.* quia potestas irritandi in hoc fundatur, quòd votum emittatur sub conditione, si Superior consentiat; nemo autem sub conditione proprii consensûs votum emitte-
 10
 re potest, destruit enim talis conditio strictam voti obligationem; nec obstat, quòd quis secum dispensare possit, nam dispensatio non fit nomine proprio, sed per eam nomine Dei remittitur obligatio, qui etiam dispensanti remittere potest justâ causâ intercedente.

III. Omnia vota prolium etiam illegitimarum, tam realia, quàm personalia, ante pubertatem emissa, potest pater aut tutor, vel his deficientibus, mater irritare juxta seq. explicationes.

1. Etiam si votum emissum sit cum licentia Patris, tutoris vel matris, tamen irritari potest, quia non obstante isto consensu manet in impubere immaturitas discretionis & judicîi: ideòque potentia gubernativa & irritativa in patre, tutore, &c. *Angel. Sylves. Laym. l. c.*

2. Etiam vota impuberum implenda post pubertatem irritari possunt, ut si puella undecim, vel puer tredecim annorum voveat post duos an-

nos ingredi Religionem, quia potestas irritandi fundatur in infirmitate iudicii, quæ reverà adfuit tempore emissi voti, *Sporer n. 20.* nec obstat, quòd fortè filius contradicat, putans vota irritari non posse, nam potestas irritativa non pendeat à consensu filii.

12. 3. Vota ab impubere edita non tantùm durante impubertate, sed etiam expost quocunque tempore à patre irritari possunt, modò post pubertatem non fuerint confirmata, *Cajet. q. 89. a 5. Reif. fenst. lib. 3. decret. t. 34. n. 13. Ulfung. n. 123. & 134.* Ratio est, quòd votum impuberis non tantùm propter dominium paternum, sed etiam propter immaturitatem iudicii pendeat à patre, includatque conditionem: *Si pater non contradixerit*, quæ conditio tractu temporis non aufertur; dixi, modò post pubertatem non fuerint confirmata; non censentur autem confirmari ex hoc, quòd vovens voluerit ea exequi, aut ignarus ea esse infirma, sæpiùs renovaverit, quia hæc renovatio est tantùm approbatio prioris vinculi, sed requiritur, ut sciens eorum debilitatem, ea pubes liberè ratificet & ita intendat se obligare, quasi nunquam fuisset obligatus, *Navar. c. 12. n. 71. Sanch. c. 30. n. 38.*

13. 4. Non tantùm pater & tutor impuberis, sed & curator vota minoris ante pubertatem facta post pubertatem irritare potest, modò confirmata non sint, *Sanch. n. 15. Castropalao n 6.* Ratio est, quòd curator succedat loco patris: ergo sicut pater potest ista vota irritare, ut jam probatum est, sic & curator.

14. 5. Vota post pubertatem emissã, si realia sint, potest pater aut curator irritare, secùs, si personalia; hinc si filius quindecim annorum voveat jejunium,
Re-

Religionem & eleemosynam, irritari poterit votum eleemosynæ, (intellige ex bonis patri subiectis) non verò jejunii & Religionis. Ratio est, quia post pubertatem filius quodam suam personam est sui juris; bona autem ejus, exceptis castrensibus & quasi castrensibus, subiecta sunt patri usque ad emancipationem, vel curatori usque ad annum vigesimum quintum completum: ergo vota realia puberis, non autem personalia à patre aut tutore irritari possunt.

6. Si votum ante pubertatem emissum post pubertatem à Superiore vel ipso vovente in opera personalia commutetur, nec pater, nec tutor votum surrogatum irritare poterit, *Sanch. n. 48. Castropalao n. 11.* quia votum ante pubertatem emissum jam desit & post pubertatem successit personale, atque in vota personalia post pubertatem edita vel confirmata pater & curator potestatem non habent, nisi in quantum præjudicant gubernationi paternæ vel domesticæ, ut si filius voveret longa jejunia, peregrinationes, &c. quibus subtraheretur ab obsequiis patri præstandis, tunc enim ea indirectè irritari vel potius suspendi possent, *Sporer. n. 22.*

7. Si votum puberis sit quidem reale, sed implendum post tempus subjectionis, v. g. filius quindecim annorum vovet ædificare sacellum, quamprimum à patria vel curatoria potestate liberatus fuerit, idem est, si uxor quid voveat implendum post mortem mariti, tale votum à patre, curatore vel marito irritari non potest; econtrà vota impuberis, etsi in statu libero implenda, pater & curator irritare possunt, *Sanch. Castropalao §. 4. Ill-sung. n. 135.* Ratio horum est, quòd impubes non

Fff

tan-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

tantum quòad bona, sed etiam quòad voluntatem patri & curatori sit subjectus, ideòque ejus actus per solum dissensum annullari potest; econtrà pubes quòad voluntatem non est subjectus patri, neque uxor marito, & bona post subjectionem etiam non sunt amplius subjecta: ergo non est, unde vota puberis vel uxoris post subjectionem implenda à patre, curatore vel marito irritari valeant; quod etiam tenet de votis realibus perpetuis, v. g. de voto quotidie dandi elemosynam, ita ut irritari non possit, in quantum se extendit ultrà tempus subjectionis.

87. 8. Potestas vota irritandi hoc ordine venit, pater, tutor, curator, avus, ex parte patris, non matris, mater, avus paternus nihil potest vivente matre, *Sporer n. 24. Schmalzg. n. 76.* Imò deficiente patre, tutore aliisque ascendentibus loco patris succedere herum, magistrum, eosque vota impuberum irritare posse, non improbabiler docent *Sayr. Less. l. 2. c. 40. dub. 14. Suar. l. 6. c. 6. n. 23. Laym. c. 7. n. 10.* quia ita videtur exigere æquitas naturalis; at oppositum est verius, quia ex nullo jure doceri potest, hanc potestatem heris, magistris, &c. esse concessam, *S. Th. l. c. Bonac. Sanch. e. 35. n. 84. Wiestner. n. 54.*

9. In dubio, an votum sit irritabile, an sit emissum vel confirmatum tempore subjectionis, an executio sit destinata in-vel extra tempus subjectionis, potest Superior illud irritare *Suar. c. 6. La Croix n. 500. Leuren. q. 879.* quia pater est in certa possessione potestatis irritativæ, quâ per rationem dubiam privari non debet. Vid. *Vivam op. 2. q. 6. a. 3.*

88. R. IV. Quamvis *Sotus, Ang. Arrag.* aliisque cum *Sanch. 34. n. 3.* probabiliter doceant, maritum

tum directè irritare posse omnia vota uxoris, stan-
te matrimonio emissa, eò quòd voluntas ejus vi-
deatur esse perfectè subjecta marito, ex illo ad
Eph. 5. *Mulieres viris suis subdita sint sicut Deo,*
quia vir caput est mulieris, sicut Christus caput est
Ecclesie. Et Num. 30. dicitur, uxorem non teneri
promissione voti, *si vir ex templo contradixerit.*
Attamen verius est, quòd sola vota debito conju-
gali, educationi prolium vel gubernationi do-
mesticæ præjudicantia, velut votum castitatis,
longæ peregrinationis, &c. maritus irritare possit,
Nav. c. 12. n. 64. Castrop. p. 6. n. 2. Sporer num. 29.
Illsung. n. 126. Ratio est, quòd rota uxoris subje-
ctio fundetur in contractu matrimonii: ergo vota
uxoris non subsunt marito, nisi in quantum præ-
judicant matrimonio & vitæ sociali, quod jus etiam
competit uxori, ut vota mariti matrimonio
præjudicantia irritare possit; notandum autem,
quòd vota sic indirectè irritata vel potiùs suspen-
sa reviviscant, quando desinunt alteri præjudica-
re, *Laym. c. 7. & D. D. cit. Unde inferes seqq.*

1. Si uxor ante vel sub matrimonio castita-
tem vel quotidianam eleemosynam voverit, so-
luto matrimonio tale votum reviviscit, etiamsi an-
tea à marito fuerit irritatum.

2. Vota uxoris moderatè jejunandi, orandi,
communicandi, pauperes ex bonis paraphernis
sustentandi, &c. maritus infirmare non potest,
quia in his uxor est sui juris, neque hæc matrimo-
nio præjudicant; si tamen maritus agrè ferat, ac
sine læsione pacis vel amoris conjugalis observari
non possint, ad tempus cessant; quia eorum ma-
teria facta est illicita vel moraliter impossibilis
aut majoris boni impeditiva, *Sylves. Nav. Snar. l.*
6. c. 4. Laym. num. 12.

20. 3. Votum uxoris nunquam petendi debitum maritus irritare non potest, quia conjux non tenetur petere, sed solum reddere debitum; e contra si maritus voverit non petere debitum & uxor obinde gravetur, eò quòd & ipsa præ verecundia petere non audeat, *Laym. Sporer* dicunt, votum mariti ab uxore irritari posse, sed melius contradicunt *Gomez. Less. Nav. c. 12. n. 60.* quia obligatio mariti non petendi debitum reverà non cedit in præjudicium uxoris, eamque non retrahit à petitione debiti, sed potius dat ansam liberius petendi, cum sciat ipsum petere non posse, & ipsa levi indicio facile petere possit; merito notant *DD.* ejusmodi vota esse indiscreta & conjugibus, nisi senes sint, dissuadenda.

4. Si vir & uxor mutuo consensu voveant castitatem, hoc votum ipsi irritare non possunt quia juri suo ad petendum & reddendum debitum renunciârunt, *c. fin. 33. q. 5. Sporer. num. 29. Castropalao p. 7. num. 6.*

5. Si conjux conjugi simpliciter dedit licentiam vovendi castitatem, hoc ipso cessit juri suo, nec consensum revocare aut debitum petere poterit, secus si votum conjugis pure permisit, referendo sibi jus suum, *Nav. c. 17. num. 31. Laym. num. 15.*

R. V. Vota denique servorum domini aut heri indirectè tantum irritare possunt, quatenus obligationi servitutis vel famulatûs obsistunt, indeoque finitâ servitute reconvalescunt, *communis & certa*; unde domini nihil possunt circa vota castitatis, orationis, confessionis, moderati jejunii, &c.

* *
* *

CA-

C A S U S LXXI.
De Voti Dispensatione &
Commutatione.

Zoilus Pastor ab Episcopo interrogatur : 1. An dispensatio absque causa sit licita & valida. 2. Quae sint causae dispensandi. 3. Quid in dubio aut in casu, quo absque omni causa bona fide dispensatum est. 4. An dispensare possint Papa, Episcopi, Praelati Regulares, Abbatissa, an cum Novitiis & secumipsis. 5. An Confessarii Regularium. 6. An cum absentibus & extra confessionem : & an idem queant Parochi. 7. Quae sint vota reservata Papae. 8. An inter haec numerentur vota dubia, conditionata, metu extorta, poenalia, disjunctiva, non Deo sed Sanctis facta. 9. An votum reservatum ab Episcopo vel Regularibus quoad circumstantias dispensari possit. 10. Vel in voto castitatis edito stante matrimonio. 11. Quid si votum reservatum, sit commutatum in non reservatum. 12. An reservatum possit irritari. 13. An facultas Generalis extendat se ad reservata, item an ad ea, quae post concessionem sunt emissa vel etiam ad juramenta. 14. An votum castitatis dispensatum soluto matrimonio reviviscat, item an Episcopus in casu necessitatis dispensare queat in reservatis. 15. An etiam Regulares. 16. An & ex qua causa fieri possit voti commutatio. 17. Quinam vota commutare possint & quid de votis in favorem tertii. 18. An extra confessionem. 19. An post commutationem possit rediri ad votum prius. 20. An omnia vota commutari possint in votum Religionis. 21. An Professio Religiosa extin-

quod omnia vota, etiam Religionis strictioris. 22.
 Quid de votis pœnalibus. 23. Quid de eo, qui
 vovit non petere dispensationem? Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit dispensatio voti?

1. R. Est remissio totalis obligationis ob justam causam facta ab eo, qui in personam voventis habet jurisdictionem spirituales, est in re omnium. Dicitur 1. *Remissio totalis obligationis*, in qua dispensatio distinguitur à commutatione, in qua obligatio ex toto non tollitur, sed saltem ex parte in aliam materiam transfertur. Dicitur 2. *Ob justam causam*; nam dispensatio in votis sine causa non tantum illicita est, sed & invalida, *S. Th. q. 88. a. 1. 2. ad 2.* Fit enim à Superiore Ecclesiastico, qui nomine Dei relaxat promissionem DEO factam; Deus autem dedit hanc potestatem non in destructionem, sed ædificationem, exigente id necessitate vel utilitate subditorum; aliud est de irritatione, quæ fit nomine proprio ab habente potestatem dominativam in personam voventis vel in materiam voti; dominio autem vel jure suo validè quis uti potest, etiam sine causa.

QUÆR. II. Quæ sint causæ legitimæ dispensandi?

2. R. Sunt præcipuè quatuor: 1. *Imperfecta delibetatio* aut dubium de illa, sive illud contingat ex defectu ætatis, sive ex mentis turbatione, aut etiam ratione metûs, doli vel erroris accidentalis; similiter sufficit quodcumque prudens dubium de valore voti.

2. *Notabilis difficultas* exequendi rem promissam, etiam si non sit tanta, ut votum irritet, sufficiet tamen ad dispensationem; sola autem, major commoditas aut inclinatio ad aliud opus
 pium.

22. qu
pium, et si satis sit ad votum commutandum, non tamen ad dispensandum.

3. *Dammum spirituale vel corporale*, sic dispensatur in voto continentiae vel non petendi debitum, si ob nimiam proclivitatem in Venerem sit periculum lapsus aut executio voti sit subjecta plurimis molestiis & scrupulis; item si immineat ex voto damnum temporale, v. g. interitus illustris familiae, vel ex nimis eleemosynis exhauriretur res domestica, &c. in his & similibus dispensatur Romae, saltem aliqualem adjungendo commutationem in aliud opus pium.

4. *Majus bonum* ex dispensatione proventurum, v. g. major DEI honor, major Ecclesiae vel Reip. utilitas; quod majus & arctius est votum, eò major requiritur causa dispensandi, & si una causa se sola non sufficiat, sufficiet conjuncta cum aliis, *Suar. l. 6. de vot. c. 17. Reiffenst. l. 3. tit. 34 à num. 22. & ibid. Leuren. q. 903.* In dubio, an adsit causa sufficiens, semper miscenda est commutatio in aliquid operis pii, quod defectum causae suppleat, *Suar. l. c. Castrop. d. 2. pun. 9. n. 17.* Hinc Confessarii privilegiati raro debent ex toto dispensare, nisi quando dubium est de voti valore: si dispensatio bona fide facta est, & ex post reperiatur, non adfuisse causam legitimam, *Sporer n. c. 3. n. 45. ex Sanch, & Less.* dicit, praesumendum esse de bonitate Dei, quod dispensationem suo nomine bona fide factam acceptet & ratam habeat. At probabilius contradicunt *Salas Castrop. num. 4. Leur. l. c.* quia jura & omnes DD. ad valorem dispensationis in voto requirunt causam legitimam: ergo si certò constet, talem non adfuisse, di-

pensatio est nulla ; deinde talis præsumptio est ad minus incerta & obligatio voti est certa : ergo non excusat. Econtrà si constet adesse causam certò sufficientem , Superior plerumque dispensare obligatur , vel maximè si id exigat bonum commune , quandoque etiam negare poterit , si nempe periculum sit , ne vilescat votorum obligatio vel dispensatio.

QUÆR. III. Quinam habeant potestatem in votis dispensandi ?

4. R. 1. Respectu totius Ecclesiæ in omnibus votis dispensare potest Sum. Pontifex.

2. Dispensare possunt Episcopi in omnibus votis suorum subditorum Papæ non reservatis,

3. Idem possunt Prælati Regularès exempti & omnes Superiores locales respectu suorum Religiosorum & in eorum absentia Vicarii , si non ordinariâ , saltem potestate sibi ex consuetudine delegatâ , *Sanct. l. 4. mor. c. 49.* Prælati Regularium non exemptorum id jure communi non possunt, nisi quatenus ex consuetudine vel Episcopi commissione illis concessum est. *Si dicas* : potestas dispensandi in Prælatis Regularium videtur supervacanea , eò quòd omnia eorum vota vel extinguantur per Professionem , vel post Professionem emissa à Prælatis irritari possint potestate dominativâ. R. N. ass. nam votum ingrediendi Religionem strictiorem à Superioribus nequit irritari , benè tamen dispensari , ut probat *Sanchez. c. 41.* idem docet *Suar.* de voto approbato à Prælato Superiore. Item Prælati in votis Novitiorum dispensare possunt , quia in favorabilibus gaudent privilegiis sui Ordinis , *Castropalao p. 10. num. 3. Schmalzger. num.*

num. 105. nequeunt tamen eorum vota irritare ,
ut dixi *Cas. præc. num. 6.*

4. Abbatissæ suarum vota quidem irritare pos-
sunt propter potestatem dominativam , quam in
suas habent per votum obedientiæ , non tamen
dispensare , quia carent jurisdictione spiritali.

5. Superiores habentes potestatem dispensan-
di ordinariam , etiã secum dispensare possunt
saltem mediatè , dando jurisdictionem Confes-
sario vel alteri , ut contra *Suar.* latè probat *Sanch.*
l. 3. de mat. d. 3. totâ.

6. Confessarii approbati Ordinum Mendican- 5.
tium , & cum iis communicantes habent privile-
gium pro foro conscientiæ dispensandi in omni-
bus votis & juramentis sæcularium , in quibus E-
piscopi dispensare possunt jure ordinario ; id enim
Mendicantibus concessit *Inn. VIII. Eug. IV. Bene-*
dictinis Mart. V. testibus Tamb. Herinx, Dian. p.
11. t. 8. R. 16. Sannig, de vot. c. 43. n. 2. Gobat. t.
10. n. 603. Sporer n. 54. Castropalao p. 14. n. 7.
Reiffenst. n. 39. Dixi : in votis , in quibus Epi-
scopi dispensant potestate ordinariâ ; nam si Epi-
scopi in casu necessitatis , quando non datur recur-
sus ad Papam , in votis Papæ reservatis dispensant,
id non faciunt potestate ordinariâ sed delegatâ ,
ideoque hoc non poterunt Confessarii Mendican-
tium , ut habet communis *cum Rodriq. Sanch.*
Suar. c. 26. n. 16. Barb. 2. p. de pot. Ep. alleg. 37.
num. 14. Nihilominus probabile videtur etiam
tali casu Mendicantes pro foro conscientiæ di-
spensare posse , ut dicam *inf. num. 15.* Quod
autem *Ordo Premonstratensis* in privilegiis com-
municet cum Mendicantibus docet *Barb. l. 1.*
juris Eccl. c. 41. num. 231. Tamb. to. 1. d.
12. q. 1. Et ita definitum est in Capitulo Ge-

nerali ejusd. Ordinis Anno 1660. & constat ex amplissimo Indulto Urb. VIII. Lotharingis concessio.

6. 7. Episcopi & Regulares privilegiati conveniunt in hoc, quod utriusque possint vota non reservata dispensare & commutare, etiam extra Confessionem & cum absentibus, quia pro neutris ullo jure hoc exercitium restringitur ad forum Sacramentale, aut ad solos presentes: in hoc differunt, quod Episcopi hanc suam potestatem utpotè ordinariam alteri delegare possint, non item Regulares cum sint delegati, e contra Regulares possunt exercere sua privilegia circa omnes fideles ad ipsos undequaque venientes; agunt enim nomine Sum. Pontificis; Episcopi verò, quia agunt per jurisdictionem propriam non possunt eam ultra suos diocesanos extendere, *Sanch. c. 43. Sporer n. 78.*

8. Parochi quamvis ex consuetudine possint dispensare in jejuniis & operibus servilibus, non tamen in votis aut juramentis, *Tamb. La Croix sup.*

QUÆR. IV. Quid circa dispensationem in votis reservatis;

7. R. I. Quinque sunt vota soli Papæ reservata, adeoque ab Episcopo vel Regulari privilegiato non dispensabilia, nisi in privilegio specialiter exprimentur; ut 1. *Votum* integræ & perpetuæ castitatis, nam votum castitatis sub obligatione solùm veniali emissum, aut ad tempus, votum non petendi debitum conjugale, *Votum* Virginitatis solùm intendendo integritatem claustris virginis, votum non nubendi, votum non polluendi, non fornicandi, mulierem non tangendi, & his similia, non sunt reservata, quia non sunt

sunt

sunt votum integræ castitatis, de qua sola reservatio utpote odiosa intelligi debet. Idem est de voto suscipiendi Sacros Ordines, quia non est directè ad castitatem, sed ad Statum Clericalem, cui votum castitatis annexum est, *Sanch. Suar. l. 9. c. 25. Laym. c. 8. num. 8. Barb. numer. 19. 2. Votum Religionis approbatæ 3. Votum peregrinandi ad S. Sepulchrum Hierosolymitanum 4. Peregrinandi Romam ad limina SS. Apostolorum Petri & Pauli. 5. Peregrinandi Compostellam ad S. Jacobum, c. ex multa, c. super his de vot.*

§. II. Cùm reservatio sit otiosa utpotè restringens potestatem ordinariam, strictè est interpretanda, ideoque non censentur reservata, sed ab Episcopo & privilegiatis dispensabilia sunt.

1. Vota, de quibus dubium est, an sint valida aut reservata, quia reservatio non extenditur nisi ad casus certos, *Sanch. Castropalao p. 12. n. 8.* Idem est de dubio, an promissio fuerit deliberata; ex quo capite votum castitatis vel Religionis ab impubere emissum non esse reservatum docet *Viva q. 12. a. 2.* quia præsumitur adfuisse imperfecta deliberatio; idè enim impuberibus prohibetur matrimonium, *c. attestationi de spons. imp.*

2. Vota conditionata, v. g. voveo castitatem, Religionem, si sanitati restituar, si pater periculum evaserit, idque non tantùm antè, sed etiam post impletam conditionem, quia non sunt perfectè libera; fiunt enim metu instantis mali, & quæ ab initio non sunt reservata, etiam non fiunt expost & in dubio non censentur reservata, *Gomez, Sanch. l. 4. mor. c. 20. n. 98. Bellegamb. p. 3. sect. 13. q. 2.* idque tenet, etiamsi post impletam

conditionem fuissent confirmata, quia confirmatio cadit super idem votum, prout à principio editum, nisi nunc esset editum independenter à primo voto, *Dian. p. 6. t. 8. R. 16. Wiestner num. 73.*

3. *Vota injusto metu* etiã levi extorta, quia non sunt perfectè libera, *Illsung. t. 5. n. 156. Reifn. fenst. n. 30.* idque etiã tenet de metu intrinseco, ut si quis voveat Religionem metu periculi, quia nec ista vota sunt perfectè libera, nec directè intenditur materia voti, sed evasio periculi, & verè sunt conditionata, *Sanch. Illsung. l. c.*

4. *Vota pœnalia*, v. g. voveo castitatem, si iterum blasphemavero, Religionem, si me inebriavero, ita ut dispensabilia sint etiã secutâ blasphemiam vel ebrietate, quia ista vota non sunt perfecta, cum non fiant amore virtutis, castitatis vel Religionis; sed voluntas eas potiùs refugit, quia earum timore vult se detererere à blasphemiam vel ebrietate, *La Croix n. 544.*

5. *Votum disjunctivum* continens unam partem non reservatam, v. g. voveo Religionem vel ferre cilicium: *Quia in alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum impleri, Reg. 70 in 6,* quod verum est, etiã si cilicium fieret impossibile, & jam statuisset Religionem ingredi, *Belleg. l. c. Sporer n. 60. La Croix n. 548.* idem est, si vir nobilis metu naufragii Deo promittat actum heroicum, si evadat, puta vel ingredi Religionem, vel ducere virginem pauperem & ignobilem; nam præterquam, quòd hoc votum non sit perfectè liberum, est disjunctivum, & quòd ad unam partem non reservatum, imò quòd ad promissionem matrimonii forsan invalidum, eò quòd non sit de meliori bono secundum dicta *Cas. 68. num.*

nam. 5. ideoque ex triplici capite hoc votum erit dispensabile ab Episcopo vel Regularibus.

6. Si votum non sit directum ad Deum, sed tantum ad B. V. vel Sanctos, ita ut vovens non cogitaverit de promissione Deo facienda, nec verba voventis explicitè significant aliquam relationem ad Deum, ut sit, dum puella B. V. devota dicit; Tibi Domine meae promitto perpetuam virginitatem; tale votum probabiliter non est reservatum, *Gobat, Sporer n. 58. Reiffenst. n. 29.*

7. Votum quoad substantiam reservatum potest ab Episcopo vel Regulari privilegiato dispensari quoad accidentia, v. g. vovisti peregrinari Romanam nudis pedibus, dispensari potest, ut eas calcetis vel eques; vovisti statim ingredi Religionem strictiorem, dispensari potest ab Episcopo vel Regulari, ut eas post aliquot annos, vel ut ingrediaris minus strictam, *Less. Nav. Allung. n. 145. Castropalao p. 11. n. 4.*

8. Si post consummatum matrimonium una conjux sine alterius consensu voveat omnimodam castitatem, hoc votum non est perfectum, quia adhuc tenetur reddere debitum, ideoque nec est reservatum: si post contractum, sed necdum consummatum matrimonium ejusmodi votum edatur, cum voluntate ingredi Religionem, erit votum perfectum & reservatum, idem est, si mutuo & irrevocabili consensu castitatem voveant, *Sanchez. Belleg. l. c.* Si vero maneat cohabitantes cum periculo incontinentiæ, Episcopus dispensare poterit, ut statim dicetur.

9. Votum reservatum, postquam est commutatum in aliud non reservatum, v. g. castitas in cilicium perpetuum, cilicium non manet

net reservatum, nec in odiosis tenet Regula, quòd surrogatum sapiat naturam illius, cui surrogatur, *Suar. c. 20. num. 15.* ne tamen temerè in voto surrogato dispensetur, vel nimium remittatur, interrogandum erit, quale fuerit primum votum.

12 10. Et si vota reservata non possint commutari vel dispensari nisi à Papa, possunt tamen irritari ab habente potestatem dominativam, quia includunt conditionem, si ille, cui dominativè subjectus sum, consentiat, *Sanch. Diana p. 1. t. 11. R. 84.* unde si impubes Religionem vovit, poterit hoc votum irritare: pater vel tutor, aut in horum defectu mater, ut dixi *Cas. 70. n. 11.*

13 11. Generalis facultas dispensandi omnia vota non comprehendit reservata, quia quæ specialiter reservantur, debent in concessione privilegii specialiter exprimi: si concedatur facultas ad omnia vota, exceptio castitatis & Religionis, possunt dispensari vota trium peregrinationum, quia exceptio firmat regulam in non exceptis, *Suar. c. 40. num. 19. Belleg. sup.* Facultas concessa extendit se ad omnia vota ante & post concessionem emissa, quia favores latam patiuntur interpretationem, *Suar. c. 13. Castro-palaop. 14 n. 6.*

12. Reservatio etiam extenditur ad juramenta in eadem materia, intellige, si fiant Deo & non homini, tunc enim includunt votum seu promissionem Deo factam, *Illsung. num. 7. Belleg. sup. 12. q. 1.*

14 R. III. In votis reservatis per se solus Papa dispensare potest: si tamen non dispense simpliciter, sed tantum ad certum finem, v. g. in castitate, in ordi-

ordine ad matrimonium, soluto matrimonio re-
viviscit votum, nisi aliud in dispensatione expres-
sum fuerit. Dixi, *per se*, nam per accidens, quan-
do urget gravis necessitas, & Papa adiri non po-
test per epikeiam, seu ex præsumpta Papæ licen-
tia in reservatis dispensat Episcopus etiam præ-
sente Nuntio Apostolico, nisi hic specialem ha-
beat facultatem circa reservata, tunc enim non
esset necessitas, & Pontifex in suo legato adiri pos-
set, *Sanch. Rodriq. Sylv. Nav. c. 26. n. 9. Castro-
palao p. 12. n. 4. Sporer. n. 71.* Ratio est, quia præ-
sumi non potest, quòd Papa cum periculo anima-
rum sibi dispensationem in casu necessitatis refer-
vare velit, ut si sit periculum incontinentiæ, scan-
dali aut matrimonium sine gravi sponsæ vel spon-
si eorumque familiæ dedecore differri non possit, si
deflorata sit diffamanda, & proles habenda illegi-
tima, nisi pater moriturus matrem mediante di-
spensatione ducat, &c. Duo tamen hic veniunt no-
tanda: 1. Quòd Episcopus in reservata non plus
possit, quàm præcisè exigat necessitas; hinc si di-
spenset ad matrimonium, dispensatus adhuc vi vo-
ti obligatur, se non polluere, non fornicari, ab-
stinere à secundo matrimonio, *Suar. c. 26. n. 13.
Barb. sup. numer. 13.* 2. In tali necessitate di-
spensare non possunt Mendicantes, ut dixi
numer. 5. quia vota verè manent reservata, &
præsumi non potest, quòd Papa quòad Regu-
lares consentiat, nam ad succurrendum pe-
riculo animarum, sufficit, quòd Episcopi
tunc dispensare valeant DD. c. c. & commu-
nissima apud *La Croix num. 563* Nihilomi-
nùs *Reiffenst. num. 40.* citans *Basseum, Cru-
sers*, quos sequitur *Leur. q. 905.* non im-
probabiliter hanc facultatem extendit ad Regu-
lares.

lares. Rationem dat, quia ex privilegiis certum est, Regulares posse dispensare in omnibus votis, in quibus jure ordinario dispensat Episcopus, sed in casu necessitatis dispensat Episcopus jure ordinario. Prob. min. quia Episcopus tunc vel dispensat vi officii, vel quia vota tunc non sunt reservata, aut vi universalis consuetudinis, sed quocunque modo dispenset, dispensat jure ordinario. De primo & secundo modo patet, de consuetudine etiam docet communis, quod det jurisdictionem ordinariam. Conf. illa potestas, quâ Episcopi urgente necessitate dispensant, non est delegata: ergo ordinaria. Prob. ant. potestas delegata est, quæ non ex lege, officio aut consuetudine, sed ex speciali commissione alterius competit, atque in toto jure ostendi non potest, quod talis commissio Episcopis facta sit, ergo.

QUÆR. V. Quid circa commutationem votorum?

16. R. Tenenda esse seqq. 1. Commutatio voti est translatio obligationis ab una materia in aliam: in opus manifestè melius, hoc est Deo gratus, ab ipso vovente fieri potest; in æquale vel minus bonum solus Superior vel habens privilegium, ex causa commutare potest; minor tamen causa requiritur ad commutationem, quàm ad dispensationem, *Pyrrh. l. 3. t. 34. Barb. in c. 4. de vot. numer. 3.* Ratio est, quod in voto præcipuè attendatur ad id, quod est Deo gratum, si ergo materia, in quam fit commutatio, sit evidenter melior seu Deo gratior, Deus prudenter præsumitur consentire in commutationem, *quia promissum non infringit, qui illud in melius*

melius commutat, c. 2. de jurej. Econtra non satis constat, DEUM consentire, ut propriâ autoritate materia voti commutetur in æqualem vel minùs bonam, imò hoc ipso, quòd materia substat voto, est alterâ aliàs æquali melior & Deo grâtiore; in commutatione autem non est spectanda præcisè excellentior virtus, in quam commutetur, sed quod hîc & nunc est utilius ad finem voventis; sic qui vovit flagellationem in remedium castitatis, meliùs erit eam commutare in jejunium quàm orationem, *Tamb. La Croix n. 521.*

2. Ut vota commutentur in evidenter melius, nulla requiritur causa, ut mutentur in æquale, sufficit sola major devotio voventis, vel aliqualis difficultas in exequendo, etsi non sufficiat ad dispensandum; commutatio in æquale vel minùs bonum, si fiat absque omni causa, etiam à Superiore, est invalida, *Castropalao p. 17. n. 4.* quia Deus nemini dedit potestatem voti obligationem remittendi sine causa & irrationabiliter.

3. Qui potestatem habent commutandi & non dispensandi, non possunt votum commutare nisi in æquale; nam si in minus mutetur, hoc ipso quoad partem dispensatur.

4. Omnes, qui possunt dispensare, etiam possunt vota commutare, non econtra; nam in novissimis Jubilæis datur omnibus Confessariis approbatis potestas quælibet vota & juramenta, præter castitatis & Religionis, commutandi, non verò dispensandi. 17.

5. Quicumque habent potestatem vota dispensandi vel commutandi, eandem etiam habent ad juramenta & vota jurata.

Ggg

6. Ju-

R. D. Jansen Theol. Morgl. Tom. I.

6. Juramenta & vota in favorem tertii facta ante acceptationem dispensari & commutari possunt, secus si jam fuerint acceptata, quia tunc alter jus acquisivit, quo invitatus privari non debet, nisi bonum commune aliud exigat, aut promissio injusto metu vel dolo sit extorta; addunt *Rodrig. Fagundetz, Burghab. cent. 2. Cas. 25.* & alii cum *Sporer num. 113. Reiffenst. n. 52.* juramenta & vota etiam ab homine acceptata dispensari posse, si principaliter facta sint DEO, ut si quis amore DEI promittat alere hunc pauperem, ornare hanc Ecclesiam, vel fratri suo promittat intrare Religionem, quia tunc principalis creditor est Deus; sed à communi sententia non recedo, quia Deus non vult remittere promissionem sibi factam cum injuria tertii.
7. Vota reservata sicut dispensari non possunt, ita nec commutari, nisi quoad circumstantias, ut dixi n. 9.
- 18 8. Sicut dispensatio, ita & votorum commutatio probabiliter fieri potest extra confessionem; Nec obstat, quòd in Bulla Jubilaei addi solet: *Confessionibus auditis valeat absolvere à peccatis, & commutare vota;* nam tò auditis confessionibus refertur ad absolutionem à peccatis, quæ immediatè sequitur, non verò ad commutationem votorum, *Viva, La Croix num. 507.*
- 19 9. Qui ab habente potestatem impetravit commutationem voti, si malit, potest redire ad prius votum, quia commutatio in ejus favorem facta est, non tamen tenetur redire, etiam si materia nova facta esset inutilis vel impossibilis etiam ex culpa votantis, v. g. loco disciplinæ

næ impositum est jejunium, si non potes jejunare, non teneris ad disciplinam, quia jam prior obligatio sublata est, *Laym. Sporer n. 135.*

10. Omnia vota personalia propriâ auctoritate mutari possunt in votum Religionis tanquam evidenter melius & DEO gratius; si tamen expost Religionem ingredi non possis, reviviscunt priora vota, quia hæc commutatio propriâ auctoritate facta non tollit omninò obligationem prioris vinculi, *Tamb. hic §. 7. n. 6.*

11. Per professionem Religiosam ipso jure commutantur & extinguuntur omnia juramenta & vota non solemnia, tam realia, quam personalia, etiam reservata, etsi vovens de hac commutatione nihil cogitaverit, *Barb. in c. 4. de vot. n. 2. Pyrrhing num. 28.* Item per Professionem in Religionem laxiorem extinguitur votum ingrediendi strictiorem, quia est votum simplex, *Sanch. l. 5. mor. c. 5. num. 16.* Pontas V. *Votum Cas. 31.* peccat tamen, qui contra votum Religionis strictioris ingreditur laxiorem, nisi strictior ipsi sit inconveniens; Excipe sola vota homini vel Ecclesiæ facta & acceptata, quæ per professionem non extinguuntur, quia Deus non acceptat Professionem cum injuriâ seu derogatione juris tertio quæsiti, *Sanch. n. 40. Pyrrh. l. cit.*

12. Vota pœnalia dispensari & commutari possunt, non tantum quoad se, sed etiam quoad pœnam jam debitam, v. g. vovisti dare eleëmofynam, quoties te inebriaveris, & votum ipsum, & eleëmofynæ jam debitæ ex causa dispensari & commutari possunt: idem est, si quis indies vovit orare Rosarium, quod à longo tempore intermisit; Regularis privilegiatus im-

positâ salutari pœnitentiâ pro transgressione, in ipso voto orandi & in Rosariis neglectis dispensare poterit, *Nav. Sanch. Laym. n. 26.*

23. 13. Qui vovit non petere dispensationem vel irrationem voti, adhuc potest facere commutationem; item qui vovit non petere irrationem, vel contrâ, quia hæc sunt valde distincta, attendenda tamen est intentio voventis, qui fortè non distinxit inter dispensationem, irrationem & commutationem, sed simpliciter vovit, manere in suo voto; si absolutè vovit, non petere relaxationem pro quocunque casu etiam necessitatis, votum est nullum, quia tunc melius est petere, quàm non petere; secùs si voverit, non facilè petere, aut non petere nisi cum consilio Confessarii, tunc, si petat absque gravi causa vel consilio Confessarii, relaxatio & commutatio valebit quidem, sed peccabit contra votum. De commutatione votorum plura dicam *Cas. 102. quest. 4. per totum.*

C A S U S LXXII.

De Horis Canonicis.

A Madæus Subdiaconus querit. 1. Quid sint *Horæ Canonicae*? & quas *Horas* teneatur recitare die *Ordinationis*; quid si ordinatus sit ex metu, aut impubes, vel dubitet de valore *Ordinationis*. 2. An professi obligentur extra *Chorum*. 3. Quot persone requirantur ad *Chorum* & utrum satisfieri possit per *seculares*? 4. Qualiter obligentur *Beneficiati*. 5. An habentes *Capellaniam Laicam*, *Coadjutores*, *Vicarii*, *Pensionarii*, *Canonessæ*

nese Seculares. 6. Non habentes Beneficii possessionem. 7. Non percipientes fructus uno vel altero anno. 8. Habentes Beneficium tenue. 9. Aut ex culpa fructus non percipientes. 10. An propter omissionem fructus restituendi. 11. Quid si ommissio sit inculpabilis, vel secuta ex morbo per intemperantiam causato. 12. Quid si quis per primos sex menses omittat horas, vel per plures annos. 13. Quid si omittat unum Psalmum. 14. Quid si Canonicus oret Horas non choraliter, sed privatim, vel in Choro dormiat. 15. Cui restitutio fieri debeat, & an satisfiat per Eleemosynas, quas dedit in memoriam omissionis. 16. An excusetur, qui ignorat linguam Latinam, vel Rubricas. 17. An excuset metus, subita turbatio, tristitia. 18. An morbus, febris tertiana: & quid in dubio an morbus sit gravis. 19. An excuset actus charitatis vel officii. 20. An impeditus teneatur prevenire. 21. An qui non potest totum, teneatur ad partem. 22. An carens Breviario proprio teneatur orare ex Romano vel alterius Ordinis, & qui non potest solus, an teneatur conducere socium. 23. An excusentur censurati, degradati, captivi, ad triremes damnati, &c. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sint horæ Canonicae?

R. Sunt publicæ ac statæ preces ex Sacrorum Canonum Decretis ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiæ ad Deum persolvendæ: Est autem ulus Horarum antiquissimus à temporibus Apostolorum ad nos derivatus, dividiturque in septem partes seu Horas: Matutinum, Primam, Tertiam &c. juxta illud Ps. 118. v. 146. septies in die laudem dixi tibi.

QUÆR. II. Quinam ad Horas obligentur?

Ggg 3

R. I.

R. I. Per se nemo obligatur nisi ratione Ordinis sacri, Professionis Religiosæ aut Beneficii Ecclesiastici, igitur obligantur omnes in Majoribus Ordinibus, hoc est, saltem in Subdiaconatu constituti, & quidem ab ea Hora, quâ Subdiaconi ordinantur, tenentur orare Horas correspondentes, non quidem accipiendo illud tempus Mathematicè seu physicè, sed moraliter juxtâ cujuslibet Diœcesis consuetudinem, ideòque si in Diœcesi Colon. orderis Horâ gnâ, ad summum obligaberis ad Sextam & Nonam, si circâ primam vel meridiem, non nisi ad Vesperas & Completorium istius diei. *Dian. March. Suar. l. 4. de orat. c. 27. num. 8. Gob. tr. 5. Cas. 23. n. 562.* idem cum proportione dicendum de inceptioe obligationis Horarum ratione Beneficii vel Professionis Religiosæ. Qui antecedenter orat, non satisfacit, quia non potest extinguî obligatio, quæ nondum est. *Baldell. l. 3. d. 21. num. 7.* Ordinatus per gravem & iniquum metum, sicut non tenetur ad castitatem, sic nec ad Horas Canonicas, nisi, ex post Ordinem susceptum liberè ratificet. *Sot. Sanch. Baldell. num. 18.* Idem est de Ordinato ante usum rationis; sed quid de impubere? R. Si sciens & volens Ordines suscipiat benè intelligens onus Castitatis & Horarum SS. Ordin. annexum, obligatur; quia non est, undè excusetur. *Cajet. Sot. & plures apud Sanch. de Matr. d. 30. n. 6.* In dubio, an quis sit validè ordinatus, putat *Tamb.* cum non esse obligandum ad Horas, quia libertas videretur esse in possessione, quæ per dubiam Ordinationem non tollitur; sed attendendum est, an in reliquis se gerat pro ordinato; si sic. etiam hic

se

se talem gerere debet & in dubio standum est pro valore actus.

Re. II. Ratione Professionis Religiosæ obligantur tantum ii, in quorum Religione est speciale præceptum vel consuetudo obligans omnes Professos etiam in Majoribus non constitutos, tam in-quàm extrà Chorum ad Horas Canonicas, quale præceptum habent Fratres Minores, & Moniales Annuntiata; ubi tale præceptum vel consuetudo non est, etiam non est obligatio ad Horas. *Medin. Palud. Caram. Theol. reg. d. 100. Suar. March. Tribun. p. 2. tr. 6. tit 3. q. 2. Dub. 1. imò Less. consil. mor. cas. 14.* multis probat rationibus Choristas aut Moniales nullâ consuetudine obligari ad Breviarium, idque de Clarissis testatur *Alphonf. a Castro l. 1. de Lege Pen. c. 8. de Professis Augustinianis Arragon. 2. 2. q. 83. a. 12. de suis Dominicanis Sorus l. 10. de jus. q. 5. a. 3. de Cisterciensibus Caram. d. 103. num. 1358.* & Abbatem cum suis ex rationabili causâ, v. g. quando versantur in studiis, quoad horas dispensare posse, cum aliis docet *Sporer hic num. 14.* quamvis aliquin sit contrarius. Sed Ratio nostra est, quòd ejusmodi obligatio non oriatur ex ipsâ Professione, seu perpetuâ suâ in Religionem incorporatione; alias enim obligarentur etiam Fratres Laici, quod nemo dicit; ergo talis obligatio aliundè astrui non potest, quàm ex speciali Ordinis Statuto vel consuetudine sub mortali receptâ, quæ non præsumi, sed probari debet. Undè Infero, Fratres Professos in Majoribus Ordinibus non constitutos, uti & Moniales in S. Ordine nostro Præmonstratensi, saltem quoad hanc Provinciam Rhenanam, extrà Chorum

non obligati ad recitandas Horas, idque mihi certum videtur, non enim datur in Ordine nostro quoddam hoc speciale Statutum, ut clarum est, neque in hac Provincia est consuetudo sub mortali recepta, sed quoddam pleraque Monasteria consuetudo omnino contraria, ut experientia didici, & qui contrarium dicunt, fundant se in consuetudine generali omnium Ordinum, quam nunquam sufficienter probare poterunt existere, vel sub mortali esse receptam, & ejusmodi consuetudinem negant AA. supra cit. Deinde non debet adstrui mortale, nisi præceptum, vel consuetudo obligans sufficienter probetur, in dubio enim est possessio pro libertate; sed ejusmodi præceptum aut consuetudo obligans in Ordine Præmonstr. sufficienter non probatur, ergo. Dato etiam, quod probari posset Consuetudo generalis, tamen non obligat in locis, in quibus non est recepta, ut habet comm. & certa omnium Theolog. patetque in Abstinencia in festo S. Marci, & mille aliis exemplis, quæ non obligat nisi in locis, in quibus animo se obligandi est recepta; atqui experientia docet hanc consuetudinem in multis locis & Provinciis taliter non esse receptam, ergo. *Nec obstat*, quod Moniales & Clerici sint professi seu deputati, ut dicunt, ad Chorum, nam tantum sunt professi Chorum in communi, ideoque peccant mortaliter, si suam culpam vel negligentiam impediunt, quominus Chorus in communi servetur, secus si pro sua tantum parte Horas omittant; patet à pari: In Ordine nostro Præmonstr. non tantum est consuetudo, sed & speciale præceptum in Quadrages. choraliter orandi septem Psalmos Pœnitentia-

tia-

riales, Litanias & suo tempore anniversaria pro Benefactoribus, Parentibus & Fratribus Ordinis &c. & tamen nemo dicet aut probare poterit hos Psalmos & Anniversaria sub mortali obligare quemlibet in particulari & extra Chorum &c. Et in dubio consuetudo potius habenda est pro voluntaria & supererogatoria quam obligatoria, sicut in dubio, an verba vel voluntas Superioris contineat præceptum vel purum monitum; nam *in obscuris, quod minimum est, sequimur* reg. jur. 30. in 6.

DUBITARI hic potest, quot personæ requirantur, ad servandum Chorum in communi? R. Ad minus requiri 4. vel 5. sive Professi, sive 30. Novitii, sive Sæculares, ita ut, ubi quatuor haberi non possunt, Communitas non obligetur ad Chorum, ita comm. cum *Gob. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. num. 22.* Ratio est, quod Chorus consistat in decenti alternatione cantantium, vel orantium, sed non potest esse decens alternatio, ubi sunt pauciores quam 4. ergo. At quid si servetur tantum à duobus vel tribus? R. Superiorem in hoc facile posse peccare mortaliter tum ratione scandali, tum ratione negligentiae, si id sine urgente causâ permittat; posset tamen, ut verbis *Tamb. l. c. n. 11.* utar, ex natura sua alicui videri probabile satisfieri, quia in rigore servatur essentia Chori, scilicet cantus alternus, & in hac sententia est obligatio servandi Chorum, ubi tantum sunt duo vel tres, idque de Canonicis Sæcularibus docet communis Sententia, quia arctius obligantur ad Chorum, quam Religiosi, scilicet ex justitia & implicito saltem pacto cum Fundatoribus. Sed quid, si tot Religiosi vel Clerici haberi ne-

Ggg 5

queant,

queant, quor ad Chorum requiruntur, eritne obligatio advocandi personas Sæculares ad id idoneas? *R. Affirm.* Si id redditus Ecclesiæ patiantur; quia verè persolvitur Officium; & quamvis id tunc non fiat per Clericos, fit tamen nomine Clericorum; & qui tenetur ad finem tenetur ad media non nimis difficilia; & ita in supplementum Chori videmus in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis sæpe adhiberi pueros primâ Tonfurâ nondum initiatos, aut Clericos, qui non sunt de gremio; & si privatus Clericus, qui solus orare non potest, tenetur suis expensis conducere socium, si commodè possit, ut dicam infra. n. 22. cur non teneantur Superiores Ecclesiarum conducere Chorales Sæculares, si alios habere non possint?

4. *R. III.* Omnes, qui habent Beneficium, five curatum, ut Episcopi, Abbates, Decani, Parochi &c. five non curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, Personatistæ &c. ad Horas obligantur. Est communis & certa ex Concil. Basileensi *Sess. 21. §. quoscunque*, & Lateran. *Sess. 9.* ita quidem, ut omittentes Horas teneantur restituere fructus omissioni correspondentes, ut dicitur q. seq.

5. **QUÆR. III.** Qualiter Beneficiati ab Horis excusentur titulo incompetentiæ, vel ob non perceptos fructus?

R. I. Ab Horis excusantur, qui habent tantum Capellaniam Laicam, hoc est, à Laicis conferri solitam & autoritate Episcopi non erectam, nisi in aliquo majori ordine sint constituti, talis enim Capellania non est verum beneficium; Idem est de præstimoniis, quæ Clericis solent dari in ordine ad studia absque hoc, quòd

quoddam in verum titulum ab Episcopis erecta sint.

Azor. Wiestner, l. 3. t. 41. n. 52. Bald. d. 27.

2. Coadjutoria etiam cum jure succedendi per se non obligat ad Horas. *Mald. Suar. c. 22. n. 19.* Ratio est, quia Coadjutor non habet ipsum Beneficium, sed tantum jus ad illud; neque duo propter unum Beneficium obligandi sunt, sed solus proprietarius beneficii: Coadjutor tamen Episcopi habens administrationem obligatur. *Leuren. for. Benef. p. 1. q. 137.*

3. Vicarii temporales, qui tantum aliorum vices supplent, quia non sunt beneficiati, sed tantum gerunt vices beneficium habentis. *Nav. Suar. l. 4. c. 22. n. 19. Garc. p. 3. de benef. c. 1. n. 109.* Qualiter ad Horas teneantur Canonice Regulares, tradit *Leur. fori benef. p. 2. q. 922. & dicam Cas. 76. n. 15.*

4. Meri Pensionarii, seu ii, qui ex beneficio resignato vel aliter habent pensionem Clericalem; hi ex constituto Pii V. tenentur tantum ad recitandum quotidie officium B. M. V. nisi aliunde titulo v.g. Profess. vel Majorum Ordinum ad officium canonicum obligentur; tunc enim non est mens Pontificis eos simul ad officium B. M. V. obligare, ne alioquin sint magis obligati, quam alii Clerici. *Tamb. sup. c. 5. §. 1. n. 22.* & generaliter excipiuntur omnes, qui non habent beneficium proprie dictum, nisi alio titulo ad Horas obligentur.

5. Excipitur, qui nondum habet quietam 6. beneficii possessionem, ita ut nullos fructus percipiat, & dubitetur, an unquam sit obtenturus causam; e contra si aliquibus fructibus vel presentibus fruatur, sitque probabilis spes evincendi causam & fructus interim sequestratos; aut ipsi lis moveatur,

veatur, post adeptam pacificè possessionem sequestratis ad interim fructibus, ad Horas tenebitur; *Cajet. Baldell. d. 23. à n. 5. Garc. n. 86. § 104. Wiestner n. 61.* Quòd si neuter litigantium sit in possessione & neuter fructus percipiat, neuter orare tenebitur, quia unus non magis obligatur, quàm alter, neque obligantur ambo simul, aliàs enim pro uno beneficio esset obligatio ad duplex officium; ergo neuter obligabitur, & qui ex post litem cum fructibus sequestratis evincit, non tenetur eos pro rata omissionis dare pauperibus, quia hæc pœna tantùm debetur pro Horis culpabiliter omissis, hic autem omisit eas inculpabiliter. *Cajet. Suar. c. 19. nu. 7. Garc. nu. 86. § 104. Wiestner n. 61.*

7. 6. Non obligatur novus Canonicus, qui ex consuetudine sui Capituli primo vel secundo anno nullos percipit fructus neque distributiones quotidianas, eò quòd hæ impendantur ad fabricam Ecclesiæ. *Laym. Garc. nu. 70. Bonart. l. 2. c. 7. contra Less. & alios. Ratio est, quia isto tempore quòd fructus, sunt, quasi non haberent beneficium, idque sine sua culpa. Ubi tamen consuetudo habet, ut hæredibus defuncti aut tenioribus Canonicis, vel etiam ad defuncti sepulturam, vel solvenda ejus debita, reserventur fructus unius vel alterius anni: his annis tenebitur ad horas novus Canonicus saltem ex recepta praxi. *Castrop. Azor, Less. Garc. n. 66. Schmaltzg. n. 66.* quamvis de hac praxi dubitet *Gob. tr. 2. Cas. 23. num. 576.* Ratio est, quòd hi fructus impendantur in ejus utilitatem, ideòque ab ipso censentur percepti, & fructus, quos ipse primo anno non percipit, post mortem*

rem

tem ejus percipient ejus hæredes vel credito-
res, manetque ei libertas de his in vita dispo-
nendi. Similiter ad Horas obligabitur, qui uno
anno ob sterilitatem, grandinem, hostium in-
cursum vel inundationem fructus non perci-
pit; unius enim anni sterilitas censetur per alio-
rum annorum fertilitatem compensari; hos tamen
non improbabiliter excusat *Castrop. Laym. hic c. 5*
n. 4. Gobat. sup. n. 577.

7. Ab horis probabilissimè eximuntur, qui 8.
habent beneficium adedò tenue, ut nequidem
indè percipiant tertiam vel quartam partem ho-
nestæ & decentis sustentationis. *Sotus l. c. Ar-
rag. n. 13.* atque id in praxi valde esse securum
docent *Vasq. Suar. c. 21. num. 9.* putat autem
Gob. nu. 578. viginti ducatos in Germania præ-
stare bonam quartam partem honestæ sustenta-
tionis; si tamen scienter adedò tenue beneficium
susceperit, hoc ipso censetur liberè onus orandi
horas acceptâsse, per consequens illo obligabi-
tur; & si ipse non acceptâisset, forsan sub tali
onere acceptâisset alius. *Nav. Suar. Laym Barb.*
Covar. l. 3. var c. 13. num. 8. Bald. num. 4.
Schmaltzgr. num. 58 contra *Sotum*, *Less. Vega.*
Diana, Tamb. num. 30. qui valdè probabiliter
præsumunt benignam matrem Ecclesiam pro
tam exiguo proventu non velle imponere onus
adedò grave; si tamen plura habeat beneficia te-
nuia, quæ simul sumpta præstent notabilem
partem sustentationis, ex communissima obli-
gabitur; econtrà si plura etiam pinguia habeat
beneficia, proptereà non constringitur ad plura
officia, sicut festo in Dominicam incidente ex
benigna matris Ecclesiæ intentione, non obli-
gamur ad plures Missas. In dubio, an tenui-
tas

tas beneficii sit tanta, ut excuset à recitatione horarum, standum est pro obligatione, quæ possidet; certum enim est, quòd habeatur beneficium, tenuitas autem seu ratio excusans est incerta.

9. 8. Qui suâ culpâ nullos aut exiguos fructus percipit ex beneficio, eò quòd v. g. sit excommunicatus, suspensus, non residens, vel non habeat aratem requisitam, utique obligabitur ad horas; non enim decet, ut ipsius culpâ fundatores vel Ecclesia careat officio divino. *Nav. Garc. n. 45. Wiest. nu. 61.* idem dicendum de beneficiato, cujus fructus mandato Superioris per aliquot annos impenduntur ad solvenda debita propria vel antecessoris, ut dixi sup.

QUÆR. IV. Quid circa restitutionem fructuum propter omissionem horarum?

10. 8. Seqq. 1. Quamvis sit probabilè, beneficiatos non obligari ad Horas ex justitia, tamen certum est, recitationem Horarum esse conditionem, sine quâ fructus non faciunt suos, ideòque non recitantes ante omnem sententiam obligari fructus perceptos restituere, ità enim in terminis habet Concil. Lateran. & Pius V. patètque ex propos. 20. damnata ab Alex. VII. quæ sic habet: *restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quòd sit pœna.* Debet autem restitutio fructuum correspondere Horis omissis; ità ut, si quis annuò ex beneficio habeat 365. aureos & uno die totum officium omittat obligatur ex constitut. Pii V. in eleëmofynam vel fabricam Ecclesiæ impendere unum aureum, si omisit solum matut. dimidium aureum, si cæteras Horas alterum dimidium,

midium, qui harum singulas, sextam partem fructuum illius diei amittit.

2. Hac obligatio non extenditur ad eos, qui ^{1 E.} inculpabiliter Horas omittunt, v. g. ex naturali oblivione, impotentiâ aut infirmitate etiam per intemperantiam causatâ, ut vult *Gob.* nisi quis studiosè illum in finem fuisset intemperans, tunc enim dolus ei patrocinari non deberet. Neque tenentur ad restitutionem fructuum, qui intuitu aliorum onerum beneficiatè obveniunt v. g. ratione curæ animarum vel Missarum, ideoque *Laym. c. 5. num. 2.* dicit Pastores & similes, qui exiguam habent competentiam v. g. non ultra 350. florenos; ob omissas horas ad nullam vel modicam restitutionem esse condemnandos, eò quòd ratione aliorum onerum ipsis debeatur sustentatio; si tamen pingues habeant redditus, tenebuntur ob neglectas Horas restituere tantùm fructus officio Horarum correspondentes, deductis iis, quæ pro aliis oneribus debentur; idque in praxi omnino tutum esse dicit *March. Spor. num. 38.*

3. Qui post acceptam beneficii possessionem ^{12.} per sex menses omittunt Horas, peccant quidem mortaliter, non tamen obligantur quidquam restituere, quia Pius V. hos disertè eximit. Item multi apud *Laym. l. c.* eximunt à restitutione eos, qui tantùm semel vel bis in anno horas culpabiliter omittunt; imò ex *Medina & Sanch. putant Gob. tr. 5. num. 588.* Canonicum, qui per duos vel plures annos Horas omisit, tantùm obligandum esse ad restitutionem quartæ partis fructuum, ità ut, si annuò habeat mille, restituere sufficiat pro duobus annis 500. *Spor. num. 37.* dicit; utinam tantùm
quan-

quandoque à pœnitentibus extorquere potuiffem, & assentitur quòad tertiam partem ab iis restituendam, sed cum id clarè repugnet Bullæ Pii V. videtur tantùm admittendum in casu, quo sine gravi incommodo plus restitui non potest, tunc enim, & non aliàs præsumi poterit de benigno Ecclesiæ consensu.

13. 4. Qui ex una Hora v. g. matutinis non omittit notabilem partem correspondentem uni parvæ horæ integræ, aut qui in singulis horis omittit aliquid leve, v. g. unum Psalmum, probabiliter nihil tenetur restituere; quia lex restitutionis est pœnalis & odiosa, adeoque restringenda ad omissionem notabilem, quæ integræ Horæ parvæ correspondeat. *Gob. n. 589.*

14. 5. Quæstio est inter Theologos: an Canonicus longo tempore v. g. per tres menses non frequentans chorum, sed orans privatim Horas, peccet mortaliter; item an frequentans, sed non cantans præsentias faciat suas; ad 1. viderur verius, quòd peccet mortaliter, tum quia *Trid. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. de reform.* præcipit, ut Beneficiati officia hebdomadaria, aliàsque functiones suo beneficio annexas per se ipsos præstent, tum quia Ecclesia per textus expressos apud *Castrop. hic d. 3. p. 2. num. 3.* id jubet sub pœnis ferendæ excommunicationis & depositionis, & pro hac sententia quinque declarationes Cardin. affert *Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 323.* accedit, quòd sub mortali teneantur residere; sed ad quid residentia, si in persona non teneantur frequentare chorum? oppositum ramen non videtur omnino improbabile, quia illa Ecclesiæ præcepta non videntur in tanto rigore recepta, & de declarationibus Cardin.

non

non constat authenticè. *Tamb. l. 2. c. 5. §. 4. n. 7. Gob. tr. 5. num. 700. ad 2.* Canonicus non cantans in choro præsentias percipere non potest, & perceptas tenetur restituere, quia hæ debentur tantùm iis, qui chorum adjuvant, quod non fit tacendo & merè attendendo; econtrà qui suum versum cantat, sed non attendit ad versum alterius chori, eò quòd fabuletur aut legat historias &c. facit quidem præsentias suas, quia, quantum est de se, chorum adjuvat, sed tenetur Horas repetere. *Barb. Suar. c. 12. n. 10.* ubi tamen consuetudo viget, ut Canonici substitutos Cantores habeant, uti in multis Ecclesiis Germaniæ, maximè Cathedralibus, sufficit eorum præsentia ad lucrandas distributiones quotidianas, quamvis non cantent, modò Horas privatim orent. *Laym. c. 7. num. 6. Leur. p. 1. q. 418. Schmalzg. l. 3. t. 4. n. 81.* de dormitante contrà suam voluntatem in choro, pariter affirmat *Tamb. sup.* eum lucrari præsentias, quia videtur legitimè impeditus sicut infirmus.

6. Restitutio fieri debet Ecclesiæ, in qua quis habet beneficium, vel Ecclesiæ pauperi, aut aliis quibuscunque pauperibus, sive cognatis, sive extraneis, si ipse omittens sit verè pauper, sibi ipsi applicare potest; imò *Gobat num. 591. Spor. num. 401.* dicunt satisfieri, si fructus restituendi applicentur ad legendas Missas pro defunctis; denique communis sententia apud *La Croix num. 1215.* docet, in partem satisfactionis computari posse eleëmofynas, quas dedit post neglectum Breviarium esto non cogitet, neque intendat per eas satisfacere. *Ratio est*, quia per eiusmodi eleëmofynas saltem virtualiter aut in-

H h h

terpre-

R. D. Jansen Theol. Mor. gl. Tom. I.

terpretativè vult extinguere suam obligationem, & reverà ponit opus, quod in pœnam omissionis est inpositum; *Dixi*: satisfieri per eleëmofynam datam post omissionem, nam per eleëmofynas antecederentur datas non satisfieri certum est ex propof. 33. ab Alex. VII. damnata: *Restitutio fructuum propter omissionem Horarum suppleri potest per quascunque eleëmofynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat.* Neque in praxi tutæ sunt sententiæ, quæ docent, pro ejusmodi restitutione satisfieri per geminatam lectionem Horarum expost factam, aut alia pia opera fundatoribus applicata v. g. auditionem Missæ, jejunia, applicationem indulgentiarum & similia, sunt enim hæc à textu Bullæ nimis exorbitantia.

QUÆR. V. Quid circà alias causas ab Horis excusantes.

16. R. Sola impotentia Physica aut moralis, vel dispensatio excusat ab Horis juxtâ explic. sequentes. 1. Ob impotentiam Physicam excusantur cæci, aut non habentes Breviarium, tales enim non tenentur ad Horas, nisi quas sciunt memoriter vel cum socio facilè recitare possunt, ad has enim non sunt impotentes; non tamen tenetur cæcus adhibere socium, qui Horas verbatim suggerat, quia hæc diligentia est nimis extraordinaria. *Bonac. Suar. c. 27. n. 16.* qui assumpsit beneficium ignorans linguam latinam aut Rubricas, non tenetur quidem ad Horas, quamdiu est in illa impotentia, peccavit tamen graviter cum tali impotentia suscipiendo SS. Ordines vel beneficium, teneturque se intrâ breve tempus qualificare, vel beneficium dimittere. Si verò sine sua culpa sit ordinatus

tus

tus titulo talis beneficii, nec aliundè habeat, undè vivat, non teneri ad dimittendum beneficium docet *Tamb. num. 18.* imò ex rationabili causa v. g. nè cogatur carere beneficio oblato, illud licitè acceptare poterit, etsi pro nunc sit inhabilis ad Horas, modò intra breve tempus sit paratus se habilitare.

2. Ob impotentiam moralem excusat metus 17.
gravis mali sibi vel alteri ob recitationem inferendi, ut contingere potest versantibus inter hæreticos. *Sanch. l. 7. de matr. d. 29. n. 7.* cum communi excusat eum, qui ex metu gravi factus est Religiosus vel Subdiaconus; nam sicut talis non obligatur servare votum castitatis, sic nec legere Horas, intellige, nisi votum suum vel statutum exposcit ratificaverit.

3. Excusat subita turbatio, gravissima afflictio, vel tristitia, quæ reddat hominem moraliter impotentem ad orandum, ut si reus post unum alterum vè diem ob enorme crimen sit morte plectendus, vel aliquis repentinum nuntium accipiat de maxima jactura bonorum &c. quòd si non obstante turbatione & mœstitiâ quis alia negotia magni momenti tractare queat, etiam orare poterit.

4. Excusat infirmitas gravis, neque requiritur 18.
gravissima, nec sufficit levis, qualis juxtà *Bonart l. 2. c. 38. n. 5.* & plerisque est febris tertiana vel quartana, quæ non solum diebus intercalatibus seu liberis, sed etiam diebus paroxismi plerumque satis temporis relinquunt recitandis Horis; bene docet *Sanch. hic* mediam viam tenendam esse, maximè scrupulosis; ita ut, qui æger est, si ex recitatione Horarum verosimiliter credat vel timeat aliquam stomachi

cruditatem, capitis gravedinem, vitium lassitudinem, febris incrementum, excusetur ab Horis; *Ratio est*, quia ejusmodi incommoda, quæ in corpore sano sunt levia, in infirmo sunt gravia; *Nec obstat*, quòd agrori vel febrili laborantes bonam diem partem fortè infumant confabulationibus vel lectioni historiarum; nam hæc ægrorum oblectant & alleviant; at lectio Horarum est res seria, & ex natura sua caput gravat, & molestiam infert; hoc certum est, ægrorum tutò stare posse iudicio Medici, Superioris, vel alterius prudentis & experti viri, & tunc Superior hoc ipso, quòd dicat ægrum excusari, cum ipso dispensat, si ratio excusans fortè non sit sufficiens. Si Medici vel Superioris iudicium haberi non possit, & sit dubium, an morbus sit gravis, tunc verè malè habeas, & pejora formides, potes iudicare morbum esse gravem; item pensatis omnibus dubitas, an recitatio Horarum (idem est de auditione Missæ) tibi sit allatura grave damnum; probabiliùs non obligaris. *Bonac. Castrop. Tamb. Spor. num. 159.* contra *Suar.* qui necessariò putat petendam esse dispensationem, eò quòd lex videatur esse certa, & ratio excusans tantum dubia. *Sed cont. est*, quòd ratio excusans non sit ipsum incommodum, ut malè supponit *Suar.* sed periculum incommodi, quod hic non est dubium, sed certò existens: adeoque est possessio juris naturalis ad se non exponendum periculo gravis mali, quæ prior & potior est, quam obligatio recitandi Horas orta ex jure Ecclesiastico.

19. §. Excusat charitas vel occupatio tanta, quæ, ut habet *Sanch. l. 7. moral. c. 2. dub. 52.* non potuit præveniri, neque prætermitti sine scandalo,

dalo, gravi pœnâ aut damno, neque compa-
 titur Horas recitare, ut si subito compescenda
 esset seditio, extinguendum incendium, aut
 quis totâ die occupatus esset audiendis Confes-
 sionibus extremè periclitantium, vel hominum
 ultimo die Paschatis vel Jubilæi ad se in tanta
 copia venientium, ut omnes alioquin audiri
 non possent, sed cogerenur aliqui à Jubilæo
 vel Paschali communione abstinere; putarem
 tamen hoc ultimo casu Confessarium debere
 pœnitentibus suis tempus prorogare, ut ex post &
 Jubilæum lucrari, & Communionem Paschalem
 servare possent; undè patet officium charitatis ra-
 rissimè excusare à recitatione Horarum. Quòd si
 quis Horas remisisset ad finem diei, & subito unâ
 alterâve Horâ ante medium noctis evocaretur ad
 moribundum absolvendum, communicandum,
 vel unguendum &c. relictis Horis oporteret juva-
 re infirmum, quia præceptum naturale charita-
 tis vel etiam justitiæ in Parocho, præponderat
 præcepto positivo Horarum, si scilicet utrumque
 fervari non possit, est *comm.* cum *Tamb. §. 8.*
num. 17. sed quid si Parochus v. g. in die Sabba-
 thi ab infirmo incanatus redeat medio duodecimæ,
 & non habeat nisi mediam Horam, quâ cœnare
 vel Horas orare possit? R. Si sinè notabili incom-
 modo neque à cœna abstinere, neque eam post
 12. differre possit, eò quòd altero die obligetur
 ad sacrum ob diem Dominicum, festum vel præ-
 sentiam funeris, poterit omissis Horis cœna-
 re, quia præponderat obligatio dicendæ Missæ,
 nec tenetur cum gravi incommodo à cœna absti-
 nere.

6. Qui est impeditus febris vel alio negotio, 20.
 quominus stans Horis officium persolvere possit,

H h h 3

tenetur

teneretur illud intra eundem diem, vel prævenire, vel ex post supplere, quando cessat impedimentum. *Ratio est*, quia præceptum urget totâ die, & certæ Horæ per diem præfixæ non sunt ad finiendam, sed urgendam obligationem; hinc si non potes manè perfolvere matutinum teneris post meridiem vel vespere, quemadmodum si die Solis non possis audire Missam Horâ nonâ, teneris audire maturius vel securius. Valdè quidem est probabile, quòd hodie non teneris orare matutinum pro crastino, etiamsi prævideas te pro tunc fore impeditum; quia hodie nullo modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro crastino, nemo autem teneretur uti privilegio. *Gob. num. 711.* nihilominus oppositum mihi est verosimilius, quia qui teneretur ad finem, teneretur etiam ad media, non nimis difficilia, atque prævenire matutinum non est adeò difficile ergo.

21. 7. Plures antehac docuerunt non esse obligationem recitandi reliquum, id est minores Horas, si quis non possit majores, scilicet Matutinum cum Laudibus recitare, sed oppositum nunc est certum ex propos. 14. damnata ab Innoc. XI. quæ sic habet: *qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquas, ad nihil teneretur, quia major pars trahit ad se minorem.* Nihilominus *Fillint. Castrop. Garc. Sanch. Tamb. n. 10.* docent, non esse obligationem recitandi illam Horam, cujus partem notabilem necesse habes omittere v. g. cæcus aut carens Breviario, potest memoriter dicere Psalmos, non tamen Lectiones, Capitula, orationes &c. vel econtrâ, talis ex eorum mente nec

nec

nec ad Psalmos tenebitur, quia Psalmi finè lectionibus & orationibus non sunt substantialiter Matutinum à Pio V. præceptum; hanc sententiam *Spor. num. 177.* dicit esse probabilem & tutam, sed tenendum est, quòd potens orare Psalmos vel notabilem Horæ majoris partem, ad hoc teneatur, quamvis non possit orare reliqua; *Ratio est*, quòd recitans ejusmodi notabilem partem satisfaciat præcepto quòad substantiam, prout dicitur casu sequenti: ergo ad hoc tenetur. Deindè qui non potest solvere totum debitum, tenetur solvere partem, quam potest, saltem notabilem; ergo à pari: excipe tamen ægrotum, qui rationabiliter dubitat, an possit dicere partem aliquam notabilem, hic enim ex benigna Ecclesiæ interpretatione potest præsumere se excusatum, cum enim talis vix unquam sciat, quid & quantum orare possit, innumeris exponeretur scrupulis & anxietatibus, essetque periculum nocendi valetudini, ita cum communi *Suar. Tann. Laym. c. 6.*

8. Qui caret Breviario proprio v. g. Ordinis, 22. non tenetur orare ex alieno, nisi fortè Romano, aut alio non multum à suo discrepante. Quia ex aliis probabilius non satisfacit, ut dicitur *Cas. seq.* econtra qui non potest orare solus, tenetur adhibere socium, si commodè habere possit, imò Beneficiatus habens bonos redditus teneatur socium pretio conducere, si gratis habere nequeat, qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, si autem adeò tenue esset beneficium, ut sine gravi incommodo socium conducere non posset, aut quia surdaster est, & socium intelligere non possit nisi valdè vociferantem, rectè censet

Tamb. Nav. Bonac. Baldel. d. 38. num. 9. cum fore excusatum.

23. 9. Ab Horis non excusantur excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, nè commodum reportent ex delicto, *Wiestner num. 30.* econtra plerique excusant ad triremes damnatos, infidelibus servientes, & eos, qui ex dispensatione Papæ duxerunt uxores, his *Spor. num. 10.* annumerat degradatum; *Ratio est*, quòd hi vel sint in statu ab hac obligatione valdè alieno, vel in statu adeò misero, ut meritò Ecclesia præsumatur hanc afflictionem afflictis addere non velle; sed quia hæc præsumptio & excusatio est incerta, standum est pro lege certa.

C A S U S LXXIII.

Quomodo Horæ sint recitandæ.

Benedictus Horas legit 1. *Vel sine vel cum intentione tantum virtuali aut habituali.* 2. *Cum attentione superficiali vel solum externa.* 3. *Cum distractione di-vel indirectè voluntaria.* 4. & 5. *Nil repetit aut restituit etiam ob distractiones deliberatas.* 6. *Scit quidem se habere cogitationes alienas, sed non advertit eas impedire attentionem internam.* 7. *Recitat cum socio, & ad eum non attendit.* 8. *Petit remedia contra distractiones.* 9. & 10. *In hora parva omittere duos Psalmos, vel in Sabbatho S. Vesperas, vel in festo S. Marci & Rogationibus Litantas reputat veniale.* 11. *In dubio, an Horas recitaverit, se liberum iudicat.* 12. *Quæ omittit thurificando, organum pulsando, officium querendo, Confessiones audiendo,*
non

non repetit. 14. Syllabas mutilat, præcipiat. 15.
 Vel ita legit, ut se ipsum audire non possit. 16.
 Recitat ex Breviario alieno, vel alterius Ordinis,
 etsi putet, se ad hoc non teneri. 17. Officium pro-
 hibitu mutat. 18. Prætextu itineris, studii, aut
 quia tale festum in loco, vel Diœcesi, ubi nunc
 existit, celebratur, vel socius de eo recitat. 19.
 Horas invertit. 20. Interrumpit. 21. Vel non
 legit tempore debito. Pro resolut.

QUÆR. Quomodo Horæ recitari debeant?

R. Recitari debent devotè, integrè, ordina- I.
 tè; ità quòd ad rem omnes. Quæ spectant ad pri-
 mam conditionem, dabunt numeri sequentes.

1. Per devotionem intelligitur at-& intentio
 debita; intentio in genere est voluntas efficax
 agendi aliquid vel omittendi; dividitur in for-
 malem, virtualem, habitualem; item in ex-&
 implicitam: formalis est voluntas actu existens,
 & perceptibiliter tendens in objectum, ut cum
 dicis: volo orare Horas; Virtualis est voluntas
 præterita in aliquo suo effectu, vel in actu te-
 nui & imperceptibili perseverans, v. g. volens
 orare Horas, arripis Breviarium, quaris officium
 &c. quamvis primæ intentionis non ampliùs
 recorderis, tamen illa existit adhuc in aliquo
 effectu, scilicet arreptione Breviarii, lectione
 &c. habitualis intentio est voluntas præterita
 non revocata, quæ nec in se, nec in aliquo
 suo effectu perseverat, ideòque potest esse in dor-
 miente, ebrio &c. Intentio explicita est, quâ volo
 aliquid clarè cognitum, ut cum dico: volo orare
 Horas, implicita est, quâ volo aliquid confusè
 cognitum & contentum in alio; ut volo satisfacere
 meæ obligationi, volo facere, quod soleo,
 quod video ab aliis fieri &c. Ad recitationem Hora-

Hhh 5

rum

rum sufficit intentio formalis, virtualis aut etiam implicita, non verò merè habitualis, aut purè interpretativa, quæ non est, sed esset; *Ratio* est, quia recitatio horarum est actus humanus & voluntarius capax meriti &c. ergo adesse debet voluntas in se, vel aliquo effectu existens, sed intentio merè habitualis & interpretativa nec in se, nec aliquo suo effectu existunt, ut patet ex earum definitione, ergo. *Dico*, merè habitualis aut interpretativa; nam aliqui Authores confundunt has intentiones cum virtuali, quæ juxtà omnes Theologos sufficit; nec opus est ad quamlibet horam renovare intentionem, etsi id valdè sit meritorium; nam quòd pergam ad horas reliquas, hoc fit in virtute prioris intentionis: & quamvis requiratur intentio orandi, vel laudandi Deum, nec sufficiat, quòd legatur Breviarium per modum historiarum, aut animo discendi vel se oblectandi, non tamen requiritur intentio orandi devotè, integrè, ordinatè &c. quia hæc implicite includitur in intentione orandi aut satisfaciendi suo officio &c.

2. 2dò *Attentio* in genere est advertentia ab aliquid; dividitur in ex- & internam; externa est, quâ tempore recitationis quis abstinet ab omni opere externo cum attentione interna impossibili; interna est advertentia & major quædam animi applicatio ad hoc, quòd recitat; Dicitur *major applicatio*, quia semper adest aliqua advertentia & animi applicatio hoc ipso, quòd actus sit voluntarius; hæc attentio interna vel est ad sola verba, ut hæc distinctè & reverenter exprimantur, & vocatur *superficialis*, vel est ad sensum verborum, & vocatur *literalis*,
vel

vel denique est ad Deum vel sacrum aliquod
 mysterium v. g. Passionem Dominicam, & di-
 citur spiritualis; certum est satisfacere eum, qui
 habet unam attentionem ex his tribus internis
 sive superficialem, verbalem aut spiritualem
 &c. sicut econtra certum est non satisfacere,
 qui nequidem habet externam, hoc est, qui
 sub officio se occupat opere externo cum atten-
 tione interna impossibili, qualis censetur
 esse scriptio, pictio & omnis actio animum valde
 occupans & distrahens; Econtra tardè se ve-
 stire, exuere, lavare, modestè ambulare &c.
 cum attentione internâ sunt compatibilia, aded-
 que sicut licitè exercentur, dum recito alias pre-
 ces, sic easdem licitè exerceo, dum horas vel
 alias preces obligantes persolvo. *Sotus, Vasq.*
Sanch. l. 9. de matr. d. 3. num. 6. Baldel. d. 27.
num. 21.

3^{ti}o. Magna est inter Theologos disputatio, 3.
 an sufficiat ad lectionem Horarum (idem est de
 auditione Missæ) sola attentio externa, quâ quis
 evitat omne opus cum attentione internâ incom-
 possibile: seu an voluntariè distractus per nota-
 bilem partem officii peccet mortaliter. Commu-
 nior & verior sententia negat sufficere solam at-
 tentionem externam, dicitque peccari mortaliter
 per notabilem distractionem voluntariam, non
 quidem ex eo, quasi essentia veræ orationis non
 possit subsistere sinè attentione interna: nam ad
 hanc sufficit sola intentio orandi, vel laudandi
 Deum virtualiter perseverans, ut ex professio
 probat *Lug. de Euch. d. 22. sect. 2. num. 25. Gob.*
t. 5. d. 2. num. 821. & ex ipso La Croix l. 4. à
num. 1342. Ratio igitur præcipua est, quod secun-
dum D. Thom., Suarez & plerosque Theologos,
 quos

quos magno numero citant *Bonac. Diana p. 2. t. 12. Resol. 2. Sporer num. 76.* attentionem internam videatur præcipere Ecclesia *cap. dolentes de celebr. Miss.* ubi sic habet: *districte præcipimus in virtute obedientia, ut divinum officium, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent & devotè; Sed non celebratur officium studiosè & devotè, si nulla adsit attentio interna, & recitans mente voluntarie evagetur, ergo: Nec obstat, quòd hæc attentio sit actus internus, nam ex communi Theolog. potest Ecclesia indirectè præcipere actus internos facientes ad honestatem actûs externi directè præcepti, atqui attentio interna multùm facit ad honestatem orationis, ut clarum est; nam sine hac verum est illud Matt. 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Idque verum est non solum de distractionibus directè voluntariis, ut cum quis deliberatè & ex proposito non vult attendere, aut datâ operâ & studio assumit cogitationes ab officio alienas; sed etiam tenet, de distractionibus indirectè & in causâ positivâ voluntariis, ut cum quis antè vel intrâ officium divinum, sciens & volens dat causam distractionibus, utpotè qui immediatè à lusu, confabulatione, aliisque negotiis, absque omni præparatione vel recollectione mentis ad officium properat; item qui inter orandum assumit actionem orationi repugnantem, uti sunt legere, confabulari. Ita *DD. cit.* Hanc sententiam *Suarez* dicit esse certam, alii oppositam dicunt esse improbabilem, sed rationes ita non convincunt, quin verè sit probabile eum non peccare mortaliter, qui divinum officium recitat cum perpetuis distractionibus, nam *cit. c. dolentes* uti & *Trid.* in quo*

quo

quo hæc sententia præcipuè fundatur, tantum præcipiunt actum externum religionis, ut fateatur *Suar.* & demonstrat *Lug. num. 37.* Et sic cit. cap. per rō devotè intelligeret & præciperet attentionem internam, præciperet omnem possibilem devotionem, dicit enim: *quantum eis Deus dederit*, quod sanè nemo dicet: Deinde ex communi T.T. non est astruenda obligatio mortalis, nisi adsit autoritas vel ratio convincens; atqui neutrum est, ergo: Item lex non sufficienter promulgata non obligat, sed hæc lex non est sufficienter promulgata, cum ex fundatis rationibus eam negent AA. gravissimi, ergo.

Dives cum Saar. Attentio interna est de essentia orationis. 1. Quia oratio est mentis in Deum elevatio. 2. Oratio sine attentione interna non est verus actus seu cultus Religionis, sed simulacrum cultus; quis enim dicet Deum verè coli ab eo, qui voluntariè distrahitur & nequidem vult de Deo cogitare 3. Est hypocrisis. 4. Est actus Deo displicens seu peccatum. 5. Nihil impetrat. 6. Si voluntariè distractus ponat substantiam orationis, ergo satisfacit quodam substantiam, ergo non peccat mortaliter. R. Ad 1. & 2. ad substantiam orationis & actum Religionis sufficit sola intentio orandi perseverans in vocali oratione, etsi mens ad alia evagetur, sicut verè dicitur colere & invocare diabolum, qui ex intentione invocandi pronuntiat verba externa, quamvis, dum ea profert, totus sit distractus; Item forma extremæ Unctionis essentialiter est deprecatoria, & tamen valet Sacramentum, etiamsi distractè pronuntietur. Denique involuntariè distractus non satisfaceret &

tene-

teneretur horas repetere, quia non posuisset substantiam præcepti, quæ est oratio, hoc autem nemo admittit, ergo. *Ad 3. N. Aff.* hypocrisis est, quando quis intendit per orationem vocalem significare se habere attentionem internam, quam tamen non habet, hoc autem voluntariè distractus non intendit necessariò, ergo. *Ad 4. & 5.* talis actio est peccatum & nihil impetrat, quatenùs fit cum voluntaria distractione *C.* quatenus fit ex intentione saltem virtuali laudandi Deum *N.* Idem debent omnes dicere de oratione facta ex vana gloria, & tamen nec *Suar.* dicit hanc non subsistere cum substantia orationis. *Ad 6. N. ult. C.* peccat mortaliter, quia transgreditur grave præceptum Ecclesiæ. Ex dictis pro praxi:

5. DEDUCES Seqq. 1. Propter distractiones involuntarias quantascunque non est quidquam repetendum, neque aliquid restituendum de fructibus, ut apud omnes est in confesso; foretque onus intolerabile, toties lecta repetere, quoties quis involuntariè distrahitur: quis præsumat Ecclesiam ad hujusmodi onus velle obligare.

2. Voluntariè distractus per notabilem partem officii, etsi peccet mortaliter secundum dicta, nihil tamen tenetur restituere, tum quia probabiliter satisfecit quoad substantiam; tum maximè, quia constitutio Concilii Lateran. sub Leon. X. & Bulla Pii V. apud *Nav. c. 25. Man. n. 122.* alique Canones restitutionem fructuum præcipientes loquuntur de Canonico *omittente, non recitante* &c. sed qui Horas orat etsi cum voluntaria distractione, propriè non omittit, & lex pœnalis ultra proprietatem verborum

borum

borum non est extendenda, sed potius intrà eandem restringenda, ut habet *communis*, ergo. Adde quod obligatio restitutionis non sit imponenda à Confessario, nisi cogat indubitata Veritas, ut cum aliis docet *Sporer n. 88.* e contra.

3. Qui certus est, quod deliberatè fuerit distractus tenetur Horas vel notabiles partes sic voluntariè distractas sub mortali repetere; Ratio est, quod secundum *Suarez* & plerosque DD. supra citatos voluntariè distractus non ponat substantiam præcepti, & quamvis oppositum etiam sit probabile, id tamen non est certum; & legi certæ non satisfacit per solutionem incertam aut merè probabilem, ut ostendi *Cas. 5. n. 18.* Dixi qui certus est, nam in dubio & maximè pro scrupulosis ab omnibus hic passim admittitur regula generalis: *Quotiescunque non potest quis certò affirmare se voluntariè, deliberatè, & cum pleno consensu distractum fuisse; aut notabilem partem officii omisisse, non tenetur quidquam repetere, sed potest judicare se præcepto satisfacisse;* præsertim si non toleat deliberatè distrahi aut aliquid omittere. Ratio sumitur ex mente piæ Matris Ecclesiæ, quæ non censetur velle suos obligare cum tantis anxietatibus; unde *Layman ex Binsfeldi.* monettalem etiam melius facere, si nil repetat, ad evitandos scrupulos.

4. Si inter recitandum deliberatè quidem forte cogitationes, attamen non advertas te per illas planè deficere ab attentione requisita, *communis DD.* te excusat à mortali; Ratio est, quia tunc quidem ipsa evagatio seu distractio est voluntaria secundum se; non tamen in quantum est impeditiva attentionis internæ; quia ut talem non cognoscis. Neque opus est ad-

adhibere summam, sed satis est adhibere diligentiam mediocrem pro pellendis distractionibus, imò absque omni culpa admitti potest brevis evagatio mentis ad refocillandum cerebrum vel cor præsertim ab iis, qui infirmioris sunt capitis, stomachi vel cordis.

8. 5. *Spor. n. 106.* dicit, certum videri, eum, qui cum socio vel choraliter Horas recitat, si non attendat ad alterius recitationem, non satisfacere, ideòque peccare mortaliter cum obligatione repetendi; Rationem dat, quia partem à socio prolatam nullatenus facit suam, cum nullo modo ad eam concurrat, neque proferendo, ut suppono, neque attendendo; sed non video hinc certam obligationem repetendi, cur enim alterius orationem non faciet suam, per hoc, quòd eam audiat cum intentione per eam & suam Deum laudandi, quamvis fortè non attendat & sit distractus; deindè pejoris conditionis erit recitans cum socio & in Choro, quam extra, eò quòd etiam involuntariè distractus teneretur Horas repetere; quia eodem modo orationem socii non fecisset suam, cum nec attendendo, nec proferendo ad eam concurrisset. Cùm tamen hic mos in Ecclesia sit usitatissimus & laudatissimus.

9. 6. Tria sunt, quæ ad evitandas distractiones maximè conducunt, 1. Preparatio animi, quæ utilissimè fieri potest per matutina proposita, per pias ad Deum preces, meditationem & seriam aliarum cogitationum excussionem, 2. Continua divinæ præsentia memoria & jaculatorii affectus ad Deum & Sanctos. 3. Post Horas breve examen & si opus est, dolor & propositum eas attentius deinceps legendi.

QUÆR.

QUÆR. II. Quid circa alteram conditionem, ut scilicet Horæ legantur integrè?

R. Servanda sunt sequentia: 1. Qui omittit 10. totum officium vel notabilem ejus partem, peccat mortaliter, sive præcipiatur ab Ecclesia unico præcepto per modum unius pensi diurni, quod probabilius est, sive præcipiantur singulæ horæ præcepto distincto: notabilis autem pars & sufficiens ad mortale est integra hora parva, ideòque, qui talem v. g. Tertiam integrè omittit, aut qui in majoribus horis, v. g. Matutino tantum omittit, quantum continet hora minor, peccat mortaliter; qui verò minùs omittit, quàm ferè integram horam parvam, utpote duos tantùm Psalmos ex Tertia, non est condemnandus peccati mortalis. *Bonac. Less. March. Gobat, La Croix num. 1202.* Si tamen parvum quid, v. g. solus versus: *Deus in adjutorium* recitaretur, peccaretur mortaliter, quia censetur moraliter totam omittere, est tamen valde probabile, quod ex *Tamb. & Gob. dicit Sporer n. 93.* non esse mortale omittere Vesperas in Sabbatho sancto, tum, quia illa materia est valde parva, tum, quia Ecclesia non videtur velle ad eas graviter obligare, cum dies sit tam lætus & præcesserit ad eò longum officium. Insuper *La Croix n. 1205.* dicit probabiliter non esse mortale omittere medias Laudes, eò quòd probabilius cum Matutino constituent unam Horam, cujus medietas Laudum est pars exigua.

2. Qui in singulis horis parvum quid, v. g. Psalmum omittit, ità ut omnia simul sumpta adæquent vel superent unam parvam horam, probabilius peccat mortaliter, quia omnes illæ

iii

exiguæ

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

exiguæ partes, cum spectent ad unum unius diei officium, coalescunt in unam notabilem partem.

11. 3. Omittens die S. Marci & diebus Rogationum Litanias, & in die Animarum Officium defunctorum ex communi sententia peccat mortaliter, quia sunt pars officii pro ista die. *Tamb.* tamen & *Gobat n. 625.* non audent oppositum dicere improbabile, eò quòd non satis constet Rubricas in hac parte esse præceptivas, & sine convincente ratione non sit asserendum mortale; an verò non utentes Breviario Romano etiam dictis diebus ad Litanias & Officium Defunct. non tantum in Choro, ut extra dubium est, sed etiam privatim obligentur, ex cujuslibet loci vel Ordinis statuto aut consuetudine desumendum est. *Less. Laym. Bald. d. 33. num. 28.* Certè in hac Provincia Rhenana Ord. Præmonstr. vidi sæpius sine scrupulo Litanias & Officium Defunctorum dictis diebus privatim omitti.

12. 4. Qui dubitat vel non meminit se dixisse aliquam Horam, si habeat aliquam rationem vel conjecturam pro se, v. g. quòd non soleat transilire vel aliquid omittere, vel invenit se esse in fine horæ nesciens, an præcedentia dixerit, potest pro se resolvere, nec tenetur aliquid repetere, imò malè facit repetendo juxta *Sanch.* quia sine sufficienti causa se exponit scrupulis, quod maximè tenet in homine scrupuloso, ut habet *comm.* cum *Suar.* Ratio est, quòd ex communiter contingentibus sit prudens præsumptio, & possessio est pro ipso, certus enim est, quòd nihil soleat omittere, incertus autem, an hìc & nunc aliquid omiserit. Si cer-

tus

rus es, te cœpisse horam, quamvis habeas rationem probabilem te aliquid omisisse, juxtà *Tamb.* & *Gobat.* adhuc nihil teneris repetere, nisi tibi certò moraliter constaret partem aliquam fuisse omissam, quia ratio illa, quòd in horis semel cœptis nihil soleas omittere, pravalet omni rationi probabili in contrarium.

5. Qui thurificando, luminaria portando, ^{13a} prunas, thus parando, folles tollendo, campanas pulsando, lectiones quærendo vel revidendo, aut aliter ministerio ad Chorum pertinente occupatus aliqua omittit vel non percipit, non tenetur repetere, quia Chorus pro eo supplet, *Dian. Escob. Tolet. Laym. c. 5. num. 7.* Idem est de eo, qui excreat, tuffit aut aliquid necessarium alteri dicit, quamvis interim integer Psalmus recitetur, quia etiam pro tali ex necessitate occupato Chorus supplet, & ipse est pars Chori. Econtrà, qui Confessiones audit, tenetur omissa repetere, quia non est pars Chori, nec occupatur Chori ministerio. Item ea, quæ solo organo vel alio instrumento Musico sine voce humana persolvuntur, supplenda sunt vel à Cantore cæteris attendentibus vel à singulis. *Ratio est*, quòd pulsus organi non sit oratio, quamvis *Sanct.* non improbabiler dicat, pulsus organi ab Ecclesia in vicem orationis acceptari, ideòque nec organædum obligari ad repetendum, quæ pulsavit.

6. Ad integritatem divini officii etiam spectat, ut distinctè & intelligibiliter verba exprimentur, seu, ut habet *Conc. Basil. hora non recitentur in gutture vel inter dentes seu deglutendo aut syncopando verba*, hoc est, aliquas syllabas mutilando, truncando, precipitando, aut so-

cio nondum finiente incipiendo, tunc enim orationem socii, sicut non percipit, sic non facit suam; & si hæc omnia fiant cum notabili diminutione officii, peccatur mortaliter, & est obligatio repetendi; quia tamen hæc diminutio rarò est notabilis, saltem in una eademque hora, quod ad culpam lethalem ex *Dian.* requirit *Spor. num. 102.* rarò erit mortale, imò nec veniale, si fiat ex balbutie vel alio defectu naturali & incorrigibili; nam si defectus naturalis sit corrigibilis per lentam pronuntiationem v. g. in eo, qui ex celerrima deblateratione devenit in consuetudinem syllabas & verba per notabilem partem officii deglutiendi, truncandi, &c. indubiè tenetur hanc desuetudinem per lentam recitationem corrigere, &c. qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media saltem ordinaria & necessaria.

15. 7. *Valent. Sauch, La Croix nu. 1294.* dicunt non satisfieri, nisi verba ita exprimantur, ut legens secluso impedimento seipsum audire possit; quia oratio vocalis debet exprimi vocibus, quæ sunt objectum auditus, ideòque debent posse audiri ad minus ab ipso orante; sed probabilius contradicunt *Navar. Azor. Suar. c. 7. num. 5. Baldel. d. 24. num. 15.* quia oratio vocalis satis distinguitur à mentali, si verba formentur per motum oris & linguæ; & oratio fit Deo non homini, ideòque non opus est verba audiri. Et certè talis oratio non est merè mentalis, ergo est vocalis, quia tamen opposita opinio etiam est probabilis, non videtur esse satis tutum sic orare, eo quod agatur de orationis substantia; si tamen sic orásti, non teneris repetere, quia probabilius satisfecisti; & Ecclesia ex
com-

communissima regula DD. non obligat ad repetendum, nisi quando quis certus est se aliquid omisisse, aut deliberatè fuisse distractum, ut dixi sup. n. 5. atqui neutrum est in præsentì. Ergo.

QUÆR. III. Quid requiratur, ut horæ recitentur ordinatè?

R. Seqq. 1. Breviarium proprium, hoc est, 16. ut Religiosus utatur Breviario sui Ordinis, beneficiatus Breviario in loco sui beneficii recepto, sive Diocesano, sive Romano ab Urbano VIII. recognito, utens etiam unicâ vice alieno, v. g. Religiosus Romano aut alterius Ordinis peccat mortaliter. *S. Anton. Nav. Angel. Sot. l. 10. qu. 5. a. 4. Suar. de hor. Canon. c. 23. num. 3. Sporer num. 113. Sanch. l. 7. moral. c. 3. d. 24.* quia Pius V. dicit, eum non satisfacere, qui *sua Ecclesie orandi formam non custodit*, idque declarasse S. Congreg. refert, *Garc. de benef. p. 3. c. 1. nu. 156. ex quo Gob. num. 603. & 624.* cum aliis meritò infert, eum, qui non habet Breviarium proprium, non obligari orare ex alieno, ad quid enim oraret, si per orationem non satisfacit præcepto? sed quid, si Breviaria non multùm discrepent? R. Tunc non tantùm potest, sed & tenetur orare ex alieno, qui non habet proprium. Ratio est, 1. Quia non mutat notabiliter formam proprii Breviarii, ergo quoad substantiam satisfacit, ergo sic orare obligatur. 2. Qui legit Psalmos feriales in charta descriptos ex Bibliis, aut etiam memoriter absque omni Breviario satisfacit, ergo etiam, si eosdem legat ex alieno Breviario, v. g. Benedictinus ex Præmonstratensi, vel econtrâ; & quamvis fortè in hymnis vel versiculis discrepent, erit tantùm mutatio levis: imò valde probabile est,

non peccare, qui relicto Breviario proprio utitur Romano, quia accommodat se communi omnium matri. *Cajet. Rodrig. Dion. Nav. Sanch. c. 2. dub. 23. Laym. c. 5. num. 2.* quod tamen *La Croix* dicit plerosque negare de Religioso, eo quod vi suæ professionis teneatur ad ritum sui Ordinis; sed non video obligationem saltem gravem, præsertim si Breviaria non multum discrepent; tunc enim non erit notabilis mutatio ritus; deindè quod Religiosi habeant speciale Breviarium, est ex privilegio, sed nemo tenetur uti privilegio, &c. ideòque *Sà, Less. Bonac. Portel. v. hora. Dian. p. 2. t. 12. R. 10. Sanch. l. 7. conf. c. 2. dub. 33.* dicunt Religiosos privatim sine omni noxa uti posse Romano. Declaratio Cardinal. quam in contrarium affert *Garc. nu. 155.* loquitur de omnibus Clericis vel maxime sæcularibus, nec de ea authenticè constat, vel saltem non videtur in tanto rigore recepta: *Suar. num. 5. Spor. l. c.* dicunt, quod Religiosus vel Clericus extra Monasterium vel Dioccesin in studiis v. g. existens, se securè accommodet loco, præsertim si ibi sit cum animo per majorem anni partem subsistendi; tunc enim contrahit quasi domicilium & gaudet privilegiis loci, sed meliùs contradicit *Cajet. V. hora c. 2. Angel. Laym. num. 3.* Colligitur ex *Clement. 2. de celeb. & ibid. Gloss.* ubi id tanquam speciale privilegium conceditur commensalibus Cardinalis & Episcopi, ut se Episcopis accommodare possint, ergo id non permittitur aliis.

87-

2. Mutare unum officium in aliud v. g. loco feriat orare de Sancto sine justa causa etiam semel à *Castrop. March.* & aliis reputatur mortale, eò quod *Pius V.* dicat, neminem satisfacere, si non

non

non servet formulam à Breviario præscriptam, sed quia non constat hanc formulam quoad mutationem officii esse de substantia, hinc alii cum *Cajet. Bonac. Tamb. Sanch. dub. 25. Laym. num. 4. Gob. num. 864. Baldel. d. 30. num. 3.* communiùs & veriùs dicunt, tunc tantùm peccari mortaliter, quando quis passim ad libitum ex mera desidia, adeòque ex implicito quasi contemptu unum officium mutat in aliud; imò probabile est peccari tantùm venialiter, etiam si ex mera desidia mutetur unum officium in aliud, v. g. majus in minus, quia non mutatur substantia, orantur enim septem horæ, & licèt hoc videatur fieri in fraudem Legis, attamen illa fraus est secundùm accidens, nec tollit substantiam officii. *Maj. Sylv. S. Anton. Less. l. 2. c. 37. num. 77.* Excipe, nisi fiat mutatio in officium Paschale vel Pentecostale, illis enim diebus ex quasi dispensatione præscribitur officium minus solito, & die Palmarum non satisfieri per officium Paschale constat nunc ex prop. 34. ab Alexandro VII. damnata: *In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.* Ex dictis sequitur, non esse obligationem quidquam repetendi, si inculpabiliter unum officium v. g. Dominicale vel feriale mutasti in Festivale, imò valde probabiliter, etiam si id culpabiliter feceris, quia probabiliùs satisfactum est quoad substantiam. *Dixi: sine justa causa;* nam, 18. qui mutat officium ex rationabili causa, nequidem venialiter peccat, ejusmodi causa est 1. Notabilis difficultas; ut si ob iter, conciones, studia aliàque negotia necessaria difficulter possis recitare majus, potes legere minus. 2. Conformitas loci, ut si venias ad locum, ubi

oratur de festo, quod tu servasti, potes illud adhuc semel servare. Item omnes Religiosi etiam exempti possunt servare festa suæ Diœcesis, translatis interim festis Breviarii sui in eundem diem incidentibus; imò principaliora & in populo feriata festa Diœcesis tenentur servare ex Bulla Gregor. XIII. die 30. Novemb. 1573. Festa verò alia ad libitum servanda, si occurrant in Dominicis, Octavis, vel Natalitiis Sanctorum Kalendarii proprii, Religionis vel Diœcesis, non debent transferri, sed omitti isto anno, etiam si sint duplicia; patet ex Decr. Congreg. S. Rit die 24. Januarii 1682. Deindè Sacellani Monialium sive sæculares, sive Regulares possunt recitare de illarum festis, imò omnis Clericus existens etiam pluribus annis extra suam Diœcesin vel Monasterium potest privatim dicere de Sanctis, de Dedicatione, Reliquiis, & de omnibus, de quibus diceret existens in sua Diœcesi vel Monasterio. *Suar. l. c.* Si cras futurus sis in Diœc. Colon. ubi est festum v. g. S. Severini, juxta *Tamb.* potes hodie adhuc extra Diœc. existens recitare de eo Vesperas & Matutinum pro crastino, quia sunt pars officii crastini. At quid si hodie recitasti Matut. de crastina feria, an cras in Diœces. Colon. positus poteris horas continuare de S. Severino? *R.* cum *Spor. num. 129.* te probabiliter posse utrumque, nam prosequendo horas de festo conformas te loco, in quo existis, orando de feria conformas te Breviario; demùm si per errorem hodie, quando erat dicendum v. g. de B. V. ad Nives, dixisti de Transfiguratione cras occurrente, nè bis erres, debes cras iterum dicere de transfiguratione & alio die non impedito de

B. V.

B. V. ad Nives. *Lugo resp. mor. lib. 5. dub. 8. num. 13.* Tertia causa mutandi officium est societas in orando ; sic licitè te accommodas personæ gravi, Episcopo, Prælato, Superiori aliud officium recitanti ; idem est, si ex charitate debeas juvare infirmum in recitando, est *comm. cum Nav. Dian. Sanch. c. 2. dub. 25. num. 8.* Addunt alii specialem devotionem erga aliquem sanctum, v. g. Patronum nominis. Sed *Gav. in Rubr. Brev. sect. 1. c. 5. tit. 2.* adducit Declar. Cardin. in contrarium & meritò ; optima enim devotio est, se conformare Ecclesiæ.

3. Horæ non debent inverti, ut minores 19.
Horæ non legantur ante Matutin. vel posterior ante priorem ; ità invertere est tantùm veniale, & si fiat cum causa, nullum ; ut si velis te accommodare choro, amico, infirmo aliud officium recitanti ; item si lectiones vel Breviarium non habeas ad manum, ideòque velis orare ex Diurnali Horas diurnas minores, quas aliàs ultrà tempus deberes differre, vel cum molestia dicere ; idem est, si necdum dictis Vesperis & Completorio recites Matut. crastinum, eò quòd timeas tibi lucem diei defuturam pro Matut. Præmittere Missam Matutino per se loquendo nequidem veniale est, dummodò Matut. non differatur ultrà tempus à Lege permissum.

4. Horæ semel cœptæ non debent interrumpi. 20.
Interruptio etiam diuturna sine causa rationabili facta probabiliùs est tantùm peccatum veniale, ità *comm. cum Nav. Medin. Vasq.* nam quamvis sit aliqua irreverentia inceptum cum Deo sermonem sine causa abrumpere, sicut est irreverentia ex levitate discursum abrumpere cum Principe terrestri cœptum ; quia tamen quilibet

Psalms, imò quilibet ferè versus habet completam significationem, videtur quoad substantiam satisfieri, dummodo omnia absolvantur intrà unum diem naturalem; idque tenet, etiam si unus Nocturnus recitetur hodie circa Vesperum, alter cras ante duodecimam vespertinam, quia materia præcepti impletur tota intrà tempus præscriptum. *Dixi: sine causa rationali*; quia, si hæc adsit, interruptio nullum erit peccatum, ut si horâ inchoatâ debeas audire confessionem, loqui cum amico, aut aliquid notare in charta, & licet sic interrumpens firmiter statuas resumere de novo, ad hoc non teneberis, quia nudi propositi mutatio non est peccatum, neque ipsa interruptio, quia, ut supponitur, est facta ex causa justa, imò absque omni causa Laudes per integram noctem licitè dividuntur à Matutinis; item sine omni causa unus Nocturnus saltem ad mediam horam licitè dividitur ab alio, quia de obligatione contraria non constat, & ità habet consuetudo & praxis timoratorum, nec est obligatio sub veniali semper de novo præmittere Pater & Ave, ut aliqui volunt, quia de tali obligatione doceri non potest.

21. §. Horæ debent recitari & absolvi tempore debito; tempus hoc est ab una media nocte ad aliam; ex privilegio tamen Matutinæ & Laudes crastinæ possunt hodie recitari juxta omnes toto anno horâ quartâ: in hyeme juxta plerosque horâ tertiâ. *La Croix n. 1314.* judicat tunc posse inchoari Matut. quando sol proximior est occasui, quàm meridiei; hinc in Januar. quando sol occidit horâ quartâ; poterunt incipi quadrante post secundam; in Martio uno quadr.

quadr. ante tertiam; ibidem exhibet tabulam Camerae Apostolicæ impressam Romæ, quam vide & tutò sequere; cæterum Prima & Tertia absolvenda est ante meridiem, Sexta & Nonna differri possunt circiter ad primam pomeridianam, Vesperæ & Completor. usque ad vesperrum: in Quadrages. Vesperæ dicuntur ante prandium, non tamen est obligatio, nam Rubricæ, si hîc continent præceptum, id tangit chorum. Dicere horas tempore indebito est solum veniale, cum causa rationabili v. g. ob studium vel iter nullum; plura huc pertinentia, sed rariùs contingentia vid. apud *Gavant. Gob. Tamb. La Croix, Baldel. locis cit.*

C A S U S LXXIV.

De jejunio Ecclesiastico.

CAndria super jejunio scrupulosa querit 1. An obliget sub mortali. 2. An abstinentia à carnibus admittat parvitatem materia, quæ animalia sint caro, quid de lardo & pinguedine. 3. An post secundam refectioem sit peccatum se sapiùs reficere, & quid de qualitate aut quantitate collationis. 4. An liceat mutare tempus refectioem. 5. An sit abstinentia in festo S. Marci. 6. Quid de Vigilia S. Mathie incidente in Quinquag. aut Vigilia S. Joannis Bapt. incidente in Festum Corporis Christi. 7. Quid de lacticiis. 8. Quid si per diem sapiùs modicum sumatur, aut in prandio ita repleatur venter, ut sufficiat pro vespere. 9. An pueris, ebriis, fatuus carnes dari possint. 10. An prandium interrumpi, vel diu protrahi possit.

11. *An existens in partibus hereticis carnibus vesci possit.* 12. *Quid de peregrinis.* 13. *Quid si in tua patria nondum explēsti Quadragesimam, venias autem ad locum, ubi est jam completa.* 14. *An Religiosi teneantur ad jejunia & festa Diocesana.* 15. *An potus frangat jejunium, & quid veniat nomine potūs.* 16. *An Herus vel parentes teneantur suos cogere ad jejunium, & an campo hospitibus diebus Veneris carnes apponere possit?* Pro resolut.

QUÆR. I. Quid & quotuplex fit jejunium?

I. R. 1. Jejunium est voluntaria abstinētia à cibo & potu juxta præscriptum Ecclesiæ: dicitur *voluntaria*, quia jejunium est actus virtutis temperantiæ, ideóque debet esse liberum & voluntarium, qui invitus à cibo abstinet potius esurire, quàm jejunare censeretur, attamen præcepto satisfacit, quia ponit materiam præceptam, etsi id faciat dormiendo.

R. 2. Jejunium est duplex, aliud naturale, quo scilicet abstinetur ab omni re sumpta per modum cibi, potūs vel medicinæ; ejusmodi jejunium requiritur ad sacrificium Missæ & Communionem, ut dicam *Cas. 97. n. 7.* aliud Ecclesiasticum, de quo in præsentī; & est illud, quod in Quadrages. quatuor temporibus & quibusdam Vigiliis per annum ab Ecclesia observari præcipitur, *c. non liceat. c. non oportet. dist. 3. de jejunio, de consecr. & hoc præceptum ex se obligare graviter certum est ex propos. 23. ab Alex. VII. damnata: Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientia hoc fiat, putà, quia non vult se subicere præcepto.*

QUÆR.

QUÆR. II. Quid requiratur ad jejunium Ecclesiasticum?

R. Requiri tria : 1. Abstinencia à carnibus, 2. ità ut toties peccetur mortaliter, quoties carnes comeduntur, quia præceptum quòad hanc partem est negativum, admittit tamen parvitatem materiæ, ut si parum carnis prægustetur, vel si etiam comedatur una vel altera uncia, ut vult *Reiffenst. Th. mor. t. 10. dist. 2. n. 19.* aut ut *Spor. hic n. 11.* media avicula ad modum nucis ordinariæ etiam comesta ex gulositate non esse mortale, quia talis materia non multum allicit ad suum comestionem, & pia mater Ecclesia non censetur cum tanto rigore obligare. Animal communiter censetur carneum, si diu vivere possit extrà aquam. Excipe testudines & limaces, qui, etsi diu vivere possint extrà aquam, non tamen censentur caro. In dubio, an sit caro vel piscis, si dubium vinci non possit, erit possessio pro libertate comedendi. *Tamb. Gob. in quin. t. 5. c. 23. n. 122.* lardum, pinguedo animalium, quamvis à multis pro carne non reputentur, attamen in Germania non sunt permissa ob contrariam consuetudinem; pauperibus ex causa facilè permitti possent. *Laym. hic c. 1. n. 5.*

2. Præcipitur unica tantum refectio, nam qui se secundâ vice plenè reficit, peccat mortaliter, si autem ulteriùs se reficiat tertio, vel quarto, probabiliùs non peccat nisi venialiter contra temperantiam, substantia enim jejuni, quæ consistit in negatione secundæ refectionis, jam ampliùs servari non potest. *Dian. Cajet. Laym. n. 13. Reiffenst. n. 20.* Dixi, qui secundâ vice plenè se reficit, nam collatio vespertina in fructibus, & apud Germanos etiam ex butyro,

&c

& caseo ex recepta consuetudine permittitur; quantitas autem in collatione permessa probabiliter statuitur quarta vel quinta pars prandii, ab aliis probabiliter octo uncia seu media libra, *Regin. Laym. n. 9. Spor. n. 26.* pro qualitate attendenda est consuetudo, & praxis timoratorum, ex hac enim sola collatio vespertina introducta est. *Schmalzgr. l. 3. decret. t. 46. nu. 29.* ubi dicit in Germania permitti fructus arborum, electuaria, caseum, pisciculum, ovum, vel etiam jusculum juxta *Spor. l. c.*

4. 3. Certum tempus refectiois, quod communiter est Hora 11. vel 12. pro more regionum; immutare tempus sine causa justa, v. g. prandere manè est tantum veniale, cum causa nullum, imò prandium differre in vesperum majoris mortificationis causâ laudabile est. DD. cit.

5. QUÆR. III. Quid circa varia dubia sin hac materia?

R. Tenenda sunt sequentia: 1. Tribus diebus Rogationum, uti & festo S. Marci saltem ex recepta consuetudine sub mortali abstinentum est à carnibus. *Steph. t. 1. d. 5. num. 99. c. rogationes de consec. dist. 3.* licita tamen est duplex refectio, estque observandum pro Diocesi Colonienfi, si festum S. Marci in aliquem diem octavæ Paschatis, quo aliàs carnibus vescimur, aut in Dominicam incidat, abstinentiam non esse consuetam, ut habet Agenda edita Anno 1720. pag. 301. festum verò unà cum Litiis & Processione transfertur post octavam. De cætero servanda est cujuslibet Dioc. consuetudo vel ordinatio.

6. 2. Si festum S. Mathiæ incidat in feriam 3. vel

vel

vel 4ram Quinquages. jejunium (non tamen Vigilia) quia non est ratio hanc transferendi, in Dioc. Colon. prævenitur in Sabb. Vigilia S. Joannis Bapt. si incidat in festum Corporis Christi, non habet jejunium, nec abstinentiam à carnibus ex Constit. Urbani VIII. die 13. Octob. 1638. & Agenda Colon. pag. 302.

3. Jure communi in Quadrages. etiam prohibentur lacticia, id est, ova, lac, caseus, sed attendenda est consuetudo, quæ in Germania ferè ubique ea permittit, ubi verò viget consuetudo abstinenti, ea sub peccato observanda est, ut patet ex propos. 32. ab Alex. VII. *Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova & lacticia in Quadragesima obliget.*

4. Qui manè vel per diem præter refectio- nem tantum sumpsit, quantum pro collatione permittitur, debet abstinere à collatione, etiam si fecerit inadvertenter vel ex justa causa v. g. ob studium vel aliquam debilitatem; *Ratio est, quia aliàs sumeret duplicem cœnam, quæ permessa non est; sumere per diem multa parva, quæ novam refectioem constituunt est mortale; nam Alex. VII. damnavit hanc 29. proposit in die jejunii, qui sapius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.* Nihilominus inter potum, nè noceat, Germanis ex consuetudine parum quid v. g. media uncia conceditur. Qui in prandio vel etiam pridie ità replet ventrem, ut sine difficultate jejunare possit; peccat quidem contra temperantiam, implet tamen substantiam jejunii. *Cajet. Medin. Regin. l. 4. c. 14. num. 163.*

5. Qui nunquam habuerunt usum rationis 9. velut

velut parvuli & perpetuò amentes, his secluso scandalo licitè carnes præberi possunt, & quamvis opposita consuetudo sit laudabilis, tamen hi nec lege, nec consuetudine obligari possunt; aliud est de iis, qui ad tempus carent usu rationis, velut habentes lucida intervalla vel ebrii; quia, cum sint simpliciter capaces rationis, manent subiecti legi & Legislatori, quamvis per accidens formaliter peccare non possint. *Steph. n. 98. Reiffensh. n. 43. v. Cas. 6. n. 5.*

10. 6. Dividere prandium ex justa causa non est peccatum, uti faciunt Lectores mensæ apud Religiosos, non enim intendunt, nisi unum prandium. Si nondum plenè reffectus ob incidens negotium è mensa surgas cum intentione complendi prandium peracto negotio, potes redire intrà unam aut alteram Horam, & prandium complere; si plus non sumpsisti, quàm pro collatione permittitur, poteris te vespere plenè reficere, quia hoc est ex justa causa cœnam permutare cum prandio, quod licet, *Sanch. Laym. Steph. n. 113.* si è mensa surrexisti cum proposito ampliùs non comedendi, probabile est, quòd intrà quadrantem vel medium iterum assidere & comedere possis, quia censetur unum moraliter prandium. *Nav. Tamb.*

7. Prandium protrahere ad duas Horas communiter non improbatur, protrahere usque ad vesperum per 4. vel 5. Horas, per se non videtur esse licitum, quia tanta protractio vel continuatio reipsâ & moraliter est secunda reffectio. Eiusmodi tamen consuetudo tolerari posset, si post duas Horas sola bellaria & leviores cibi apponerentur, & abstineretur à cœna, quæ sic videtur anticipari. *La Croix lib. 3. p. 2. n. 1283.*

8. Existens in partibus hæreticis non excusatur à jejunio; *Nec obstat*, quòd ibidem lex à plerisque non observetur, ideòque videatur non recepta vel per consuetudinem, quæ intrà 10. aut 40. annos contra legem præscribere potest, abrogata; nam lex justa recipi debet, & consuetudo non excusat, nisi sit rationabilis, & accedat tacitus Superioris consensus, qui hic non est, eò quòd Ecclesia reclamet. *La Croix* *nn.* 1268.

9. Peregrini & viatores regulariter non obligantur specialibus locorum præceptis, per quæ transeunt, quia non sunt subditi talis loci, possunt se tamen iis accommodare; ideòque non peccat Germanus, si transiens per Belgium diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi & Purificationem B. M. V. comedat carnes, sicut & transiens per Hispaniam diebus Sabbathinis comedat intestina. Econtrà si ibidem esset festum vel jejunium locale, quod communi lege Ecclesiæ præceptum non est, non tenetur Germanus ibi jejunare aut audire Missam.

10. Si in tua patria secundum veterem sty- lum Quadrages. decem diebus seriùs inchoetur, & venias ad alias partes, ubi jam est finita, potes te accommodare loco, ubi es, adeòque non jejunare; item si absolvisti in tua patria, & venias alibi, ubi nondum est finita, non teneris jejunare, quia Ecclesia non præcipit nisi jejunium 40. dierum, quod jam in tua patria abolveras; aliud est de communionem Paschali, quam si non servasti in tua patria, debes servare alibi, quia est obligatio personalis afficiens personam.

11. Quamvis Religiosi etiam exempti jurè

Kkk

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

116

120

130

140

novo teneantur observare festa suæ Diocesis, & cessare à divinis tempore interdicti communis, tamen non tenentur ad jejunia ab Ordinario loci, aut etiam consuetudine, vel voto oppidanorum, apud quos habitant, introducta, quia non sunt pars communitatis profanæ, & ab Ordinario loci sunt exempti, nec jus Pontificium quòad jejunium aliter statuit, sicut statuit quòad festa in populo & interdicta &c. est *comm. cum Diana p. 1. t. 9. R. 36. & p. 10. t. 11. R. 36. La Croix. l. c.*

15. 12. Potus propriè talis non frangit jejunium, quia Ecclesia non prohibet potum *S. Th. 2. 2. q. 147. a. 6.* Ad verum autem potum non sufficit, quòd sit res liquida aut potabilis, sed requiritur, ut tantùm alteret vel refrigeret sanguinem, aut solùm juvet ad meliorem digestionem, velut vinum, mustum, ficera, mulsum, Thè, Caffè, Chocolate tenuis, in qua non miscentur ultrà, quàm duæ uncia, limonia & hypocras; quia communiter non miscetur multum materiæ commestibilis; similiter ad sitim restinguendam licebit comedere uvam recentem, pomum limonium &c. quia vel non sumuntur ut cibus, vel saltem consuetudo id permittit; quæ verò ex natura sua nutriunt partes solidas, velut lac, jusculum, electuaria, conserva &c. propriè non censentur potus, quamvis bibantur, ideòque in quantitate notabili solvunt jejunium.

16. 13. Heri, parentes, Superiores non tantùm tenentur suos ad jejunium hortari, sed etiam moderatè cogere subtrahendo cœnam &c. quia ex officio tenentur illos corrigere & adigere ad observantiam præceptorum, *Sanct. sup.*

14. Qua

14. Qualiter caupo diebus vetitis suis hospiti-
 bus carnes apponere possit, dixi *Casu 20.*
num. 17.

C A S U S L X X V .

De Causis excusantibus à jejunio.

DAmon Theologus interrogatur 1. An in je-
 junio dispensare possint Episcopus, Abbates,
 Pastores, Confessarii, Medici. 2. Ex quibus
 causis. 3. An ii. quibus esus carniū diebus So-
 lis, Martis vel Jovis permissus est, possint die
 Solis toties edere carnes, quoties volunt; aut ii,
 quibus licitum est istis diebus bis refici, an possint
 bis refici in carnibus. 4. An dispensatus ad secun-
 dam refectiōem possit sumere tertiam, aut dispen-
 satus ad carnes possit secundo refici. 5. An dispen-
 satus ad carnes possit edere carnes noxias. 6. An
 cessante infirmitate cesset dispensatio, & quid in
 dubio. 7. An excuset difficultas jejunandi. 8. De-
 bilitas stomachi vel capitis; quid de pragnanti-
 bus, lactantibus, pauperibus. 9. Quid de iis,
 qui nondum compleverunt annum 21mum, quid
 in dubio. 10. Quid de sexagenariis, aut ex vo-
 to ad jejunium obligatis. 11. Qualis labor excuset.
 12. An excuset diebus festiuis, vel eos, qui ex
 gravilabore non fatigantur. 13. Quid de scribis,
 sartoribus, barbitonsoribus, itinerantibus, ve-
 nantibus, ludentibus &c. 14. Quid de fatigatis
 ex opere inutili vel illicito. 15. Quid de studen-
 tibus, concionantibus. 16. Quid si quis dormire
 non possit, nisi plenè refectus, an expediat semel
 carnibus, vel bis piscibus refici. 17. An excuset

praeceptum Heri aut mariti heretici. 18. *An sola urbanitas, si dispensatus invitet non dispensatur.* 19. *An possit absolvi poenitens, qui ex insufficiente causa se excusat à jejunio?* Pro resolut.

QUÆR. Quid circa causas à jejunio excusantes?

1. R. 1. Sola Superioris dispensatio & impotentia excusat. Circà dispensationem tenenda sunt sequent. 1. In jejunio dispensat Episcopus cum suis Diocesanis, Prælati Regulares, Provinciales, Superiores locales cum suis Religiosis, quia in hos jurisdictionem quasi Episcopalem obtinent. c. *Abbat* de *privil.* in 6. item in plerisque Dioces. ex consuetudine cum privata persona dispensare possunt Parochi etiam præsentente Episcopo, *Sylv. Sanch. de matr.* l. 8. d. 9. n. 27. *Riffenst.* n. 77. Confessarii verò & Medici dispensare nequeunt, quia carent jurisdictione in foro externo; si tamen Confessarius, Medicus vel alius prudens & gnarus dicat, adesse causam excusantem, illis credi, vel in dubio dispensatio peti potest.
2. 2. Ut dispensetur, requiritur causa rationalis, & quidem, ut dispensetur pro tota Diocesi requiritur causa publica v. g. communis piscium penuria, periculum, ne homines ex pisculentis putidis aut infectis morbum contrahant &c. causa sufficiens ad dispensandum in jejunio Ecclesiastico, etiam est sufficiens ad dispensandum jejunium ex voto, nisi constet de alia voventis intentione, quia votum est lex privata, quam vovens sibi sponte imponit; ergo interpretanda est juxta alias Leges in eadem materia.

3. Si

3. Si Episcopus in Quadrages. permittat car-
nes pro die Solis, Martis & Jovis, dubium ma-
net, an in die Solis liceat toties, quoties quis
volet, edere carnes; item an illi, quibus ob la-
borem vel ætatem licitum est plures refectiones
sumere, etiam possint pluries istis diebus vesci
carnibus, super quibus interrogandus dispen-
sans, quia non est ubique eadem omnium vo-
luntas. *La Croix n. 1312.*

4. Cui permilla est secunda refeccio, per hoc
non censetur permilla tertia vel quarta; quia du-
plex ad finem dispensationis v. g. ad tollendam
debilitatem sufficere potest.

5. Dispensatus ad esum carnum hoc ipso
non est dispensatus ad duplicem refeccionem, si-
cut dispensatus ad duplicem refeccionem non
censetur dispensatus ad esum carnum, nisi ex de-
claratione dispensantis aliud constet. *Nav. Less.
Cajet. cont. Tamb. Reiffenst. Spor. Schmalzgr.*
ductos hęc ratione, quod abstinentia à carnibus
sit de substantia jejunii, ergo sublatà abstinentià
à carnibus tota lex jejunii solvitur; sicut, si quis
non possit dolere, non tenetur confiteri, quia
dolor est de Confessionis substantia. *Sed contra
est;* nam quamvis Ecclesia abstinentiam à car-
nibus & secunda refeccione eodem præcepto
præcipiat, sunt tamen materiæ divisibiles, &
Ecclesia eas sæpe dividit; ergo sublatà obliga-
tione ad unum non tollitur ad alterum; sicut,
qui eodem voto vovit dare pauperi duos aureos,
si non possit dare duos, tenetur dare unum, quæ
potest. Aliud est de dolore, à quo Sacramen-
tum separari nequit.

6. Qui pro valetudine dispensatus est ad cer-
um genus carnum v. g. ad vitulinam vel gal-

linas, non potest edere carnes noxias v. g. porcinas, quia expressio certarum carnum satis significat mentem dispensantis sic restrictam, neque est ratio dispensandi ad has: econtrà simpliciter ob inuoluntatem dispensatus ad carnes potest etiam porcinas, vel fortè non salubres edere, saltem si magnus ad eas sit appetitus & modicè sumantur, quia voluntas dispensantis non est restricta, & est ratio etiam in his dispensandi ad tollendos scrupulos, cum sit difficile carnes noxias à non noxiis discernere, & sic optimè conciliantur DD. pro & contrà sentientes apud *Joan. Sanch. d. 51. à n. 20.*

6. 7. Cui in Quadrag. ob infirmitatem permixtae sunt carnes, cessante infirmitate cessat permissio, quia cessat causa permissionis. *Steph. n. 128.* in dubio, an infirmitas plenè cessaverit, manet dispensatio in possessione, & praesumitur de benigna voluntate dispensantis.

7. R. II. Impotentia à jejuniis excusat secundum explicationes seqq. 1. Impotentia alia est Physica, quando quis simpliciter non potest jejunare; alia moralis, quando non potest sine magno incommodo v. g. sine periculo gravis infirmitatis, aut notabili diminutione virium; sola autem mortificatio aut difficultas jejunandi non excusat à lege, imò à lege intenditur: si infirmitas vel debilitas sit certò gravis, etiamsi ex culpa contracta, absque dispensatione excusat, quia lex humana tunc non obligat; in dubio petenda est dispensatio.

8. 2. Inter impotentes numerantur, qui debili sunt stomacho, qui ob jejunium graves patiuntur dolores capitis, vertiginem aut tantam debilitatem, ut functiones ordinarias non nisi ægerrimè

gerrimè explere possint &c. Item mulieres lactantes & pragnantes, quia indigent majori nutrimento pro se & fatu, vel prole sua; imò & carnes iis dari possent, si alioquin periculum proli immineret. Item pauperes ostiatim mendicantes & quicumque non habent, quo semel honestè reficiantur, quia bis malè comedisse, sufficienter est jejunasse, si tamen vel siccum panem ad saturitatem habent carnibus vesci non poterunt; aliud est de magnatibus aliisque hominibus delicatis, qui sicco pani non assueverunt. *Laym. c. 3.* meritò dicit posse tolerari in Germania consuetudinem, quâ finitis Bacchanalibus reliquæ carniùm dantur pauperibus absumentæ.

3. Excusantur adolescentes antè annum 21. completum: omnes cum *D. Th. q. 147.* quia ob corpus accrescens indigent abundantiori alimento; *Nec obstat*, quòd fortè unus vel alter sit satis robustus, quia hoc per accidens est, & ratio tenet de plerisque; qui complet annum 21. in Quadrag. tenetur à die ætatis completæ; in dubio, an compleverit, factâ sufficienti inquisitione manet in possessione libertatis, & ætas est quid facti, quod non præsumitur, uterque *Sancti Dian. de jej. R. 49.* Carnes tamen pueris post septimum ætatis annum nec præbere, nec ipsis vesci licet, quia præsumitur usus rationis, nec est ratio eos excusandi à præcepto negativo abstinendi à carnibus, cum corpus accrescens aliis eibis sufficienter ali possit. Item adolescentes, etsi antè annum 21. non obligentur ad jejunium ex præcepto Ecclesiæ, possunt tamen obligari ex voto, vel pœnitentia aut etiam ex Professione Religiosa, velut *FF. Mino-*

res *Spor. num. 49. Reiffenst. nu. 44.* quia per votum & professionem cesserunt suo juri.

40. 4. Excusantur senes sexagenarii utriusque sexûs quoad plures refectioes, non quoad carnes, etiam si annus sexagesimus tantum sit inchoatus, nam in favorabilibus dies vel annus captus habetur pro completo *L. quæ etate ff. de testam. Nav.* uterque *Sanch* & plurimi apud ipsos. *Dian R. 20.* dicit, id esse certum. *Spor. num. 50.* dicit teste *March.* id à Pio V. esse vivæ vocis oraculo declaratum, & *Ratio* est, quia sexagenarii plerumque viribus multum deficiunt, & senectus ipsa est morbus; & si unus vel alter sit robustus, id per accidens est, sicut per accidens est, quod unus vel alter adolescens antè annum 21. habeat sufficientes vires, aut aliqui ex agricultura non fatigentur, tamen omnes sic laborantes excusantur; deinde ita habet consuetudo, sed certum est consuetudinem contra legem Ecclesiasticam prevalere posse: ergo idque *Sanch.* & alii extendunt etiam ad sexagenarios obligatos ex voto vel professione, quia vivens, vel statuta Religionis intendunt jejunium ad formam Ecclesiæ, nisi aliud exprimant. *Dices:* Lex jejunandi est in possessione & ratio excusans incerta. Ita *S. Antonin. Lezan Bonnac. Laym. R. N. Aff.* Excusatio est satis certa saltem in praxi & accedente consuetudine. Si Superior dispensans in voto Castitatis surrogaverit jejunium pro omni die Veneris, ab hoc jejunio non excusatur sexagenarius, quia jejunium surrogatur in locum Castitatis, ad quam obligaretur etiam post annum 60. *La Croix nu. 1320.*

11. 5. Ut labor excuset, debet esse multum fatigati-

gativus, seu talis, ut sine gravi incommodo non possit conjungi cum jejunio, quod nunc videtur certum ex propof. 30. damn. ab Alex. VII. *Omnes officiales, qui in republ. corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*

6. Opera de se multum laboriosa & à jejunio excusantia sunt ea, quæ fiunt cum magna corporis agitatione, veluti ligna scindere, onera portare, arare terram, fodere, triturrare &c. ejusmodi labores excusant omnes sic laborantes, etiam eos, qui ob extraordinarias vires fortè non lassantur, quia leges non attendunt, quid hîc & nunc in raro casu fiat, sed quod ordinariè & plerumque contingit, idque tenet etiam si uno vel altero die ob festum vel aliud impedimentum non laboretur, quia plerumque illis diebus indigent etiam majori refocillatione. *Sanct. Publ. Dian. R. 9. Tamb. n. 24.* Econtra scribere, barbas tondere, nere, choraliter orare, cantare, pingere, equitare, curru vehi per se loquendo non multum debilitant, & consequenter non excusant. Patet ex propof. 31. ab Alex. VII. damn. *excusantur absolute à precepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque agant, etiam si iter necessarium non sit, Et etiam si iter unius diei conficiant* Casu, quo tamen ob specialem subjecti dispositionem cum notabili defatigatione jungantur, à jejunio excusabunt; idem dicendum de itinere, venatione, piscatione etiam pro sola animi recreatione susceptis, dummodò notabiliter fatigent aut debilitent, & ejusmodi recreationes non nimis sæpè, & in fraudem Legis assumantur, ideò

scilicet, nè quis teneatur jejunare; *Ratio* est præsumptus benignæ matris Ecclesiæ consensus, & videtur nimis durum semper ab ejusmodi recreatione abstinere, & positâ fatigatione gravi jejunium est moraliter impossibile, consequenter non obligat. Qualiter autem obligatus lege possit aut non possit ponere impedimentum legi, dixi *Cas. 6. n. 15.*

14. 7. Si quis multum fatigatus sit ex opere inutili vel illicito, non teneatur jejunare, quia suppositâ gravi fatigatione est moraliter impotens; si tamen id prævidit, peccavit graviter se absque causa reddendo inhabilem ad jejunium.

15. 8. Non tantum labor corporis, sed vel maxime labor ingenii, si improbus sit, excusat, ut si quis quotidie, vel integris diebus se occupet studiis, concionibus &c. *Cajet. q. 147. a. 3. Bonac. Laym. n. 4.* nam quamvis studium non fatiget corpus, consumit tamen Spiritus animales, qui ad vitam & sanitatem magis sunt necessarii, & si tales quid manè sumant, sumunt per modum Medicinæ: ex hoc capite plerique excusant magistros, qui quotidie quatuor horis docent Grammat. saltem erit causa sufficientissima cum iis dispensandi.

16. 9. Qui dormire non possunt, quin vespere plenè reficiantur, probabilius tenentur in prandio solâ collatione esse contenti & vesperti prandere; *Ratio* est, quia commutando prandium in cœnam possunt servare substantiam jejunii, ergo ad hoc tenentur: si verò absque gravi incommodo prandium ad vesperum differre non possint, licebit bis se reficere: si quis non posset abstinere à secunda refectioe, nisi reficiat se in carnibus, potest, imò juxta *La Croix*

WHIT.

1313. tenetur se semel reficere carnibus, quia cum harum esu consistit jejunium magis quàm cum duplici refectione in piscibus.

10. Non excusat præceptum Heri v g. hæretici jubentis famulos comedere carnes, imò famuli, si alibi commodum servitium nancisci possint, tenentur prius servitium dimittere, aut si non possint, petere dispensationem, & tali casu dicere, se esse dispensatos, ne alios scandalizent; si hæreticus jubeat carnes edere in odium fidei, erit intrinsecè malum obedire, &c.

11. Uxor non deobligatur à jejunio ex hoc præcisè, quòd maritus ei jejunare prohibeat, quia non habet jus prohibendi, & potius Ecclesiæ, quàm marito obedire debet: si tamen timeret graves discordias, posset non jejunare, quia pax conjugalis præponderat jejunio, nisi maritus hæreticus id juberet in contemptum jejunii vel Ecclesiæ: tunc enim uxor tenetur potius vitam ponere, quàm obedire. *Steph. n. 131.*

12. Sola urbanitas non est causa sufficiens, ut in gratiam amici vel hospitis jejunium solvas; quia hoc inique petit amicus, si tu sis dispensatus, non potes invitare alium, ut tecum cœnet, etiam si scias illum cœnaturum alibi, quia invitatio ad aliquid quod ipse sine peccato facere non potest. Ità contrà *Nav. tenent Dian. Less.*

13. Si pœnitens ob insufficientem causam se excuset à jejunio, absolvi non debet, quin promittat jejunare, aliàs enim non est paratus servare omnia præcepta graviter obligantia; *Nec obstat*, quòd fortè sit in bona fide, nam monitio erit plerumque fructuosa, nec præceptum est nimis difficile, aut si pariat nimiam difficultatem, erit moraliter impossibile, adeòque non obligans.